

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

ARALIK
1 9 6 6

YIL : 4
SAYI : 46

Fiatı : 250 Krs.
1 YILLIK 25.00 TL.

★

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Önder AKER

★

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ

İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR - ANKARA
T e l e f o n :

17 16 02 — 12 66 18

★

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK
YASASINA UYMAIYI KABUL
ETMİŞTİR.

★

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER

Sık

MATBAASI - ANKARA — 1966

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru

SUNUS:

Aralık sayımız; geçtiğimiz ay içindeki hareketli olaylar, önemli toplantılar ve gezilerle yurdun çeşitli sorunlarını ilgilendiren konularla bir hayli doludur.

★

Türk-İş Yönetim Kurulu, beş gün devam eden toplantılarını bitirmiş ve bir bildiri yayınlamıştır. Dergimiz orta sahifesinde, çeşitli yurt ve işçi sorunlarının ele aldığı bu bildiriye okuyacaksınız.

★

Kasım ayının önemli olayları arasında, grevler geniş yer kaplamaktadır. Özellikle Adana'da kamuoyunda geniş yankılar bulan grevi en geniş şekli ile bu sayımızda okuyacaksınız. Ayrıca milli güvenliğimizi bozucu nitelikte görüldüğü gerekçesi ile ertelenen Petrol-İş grevinin doğuşu ve erteleme Anayasa aykırılığı hakkındaki görüşler de dergimizin grevler kısmında yer almış bulunmaktadır.

★

Geçtiğimiz ayın işçi çevrelerinde dikkatle takip edilen, ancak etrafa duyurulmak istenmeyen İş Kanunu hakkındaki bir toplantı da, dergimiz tarafından en ince noktalarına kadar tespit edilmiş ve geniş yer verilmiştir. «Kapalı kapılar ardında konuşulanlar» başlıklı bu yazımızı okurken, değiştirilmek istenen İş Kanunu'nun işverenlerce nasıl bir şekle sokulmak istendiğini hayretle tespit edeceksiniz.

★

Gazetelerin ilân sahifelerini, sokağın ortasına masa atmış bazı kimselerin manzaralarını süsleyen afişlerini hep görmekteyiz; «TASARRUF BONOSU ALINIR»

İşbaşına gelmiş hükümetlerin hepsi de gayesinden tamamen uzaklaşmış bu konuyu programlarına almış ve mutlaka değiştirileceğini vaatmişlerdi. Ancak spekülörleri hiç yoktan zengin eden tasarruf bonolarının kaldırılmasında ilgililer rehavet içindedir. Bu bakımdan konuyu bir «Facia» olarak nitelendirmek gerekmektedir.

★

Geçtiğimiz ayın işçi çevreleri tarafından önemle izlenen bir olayı da, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Mali Sekreter Ömer Ergün ve Eğitim Merkez Müdürü Ferit Azkara'nın Amerikaya yaptıkları gezi olmuştur. 50 gün devam eden bu gezileri sırasında işçi liderleri, Amerika'daki sendikacılık çalışmalarını yakından takip etmişler, bu arada yapılan mahalli seçimlerde sendikaların ne şekilde baskı unsuru olduklarını da incelemişlerdir.

Saygılarımızla

TÜRK-İŞ

Vaadler tutulmalı

Türk işçi liderleri ile Hükümet üyelerinin geçtiğimiz ay Ankara'da yaptıkları ortak toplantıda kesinlikle ileri sürülmeyen bir husus, daha sonra yayınlanan Türk - İş Yönetim Kurulu bildirisinde açığa kavuşturulmuştur. Türk - İş Yönetim Kurulu üyeleri bildiride, hükümet ile sendikalar arası ilişkilerde zaman zaman doğan anlaşmazlıkları özetleyen ve yoksul halk kitlelerinin derin üzüntüsünü aksettiren bu hususu şöyle açıklamışlardır :

«Tasarruf bonolarının Hükümet programında ve seçim beyannamelerinde öngörüldüğü halde hâlâ kaldırılmamış olması, asgari geçim indiriminin erteleyen kanundan işçilerin muaf tutulmasıyla alâkalı hükümet kararnamesinin bugüne kadar çıkartılmamış olması, iş başındaki Hükümetin bu konularda çok geç kaldığının kesin işaretidir. Hükümetin sadece vaat etmekle kalmayıp, vaatlerini yerine getirmesini istemek en tabii hakkımızdır.»

Yerine getirilmeyen vaatlerin sendikacıları ve onlara ümit bağlamış yüzbinleri ne kadar büyük sıkıntılara soktuğu aşlında yeni yeni öğrenilen ve açıklanan bir konu değildir. Hatta denebilir ki, Bakanlar - Sendikacılar toplantısının 31 maddeden meydana gelen gündeminin özeti, bu gerçeğin ifadesidir. Yurdumuzun en önemli sorunlarından biri, Şark demokrasilerine özgü bir anlayış içinde, siyasilerimizin vaad yönünden cömert, uygulamada ise, aksine, kısır bir tutum içinde olmalarıdır. Bakanlar-sindikacılar toplantısında, işçilerin tümünün, «... gelmiş geçmiş iktidarların vaad ettikleri ve fakat hâlâ...» formülüyle anlatmak istedikleri bu dert, öyle ümit edilir ki, Yönetim Kurulu bildirisinin açık ifadesinden sonra, çözümlenmesi gerekli sorunların en başında yer almış olsun... Ve yoksul halkımız, işçilerimiz vaadlere zamanla daha büyük bir değer verecek, onlara bağlanacak, inançla, bu vaatleri yerine getirecek olanlara sarılacak bir uyanıklık, bir anlayış içine girsinler.

Aşlında vaadlere bağlı olmak ve en önemlisi vaad edildiği kolaylık ve süre içinde bunları yerine getirmek, demokrasimizin önemli zaafiyetlerinden birini daha orta-

dan kaldıracaktır. Yurttaş, yapılan vaadlere karşılık oylarıyla iş başına getirdiklerine sahip çıkmayı bilecek ve rejimimiz batı demokrasilerinin sağlamlığına kavuşabilecektir. Fransa'da, İngiltere'de, Almanya'da görülen uyanıklığın esası, bu anlayışta yatmaktadır. Sihirli formül, yapılan vaatlerin iyiniyetle yerine getirilmesidir.

Sendikalara yapılan vaatlerin yerine getirilmesinin ayrı bir önemi vardır. Sendikalar, teşkilatlanmış yüzbinlerin sözcülüğünü yapan kuruluşlardır. Görevleri, fakir-fukaranın dertlerinin çözümlenmesinden, demokrasinin mutlak anlamda korunmasına kadar, geniş bir çalışma alanını kapsar. Bu bakımdan işçi kuruluşlarıyla hükümet edenlerin yurt sorunlarının çözümlenmesinde elele vermelerinin uzun vadede yurda sağlayacağı faydalar sayısızdır. Demokrasi yaşadıkça var olmakta devam edecek olan işçi kuruluşlarının vaatlerine sadık, halktan, demokrasiden ve haktan yana iktidarlara nasıl sahip çıktıkları batı demokrasilerinin tarihinin en şerefli bölümlerini meydana getirmiştir. Örneğin, Weimar Anayasası'na karşı 1920 Mart'ta girilen yıkma teşebbüsü 9 milyon Alman işçisinin tepkisiyle genel grevle, önlenememiş, demokrasi korunmuştur. Türk işçileri Anayasaya aynı şuur, aynı inanç ve koruma azmi ile bağlıdır. Öte yandan yurt sorunlarının çözümlenmesinde el ele vermiş olmanın çözümlendiği sosyal ve ekonomik sorunlar, İsveç, İngiltere, Amerikan demokrasilerini bugünkü kudretli seviyeye eriş-tirmiştir.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, yurt sorunlarının çözümlenmesinde olsun, demokrasiyi şekillikten kurtarıp gerçekliğe sokmada olsun, mesele, aldatmadan, iyi niyetle ele ele verebilmektedir. Bunun yolu da, halk arasında yerleşmiş bulunan «bıktık bu vaatlerden...» anlayışını silmek, bu anlayışı demokrasimizin büyük bir zafiyeti olarak tarihe gömmekten geçer.

Türk ulusu

10 Kasım 1938. Bu tarih, Türk ulusunun en büyük insanının, ebediyete intikal ettiği gündür. Büyük kurtarıcımız aziz Atatürk'ü, o günün acısı ve Türk milletinin kalbinden kopan bir parçanın ızdırabı ile bir defa daha andık.

Ölmezliğe kavuştuğu 28 yıl içinde, Atatürkçü kuşaklar, O'nun devrimlerini korumada daha güç-

Atatürk diyor ki

İktisaden zayıf bir millet, fakirlik ve sefaletten kurtulamaz, kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz, sosyal ve ekonomik felâketlerden yakasını kurtaramaz.

Geri kalmışlıktan kurtulma çaresi Atatürk ilkeleridir

«Ölümünün 28 inci yılında büyük kurtarıcımız Atatürk'ü bir ke-re daha anıyoruz.

Atatürk sevgisi yurdumuzda bir bayrak haline gelmiştir Türk ulusunun kalbinde yer alan Atatürk sevgisi, Atatürk kuşaklarının en büyük gücü olmaktadır. Bir vatan yaratmanın ve bu vatanın ileri bir uygarlık düzeyi içinde yer alması mücadelesini başarıya ulaştırmanın karşılığı elbette bu sevgidir. O'nun ölmezliğe kavuşmasıdır.

Atatürk'ü gerçekten sevmenin tek şartı, O'nun devrim ve ilkelerini benimsemek, O'nun yolunda yürümektir. Ama acı bir gerçektir ki bugün yurdumuzda Atatürk ilkeleri tartışma konusu yapılmakta, her isteyen, bu ilkeleri istediği yöne çekmektedir. Oysa, Atatürk'ün ne kişiliği, ne de ilkeleri üzerinde tartışma yapılamaz. Bu ilkeler, yoruma hacet bırakmayacak kadar aydınlık ve açıktır.

O'nu kaybettiğimizden beri geçen 28 yıla dönüp bakacak olursak, varacağımız sonuç bizim için göğüs kabartıcı, kıvanç verici olmayacaktır. O'nun ilkelerinden taviz üstüne taviz verilmiş, devrimleri rayından çıkarılmıştır. Uzücü olan yanı bu tehlikeli yolda devam edilmesidir.

Savaş alanlarında kazanılan Kurtuluş Savaşı, ekonomik ve sosyal alanda da başarıya ulaşmasını onun ilkelerine borçludur. Hiçten yattığı Türkiye, onun devrinde, özlemini çektiği ekonomik bağımsızlığı-

Ata'sını andı

lü ve sarsılmaz bir imana kavuşmuşlardır. Çünkü eserlerine yapılan tecavüz, devrimlerine dikilen gözler vardır. Ama Türkiye'de gerçek Atatürkçüler, Türkiye'de ekonomik ve sosyal sorunları kavrayan, devrimci ve milliyetçi kurtuluş yollarını, millete maletme yolunda Atatürkçülüğün bir fikir olarak her zamankinden daha güçlü olduğunu kavrayan kuşaklar vardır. Ve bu kuşaklar yarın daha güçlü olacaktır.

tır.

Atatürk'ün ölümünün 28 inci yılında, bu gerçekler açıklığa kavuşmuştur. O'nun ilkelerine inananlarla, karşı koyanların savaşı içindeyiz bugün. Ama gerçek Atatürkçülük daima ön saftadır ve galip gelecektir.

Özgürlük ve bağımsızlığın sembolü Atatürk, ulus olarak ümidimizi kaybettiğimiz bir anda ortaya çıkarak rehber olmuştur. O'nun

rehberliği bir vatan yaratmada ve o vatani yüceltme çabasıdadır.

Atatürk diyor ki;

«Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve izmihlal vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun esası hürriyettir.»

«Hakimiyeti milliye, milletin namusudur, haysiyetidir, şerefidir.»

O'nun özgürlük ve bağımsızlık görüşü budur. O'nun milliyetçilik görüşü de her cephesi ile Türk milletinin bağrından kopmasıdır.

«Biz doğrudan doğruya milletseveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur.»

«Milletimizin hedefi, milletimizin ideali bütün cihanda medeni bir topluluk olmaktadır.

Gözlerimizi kapayıp mücerret yaşadığımızı farzedemeyiz.»

Evet, gözlerimizi kapayıp mücerret yaşadığımızı farzedemeyiz ama, gözlerini kapayıp, gerilere, karanlıklara bakanlar ve Atatürk ilkelerine karşı koymağa gayret edenler hâlâ vardır ve Atatürkçülerin savaşı bunlarla olmaktadır.

Bize acı gelen, ölümünün 28 inci yılında bu ortamın varlığını bilmek ve bunları yazmak zorunda kalmaktır.

Büyük kurtarıcı Atatürk'ü kaybedişimizin 28 inci yılı münasebetiyle Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir demeç vermiştir. Tunç'un demeci şudur :

na kavuşmuş, sosyal yönümüz onun devrinde çağdaş uygarlık düzeyine erişmiştir. «Hasta adam» ı sağlığa kavuşturan O'nun ilkeleri ve devrimleri değil miydi ?

O'nun kaybedişimizden 28 yıl sonra, Atatürk ilkelerinden taviz vere vere, bu ilkelerin tartışmasını yapar hale geliyoruz, bugün yurdumuzun karşı karşıya bulunduğu problemlere çare bulamayışımızın asıl nedenidir.

Bugün Türkiye'yi geri kalmış bir ülke olmaktan kurtarma çabalarının asıl dayanağı Atatürk ilkeleri olmak gerektir. Ekonomik yönden olsun, sosyal yönden olsun, yurdumuzu ancak, Atatürk ilke ve devrimlerine dört elle sarılabilmemiz kurtaracaktır.

Bu şartlar altında, Atatürk'ün güvendiği Türk işçileri olarak onun ilkelerini korumayı en büyük görev sayıyoruz. Onun ilkelerinden devrimlerinden yapılacak sapmalara her zaman olduğu gibi, bundan sonra da karşı çıkacağız.

Türk sendikacılık hareketi, gücünü, sağlam bir sosyal bünye, kuvvetli bir ekonomik yapı ve nihayet demokratik düzeni öngören Atatürk ilkelerinden almaktadır.

Atatürk ilkeleri bir meşaledir. Türk sendikacılığı bu meşalenin ışığında ve Atatürk'ün yolunda yurt kalkınmasını gerçekleştirecektir.»

Bakanlar - Sendikacılar ortak toplantısı yapıldı

Bakanlarla Sendikacılar arasında yapılması bir gelenek halini almış olan Bakanlar-Sendikacılar toplantılarının 11 Kasım günü yapılan sonuncusunun gündemi 31 maddeydi

Çalışma Bakanlığı toplantı salonu 11 Kasım günü sendikacılarla dolup taşıyordu. Saat 10 da yapılacak toplantı için bir hayli erken gelen vardı. Toplantı, Bakanlarla Sendikacılar arasında idi ve çeşitli işçi sorunları ele alınacaktı. Gündem oldukça yüklü bulunuyordu.

Kararlaştırılan saate 5 dakika varken, başta Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç olmak üzere sendikacılar, Bakanlar için ayrılan yerin sol tarafına oturdular. Bakanların gelmelerini bekliyorlardı, ancak görünürde sadece Bakanlıklar temsilcileri vardı ve onlar da karşılırlarına dizilmişlerdi.

Nihayet Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem başta olmak üzere Devlet Bakanı Bilgehan, Bayındırlık Bakanı Ethem Erđinç, Ticaret Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, E-

nerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner, İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteseoğlu, Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin salona girerlerken saat 10.40 tı.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, salona baktı ve aşma olduğu sendikacılarla başı ile selâm verdi. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Petrol-İş Başkanı Ziya Hepbir, Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, DYF-İŞ Başkanı Şerafettin Akova, Metal-İş Başkanı Kaya Özdemiroğlu, Harp-İş Federasyonu Başkanı Celâl Bülbül, Yol-İş Başkanı Halit Mısırlıoğlu, Deri-İş Başkanı Mustafa Şahin, Ges-İş Bakanı Osman Soğuk-

Bakanlarla Sendikacılar, çeşitli yurt ve işçi sorunlarını görüşmek üzere 11 Kasım günü Çalışma Bakanlığı toplantı salonunda bir araya geldiler. Toplantıya Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem başkanlık ediyordu.

pınar, Tez Büro-İş Başkanı Tahir Gerek, Türkiye Gazeteciler Sendikası Başkanı Sedat Ağralı, Maden Federasyonu Başkan vekili Mehmet Şahin, Zonguldak Maden İşçileri sendikası başkanı Osman İpekçi, Dok Gemi-İş Genel Sekreteri Kâzım Yetmişbir, Şeker-İş Genel Sekreteri Faik Dinçay, Tek-sif Mali Sekreteri İbrahim Yalçın-oğlu ve Sağlık-İş Genel Sekreteri Mustafa Başoğlu, Bakanın selâmına mukabele ettiler.

Toplantıyı Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem açtı, «Elimizde olmayan sebeplerle ortak toplantımız gecikmiştir» dedi ve kısa bir açış konuşması yaparak, her toplantıda dile getirilen İş Mahkeme-

lerinin arttırılması için 20.5.1966 tarihinde Başbakanlığa bir yazı ya zıldığı İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüklerinin 67 İl'de kurulduğunu söyledi. İşçi konut yapımı ile ilgili rakamlar verdi.

Bakanın konuşmasından sonra gündemin görüşülmesine geçildi.

TARIM İŞÇİLERİNİN PROBLEMLERİ

Gündemin ilk maddesi olan tarım işçilerinin problemleri konusunda Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç konuştu, Türkiye'nin kalkınmasında tarım işçilerinin problemlerinin halledilmesinin büyük rolü olduğunu, tarım işçilerinin sosyal güvenlikten yoksun bulunduğunu, Tarım-İş Kanunun çıkışının çabuklaştırılması gerektiğini belirtti; Tarım-İş Kanunu çıkmaya kadar, 3008 sayılı kanuna dayanılarak tarım işkolunda asgari ücretlerin tesbit edilmesinin mümkün olabileceğini söyledi ve şöyle devam etti:

«Ancak önemli olan husus asgari ücretleri tesbit etmek değil, onları uygulamaktır. Asgari ücretleri uygulamayan işverenlere verilen ceza 10 ilâ 100 lira arasında değişmektedir. Bu cezalarla asgari ücretleri uygulamaya imkân yok. 1936 yılında alınan sosyal güvenlik tedbirleri, 1966 yılında da uygulanıyor ve biz 40 yıl öncenin tedbirleri ile bugünün sosyal güvenlik meselesini halletmeye çalışıyoruz.

Tunç daha sonra, Tarım işçilerinin sosyal güvenliğe kavuşturulması için Devlet Üretme Çiftliklerinin öncülük etmesi gerektiğini söyledi ve «Gönül isterdi ki, Tarım Bakanı da aramızda bulunsun» dedi. (Tarım Bakanı gündemin bu maddesi görüşüldükten bir süre sonra toplantıya katılmıştır.)

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Tarım İş Kanunu çalışmalarını

hakkında bilgi verdi, Devlet Plânlama Teşkilâtının da bu konu üzerinde durduğunu, kendisinin de sendikacıların temennilerine katıldığını belirttiikten sonra tarış iş kolundaki asgari ücretler konusunda rakamlar verdi.

440 SAYILI KANUN VE ONA BAĞLI TÜZÜK

İktisadî Devlet Teşekkülleri ile Müesseseleri ve iştirakleri hakkındaki 440 sayılı kanun ve ona ilişkin tüzüğün aksaklık ve noksanlıkları ile ilgili gündemin ikinci maddesi üzerinde ilk sözü Metal-İş Fedrasyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu aldı. Özdemiroğlu kanuna dayanılarak çıkarılan tüzükte, uygulamayı aksatacak ve güçlük çıkartacak hükümler bulunduğunu, çok işçi çalıştıran kuruluşlarda işçilerin yönetimine katılmaları gerektiğini, bunun bir kanun değil kararname konusu olduğunu belirtti.

Halil Tunç da tamamlayıcı açıklamada bulunarak, kanunun maksadına uygun hareket edilmediğini, en az 16 teşekkülde işçilerin yönetime katılması gerektiğini ifade etti.

Çalışma Bakanı bu konuda teşebbüse geçildiğini söyleyince, Halil Tunç, intikal devresinin uzamaması temennisinde bulundu Bakan, Hükümetin ana prensibinin işçinin yönetime katılması olduğunu ve verimin bu sayede artacağına inanıldığını belirtti.

YARGI ORGANLARI KARARLARININ UYGULANMAYIŞI

«Emekli Sandığına tabi olup da işçi niteliği taşıyanların sendika üyesi olabileceklerine dair bir karar vardır. Buna rağmen, Sağlık Bakanlığı bunu uygulamamaktadır. Yargıtay kararları kesindir ve yargı organları kararının mutlaka uygulanması Anayasa emridir.»

11 Kasım günü Bakanlarla yapılan toplantıya sendikacılar yüklü bir gündem getirmişlerdi. Gündem üzerinde yapılan görüşmelerde Türk-İş temsilcilerinin teklifleri sorunların çözülmesine yardımcı olacak, ışıktutacak nitelikteydi ve hepsi de olumlu karşılandı.

Bu sözleri söyleyen Sağlık-İş Genel Sekreteri Mustafa Başoğlu idi ve Yargıtay kararının uygulanmasını şiddetle tenkid ediyordu.

Toplantıda Sağlık Bakanı bulunmadığı için Bakanlığın Hukuk Müşaviri söz aldı ve personelin 274 sayılı kanuna göre sendikalaştığının, ancak Maliye Bakanlığının bu görüşe katılmadığını Yargıtay 7 nci Ceza Dairesinin de bir kararı olduğunu söyledi.

Bu sırada Hali Tunç söz aldı, «Yargıtay kararları uygulanacak mıdır, uygulanmayacak mıdır? bunu bilmeyiz. Yargıtay 9. uncu Hukuk dairesinin kararı vardır; bize 7 nci Ceza Dairesi kararından bahsetmektedirler. Bu konuda kesin ve uygulanması gereken karar 9 uncu daireye aittir. Ceza dairesinin kararı cezai niteliktedir.» dedi ve Başbakanın bir sözünü hatırlatarak, «Türkiye aşiret ülkesi değildir. Kanunlar vardır ve uygulanmalıdır.» dedi.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem bu konuda Bakanlığın görüşünün de işçilerin haklı olduğu merkezinde bulunduğunu söyledi

ve «yazışmalar fayda vermedi. O halde bu konuda bir toplantı yapalım. Çalışma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Türk-İş yetkililerinin katılacağı toplantıda meseleyi görüşelim» dedi.

Genel Sekreter Tunç, böyle bir toplantı yapılamayacağını belirtti, «bu toplantıya katılacak olanlar Yargıtay'ın kararını değiştirebilirler mi? Biz sadece yargıtayın kararının uygulanmasını istiyoruz. İşçiler olarak, böyle bir toplantıya katılmayacağımızı bildiririm» dedi.

Bu konuda son olarak konuşan Ali Naili Erdem «Sağlık Bakanı ile konuyu görüşüp meseleyi çözümleyeceğimi» belirtti

EMEKLİ SANDIĞINA TABİ İŞÇİLERİN DURUMU

Genel-İş Sendikası Başkanı Abdullah Baştürk, Emekli Sandığına tabi işçilerin durumundan bahsetti. Sendikalar ve toplu sözleş-

me konularına göre kimlerin işçi sendikasına girebileceklerini izah etti, «Bu konuda kesin bir çizgi çizmek gereklidir» dedikten sonra 6311 sayılı kanunun eksiksiz uygulanması zorunluğunu belirtti. Ali Naili Erdem, bu maddenin hukukçular elinde yoruma tabi tu bulunduğunu, Çorum olayından sonra meselenin bir protokola bağlandığını, Çalışma Bakanlığının görüşünün de Türk-İş görüşüne uyduğunu, bir genelge yayınlıyarak teşkilâta duyuracağını söyledi, hükmün yorumlanmayacak kadar açıklık kazanması için gayret gösterildiğini ifade etti.

GREV KARARLARININ ERTELENMESİ

«Artık galiba grevi hükümete karşı yapacağız» diyen Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir, grev kararlarının ertelenmesi meselesini önemle ele aldı ve bu konuda şöyle dedi:

«Grev kararlarının sık sık ertelenmesinden ötürü hükümetten şikâyetçiyiz. 1947 yılından bugüne kadar mücadeleye ettik, nizamların dışına çıkmadık, demokrasinin tes-cil edileceğini bekledik. Anayasa'nın 11 inci maddesine aykırı bulunan grev kanununun 21 inci maddesini değiştirmek gerekir. Hükümet kararlarını Danıştay'ın bozmasına rağmen, hükümet yine de grev kısıcılığı yapmaktadır. Bu şartlar altında sendikaları ortadan kaldırmak lâzımdır. Şu anda bir grevimiz, Bakanlar Kurulu tarafından, milli güvenliği bozucu nitelikte görülerek ertelenmiştir. Bu ne kadar devam edecektir? Artık galiba grevi hükümete karşı yapacağız.»

Hepbir'in bu konuşmasına Halil Tunç da katıldı, grev ertelenmesi sınırının iyi tayin edilmediğini söyledi ve konuşmasına şöyle devam etti:

«Biz diyoruz ki, milli güvenliğe

Toplantıya Türk-İş'in üyesi kalabalık bir sendikacı topluluğu katılmıştır. Hepsini kendi işkollarıyla ya da genel sorunlarla ilgili konuları büyük bir açıklıkla dile getirdiler.

Bakanlar gündemde bulunan ve kendi bakanlıklarını ilgilendiren konular hakkında geniş bilgi verdiler, teklifleri dinlediler, olumlu karşıladılar. Toplantıya Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem başkanlık ediyordu. Ve toplantının büyük yükünü taşıyan bakan da oydu.

aykırı grevler ertelenir, fakat bunların ölçüsü nedir? Hükümet belli ölçüler almalı ve bunu bir prensip olarak kabul etmelidir. Grev ekonomik sebeplerle ertelenirse, grevin manası kalmaz.»

Ziya Hepbir ve Halil Tunç'un bu konuşmalarından sonra Çalışma Bakanı söz aldı, erteleme tabirinin aslında «soğutma» olduğunu ve sınırlandırılması gerektiğini, bunun hududunun tayininde Halil Tunç'un görüşüne katıldığını, ertelemenin, bir aylık süre içinde tarafların sınırlarına hakim olmaları gayesini güttüğünü söyledi ve Türk-İş'in fikirlerini destekledi. Çalışma Bakanından sonra Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İbrahim Deniner söz alarak, fazla sayıda sendikalardan şikâyet etti. «Karşımızda bir tek sendika bulunsun; bir sendika çıkıyor diğerinden daha çok hak istiyor» dedi. Bu konuşma üzerine Halil Tunç tekrar söz aldı ve grev kararlarının sendika rekabetinden alınmadığını belirterek dedi ki:

«Biz zamanında bu konu-

da tedbir alınmasını istemiş ve kanuna bu konuda bir hüküm konulmasını teklif etmiştik. O zaman biz dinlemedik. Aradan geçen zaman bizim haklı olduğumuzu göstermiştir. Saym Bakanın düşüncesine katılmamıza imkân yok. Sendikalar bir işverenden aynı hakları alır diye bir kayıt yoktur. Toplu sözleşme müessesesi pazarlık müessesesidir. Hangi sendika daha fazla pazarlık gücüne sahipse o daha fazla hak elde eder.»

Tunç daha sonra Petrol-İş grevi için hükümetin arabuluculuğunun istendiğini, fakat bu ana kadar hiçbir cevap alınmadığını söyledi.

SOSYAL SİGORTALAR FONLARININ KULLANILIŞI

Son günlerin bir hayli tartışma konusu olan, Sosyal Sigortalar fonlarının kullanılışı üzerinde Halil Tunç konuştu, işçilerin adeta i-

kinici bir vergi ödenmeleri sonucu Sosyal Sigortalarda toplanan paraların gayeleri dışında kullanılmasını tenkid etti ve şöyle dedi:

«Son zamanlarda, Sosyal Sigortalar fonlarından, hibe, aktarma ve borç vermeler çoğalmıştır. Bunun son örneği 30 milyon liranın gecekond kanunu uygulamak için İmar-İskân Bakanlığına verilmesidir. Hükümetin katkısı olmadığı bir fon üzerinde tasarruf hakkı yoktur. İşlemin durdurulması için Danıştay'a dava açtık. Hükümet ten kesin bir teminat istiyoruz. Endişeliyiz, gelecekte çok endişeliyiz, çünkü hastalık sigortası açık vermektedir, ihtiyarlık sigortası emeklilik haklarını veremeyecek bir duruma girmektedir. Sosyal Sigorta fonlarının gaye dışında kullanılması Anayasa ya da aykırıdır.»

Halil Tunç'un konuşmasına İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu cevap verdi ve Sos-

Bakanlar-Sendikacılar

Bakanlarla Türk - İş temsilcileri arasında yapılan toplantıdan sonra ortak bir bildiri yayınlandı. Bildiride ele alınan konular hakkında bilgi verilmekte ve «faydasına inanılan» bu toplantıların belli aralıklarla devam edeceği belirtilmekteydi. Bakanlar - Sendikacılar ortak bildirisinin tam metnini aşağıda sunuyoruz.

Bakanlarla sendikacılar arasında yapılması mutad toplantılardan sonuncusu 11 Ekim Cuma günü Ankara'da yapılmış ve bu toplantıda ele alınan çeşitli yurt ve işçi sorunlarında genel olarak görüş birliğine varılmıştır.

Toplantıya Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Devlet Bakanı Cihat Bilgehan, Ticaret Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu, Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanı İbrahim Deriner, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut, İmâr İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu ile Türk—İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un başkanlığındaki sendikacılar heyeti katılmıştır.

31 Maddelik gündemde yer alan konular üzerinde işçi temsilcileri görüş ve dileklerini açıklamışlardır.

Tarım işçilerinin çalışma şartlarının düzenlenmesi ve işçilerin sosyal güvenliğine kavuşması için Tarım—İş Kanununun bir an önce çıkarılması gerektiği hususunda Bakanlara Sendikacılar aynı görüşte birleşmişlerdir. Sendikacılar, Tarım kanunu çıkıncaya kadar, tarım işçileri ücretlerinin tesbit edilmesi ve bu asgari ücretlerin uygulanmasını istemiş Tarım Bakanlığına bağlı işyerlerinde çalışan işçilerin durumlarının düzeltilerek, Devletin tarım işkolunda sosyal güvenliğin sağlanmasına öncülük etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bakanlar bu görüşe katılmışlardır.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin yönetim kurullarında işçilerin temsili konusunda görüşlerini açıklayan sendikacılar, çıkarılan kararname ile sadece yedi İktisadi Devlet Teşekkülünde işçilere yönetime katılma hakkı tanındığını, oysa diğer bazı sanayi kollarında kurulu

Kamu teşebbüslerinde de işçilerin yönetime katılması gerektiğini belirtmiş ve bu sanayi kollarına misal olarak, Çimento, Şeker, Kâğıt Azot, Petrol sektörlerini göstermişlerdir. Çalışma Bakanı bu konuda Hükümetin hedefinin bütün İktisadi Devlet Teşekküllerinin yönetimine işçinin katılmasını sağlamak olduğunu açıklamış ve bunun en kısa zamanda gerçekleştirileceğini belirtmiştir.

Sendikacılar bazı Bakanlıkların yargı oranları kararlarını uygulamadığını açıklamış ve misal olarak Sağlık Bakanlığının Yargıtay Kararına rağmen işçilerin sendikalaşma hakkını tanımadığını göstermişler. Bakanlar bu konu üzerinde gereken çalışmanın yapılarak durumun en kısa zamanda düzeltileceğini söylemişlerdir.

Bakanlar, toplu sözleşme düzenine girildiği günden bu yana, Türk sendikacılığının gösterdiği yurtsever davranışın gurur verici olduğunu, geçen zamanın, grev hakkının işçiye tanınmasından endişe duyanları haksız çıkardığını, aşılın mesafenin çok büyük olduğunu belirtmişlerdir. Sendikacılar, grevlerin Bakanlar Kurulunca ertelenmesi konusunda hassas olunmasını istemiş, Türk işçi hareketinin zaten millî güvenliği tehlikeye sokacak sıralarda greve gitmediğini söylemiş çeşitli örnekler vermişlerdir.

Bakanlar Tasarruf Bonoları konusunda sendikacılarla aynı görüşte olduklarını belirtmiş ve tasarruf bonolarının kaldırılmasını öngören tasarının komisyonda olduğunu, Meclisin bu döneminde kanunlaşacağını açıklamışlardır.

Bakanlar, Vergi indiriminin uygulanması konusunda sendikacıların taleplerinin Maliye Bakanlığına iletildiğini ve bu konuda imkân aranacağını, Tür-

Olaylar

yal Sigortalardan 30 milyon liranın hibe olarak değil, borç alındığını kesinlikle açıkladı ve konusmasına gecekondur meselesi ile devam ederek şöyle dedi:

«Türkiye'de 500 bin gecekondur vardır ve buralarda 350 bin işçi yaşımaktadır. Gecekondularda oturanların yüzde 70'i işçidir.

Sosyal güvenliğin temeli konutur. Sosyal Sigortalardan aldığımız para hibe değil borçtur. Bunu yakında bir protokolla açıklığa kavuşturacağız.»

Bakan daha sonra gecekondur islah ve önleme bölgelerinin kurulması için Sosyal Sigortalardan alınan 30 milyon liraya ek olarak

hükümetin de 100 milyon lira koyduğunu bölgelerine yol, su ve elektrik götürüleceğini söyledi. Bu konuşma üzerine Halil Tunç tekrar söz alarak, alınan paranın kararnamede borç olarak açıklığa kavuşturulması gerektiğini belirtti ve bu açıklamanın hem üzüntü, hem de memnuniyet verici oldu-

toplantısı ortak bildirisi

kiye çapında asgari ücret tesbitinde de Çalışma Bakanlığının Türk—İş ile aynı görüşte olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma Bakanı Türkiye çapında asgari ücret tesbiti işi için Bakanlığının yapmakta olduğu çalışmaların kısa zamanda sonuçlanacağını açıklamıştır.

Türk—İş temsilcileri 1965 yılı başında Bakanlar Kurulu tarafından alınan «toplu sözleşmelerle ve genel olarak çalışma şartlarıyla, yurdun ekonomik gerekleri ve kalkınma plânının sosyal ve ekonomik hedefleri arasında ahenk sağlamak üzere, Hükümet, işçileri ve işverenler arasında verimli ve sürekli danışma, dayanışma ve işbirliğini mümkün kılacak bir karma kurul kurulması» kararının uygulanmasını istemişler, Çalışma Bakanı bu konuda gereken çalışmaları yapacağını söylemiştir.

Bu arada Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devredilmesinin bahis konusu olmadığı, kesin olarak böyle bir şeyin düşünülmeyeceği yetkililer tarafından açıklanmıştır.

Türk—İş temsilcileri işçi pazarları kurulması konusunda Hükümetin çalışmalar yapmasını istemiş ve bu istek Bakanlar tarafından olumlu karşılanmış, Çalışma Bakanı gereken çalışmaların yapılacağını söylemiştir.

İşçi ücretlerinin zamanında ödenmemesi yüzünden işçilerin düştükleri müşkül durum Türk—İş temsilcileri tarafından belirtilmiş Maliye Bakanlığı temsilcilerinin verdiği izahattan sonra Bakanlar, bu konuda Hükümetin gerekli tedbirleri alacağını söylemişlerdir.

Sosyal Sigortalar fonlarının kullanılışı hakkında sendikacılar endişelerini belirtmişler, Çalışma Bakanı bu fonların Kurumun gayeleri dışında kullanılmaya-

cağı konusunda teminat vermiştir. Bu arada, İmâr İskân Bakanı, Gecekondu Kanununun uygulanması için Sosyal Sigortalar Kurumundan alınan 30 milyon liranın borç olduğunu, borcun hangi şartlarda ödeneceğini tesbit etmek için Sosyal Sigortalar Kurumu ile bir protokol hazırlanacağını açıklamıştır.

Tersanelerin müstakil müessese haline getirilmesi için Türk—İş temsilcileri tarafından getirilen teklifler olumlu karşılanmıştır. Bakanlar, Sendikacıların taleplerini kabul etmiş ve tersanelerimizde gemi inşa ettirilmesi için özel sektöre 75 milyon lira kredi verileceğini belirtmişlerdir.

Toplantıda bunlardan başka, Emekli Sandığına tabi işçilerin durumu 506 ve 507 sayılı kanunun aksaklıkları, muvakkat işçiler, İşçi Bankası kurulması, işçi atışelikleri, Maden Kanununun öngördüğü teşkilâtların kurulması 274 ve 275 sayılı kanunlar muvacehesinde 7244 sayılı Kanun, Deri İskolunun problemleri, Askerî Tekait ve Muavenet Sandıklarının sigorta ile birleştirilmesi, 60 yaşını dolduranlara ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının ödenmesi, Karayolları işçilerinin arazi tazminatlarının ödenmesi, İş Kanunu ve Deniz—İş Kanununun Mecliste öncelikle görüşülmesi, Limanların bağımsız bir Genel Müdürlük haline getirilmesi, fikir işçilerinin sorunları, Bankalar Kanununda mesken kredisi için değişiklik yapılması işçi ikramiyelerinin ücretlere eklenmesi konuları da görüşülmüş ve genel olarak olumlu sonuçlara bağlanmıştır.

Bakanlarla Türk—İş temsilcileri yurt ve işçi sorunlarının çözümlenmesi için çok faydalı olduğuna inandıkları bu toplantılara belli aralıklarla devam edeceklerdir.

Olaylar

ğunu, üzüntüsünün, gecekondu-lardan oturanların yüzde 70'inin işçi bulunmasından ileri geldiğini ve işçilerin iktisadi ve sosyal bakımından nasıl bir ortamda bulunduğu bir defa daha açıklandığını söyledi.

İŞÇİ ÜCRETLERİNİN ZAMANINDA ÖDENMESİ

Yol—İş Federasyonu Başkanı Halit Mısırlıoğlu, işçi ücretlerinin zamanında ödenmesi konusunu ele alarak, para almayan işçileri işe göndermekte zorluk çektiklerini belirtti, Maliye Bakanlı-

ğının tutumunu yedi ve «Sekiz gün evvel 8,5 milyon liralık çekin karşılığı para olmadığı için alamadık.» dedi.

Karayolları Umum Müdürü de, Halit Mısırlıoğlu'nun tenkidine katılarak, parasızlık yüzünden işçi ücretlerini ödeyemediklerini söyledi, söz alan Cihat Bilgehan «Ha-

zine nakit sıkıntı çekmektedir. Kısa zamanda bir çare aranacaktır» cevabını verdi.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de durumun yetkili Bakan arkadaşlarla konuşularak halledileceğini vaadetti.

KARAYOLLARI İŞÇİLERİNİN ARAZI TAZMİNATI

Bu konuyu da Halit Mısırlıoğlu ele aldı; işçinin çalıştığını, ama Maliye Bakanlığının yine karşılığına dikildiğini, tazminatların 657 sayılı kanuna bağlanarak ödenmediğini, Bayındırlık Bakanlığının tazminatlar konusunda direnmediğini ifade etti; Halil Tunç da, meselenin Maliye Bakanlığının tutumuna bağlı olduğunu ve artık halledilmesi gerektiğini belirtti. Çalışma Bakanı, sendikacıların görüşüne katılarak, Bayındırlık Bakanlığının meseleyi hükümete götürmesi gerektiğini söyledi.

TOPLANTIYA ARA VERİLİYOR

Saat 13.30 olmuştu. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, toplantıya ara verilmesini teklif etti. Öğleden sonraki toplantının saat 16 ya alındığını söyledi. Sendikacılar çalışılmasını ileri sürmelerine rağmen, Bakanlar hep birden ayağa kalkarak salondan ayrıldılar.

Öğleden sonraki toplantıda Cihat Bilgehan, Ali Naili Erdem, Mehmet Turgut, İbrahim Tekin, Bahri Dağdaş, Seyfi Öztürk vardı.

507 SAYILI KANUNUN AKSAKLIKLARI

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, 507 sayılı kanunun aksaklıklarını etraflı suretle açıklayarak tedbir alınmasını istedi ve şoförlerin esnaf olarak kabul edilmelelerini tenkid ederek şöyle dedi:

«Trafik, otomobil muayenelerini yapmak için Esnaf Derneklerinden karne iste-

mektedir. Aslında işçi olan bu yurttaşlar da, karne alabilmek için Esnaf Derneklerine üye olmaktadır. Bunlar sendika kurmağa yetkili işçiler olmasına rağmen trafiğin tutumu yüzünden buna mecbur olmaktadır. Tica-ret ve İçişleri Bakanlarının teşkilâta bir genelge göndererek uyarmalarını istiyoruz.»

Ticaret Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu, esnafın teşkilatlanmak için Parlâmentoda gayret sarfettiğini ve 507 sayılı kanunun çıktığını, Esnaf Dernekleri ile Türk-İş arasındaki uyuşmazlığın 274 sayılı kanunun 7 ve 4 üncü maddelerinden ileri geldiğini, şoförlerin sendikalara da üye olabileceklerini söyledi. Ticaret Bakanının bu konuşmasına Halil Tunç cevap verdi ve 507 sayılı kanunun bir bölgede bir dernek varken ikinci bir derneğin kurulmasını yasakladığını, bu kanun Anayasaya uygunsa, sendikalar için de aynı şekilde uygulanması gerektiğini ileri sürdü. Tunç, karne verme yetkisinin de sendikalara verilmesini istedi.

TASARRUF BONOLARININ KALDIRILMASI

«Çalışanların tasarruf etmeleri için önce tasarruf edebilecek kadar ücret almaları ve sonra tasarruf bonoları kesilmesi gerekir» diyen Mustafa Şahin, yıllardan beri büyük bir dert olan bu konunun artık halledilmesi gerektiğini söyledi ve belirli insanların tasarruf bonusu yüzünden zengin olduğunu ifade etti, işbaşına gelen bütün hükümetlerin tasarruf bonolarının kaldırılacağı vadinde bulunduğunu hatırlatarak, Bakanlardan kesin teminat istedi, Bir işverenin iflâs etmesinden sonra 5 milyon liralık tasarruf bonusu yatırımından bulunduğunu da açıkladı. Bilgehan, tasarruf bonusu kaldırmanın hükümet görüşü olduğunu söyleyerek, tasarrufunun komisyonda bulunduğunu ve bu devre mutlaka kanunlaşacağını kesinlikle cevap verdi.

VERGİ İNDİRİMİNİN UYGULANMASI

Cihat Bilgehan'ın Meclisteki bir konuşmasını okuyarak, Vergi indiriminin uygulanması gerektiğini söyleyen Metal-İş Başkanı Kaya Özdemiroğlu'na toplantıda bulunan Bilgehan cevap verdi ve «Meseleyi bir defa daha görüşüp, Maliye Bakanlığın aksettireceğiz» dedi. Halil Tunç, Bilgehanın bu konuşmasını bir teminat olarak kabul ettiğinin ifade etti.

ASGARI ÜCRETLER

Asgari Ücretler konusunun yeni baştan ele alınması için İş Kanununun hazırlandığını, ancak Cumhurbaşkanı tarafından veto edildiğini söyleyen Mustafa Şahin, iş kollarında yeniden asgari ücret tespitinin gerekliliğini savundu, Maden Federasyonu Başkan Vekili Mehmet Şahin de, ücret meselesinin acınacak halde bulunduğu, işçiyi geçindirecek bir ücretin tespit edilmediğini, özel ve kamu sektöründe işçinin ortalama olarak 760 kuruşa çalıştığını, geçim indekslerinin ortalama 3 nüfuslu bir ailenin geçinebilmesi için 800-900 lira gösterdiğini ve Türkiye çapında asgari ücretin tespitinin artık kaçınılmaz bir zureet olduğunu söyledi.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, bu konuda sendikacıların görüşüne katıldı, hedefin toplu sözleşmelerle ortaya konan rakamlar olduğunu ifade etti.

Halil Tunç da Çalışma Bakanlığı kadrosunun bu tespiti yapmağa kâfi gelmeyeceğini söyleyerek şöyle dedi: «Çalışma Bakanlığının bütçesi Türk-İş'ten dahi azdır. Bölge Çalışma Müdürlükleri asgari ücretlerin tespiti için mün parası ve kadro bulamamaktadır. Bu konuyu böylesine açıklamamdaki sebep, Çalışma Bakanlığının durumunu hükümet üyeleri önüne sermek ve takviyesini sağlamak içindir.» Halil Tunç'un bu konuşmasına Çalışma Bakanı gülererek teşekkür etti. Türk-İş'i kendisine destek bulunduğu için de bir hayli memnundu.

PLÂNLAMA

Türk sendikacılık hareketinin plân esasına dayandığını söyleyerek konuşmasına başlayan Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç, «Bizim özelliğimiz plânlı ekonomik kalkınmayı benimsememizdir. Uygulama ve hazırlanışında uluslararası Çalışma Teşkilâtında plânlama konseyi fikri ortak mal olmuştur. Bu konuyu daha önce de getirmiştik. Ancak Devlet Plân lama Teşkilâtı Müsteşarı, bunun bir kanun konusu olduğu söylemişti. Eski Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, 4 üncü Çalışma Meclisinde, Hükümet-İşçi-İşverenlerden kurulu bir komisyonun teşkili için 22.1.1965 tarihinde hükümetin bir kararı olduğunu açıklamıştı. Siz, eski hükümetin bu görüşüne bağlı değilsiniz, ancak prensibi bizce önemlidir» diyerek Plânlama konusunda Türk-İş'in görüşünü açıkladı.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ise cevaben, bu konuda dış ülkelerde hangi usullerin uygulanmakta olduğunu incelettirilmekte bulunduğunu ve henüz kesin sonuçları alamadığını söyledi. Halil Tunç Bakanın bu açıklamasına karşılık koordinasyon noksanlığının kendisini bir defa daha gösterdiğini ve Türk-İş'in bu mevzuda uzun süreden beri çalışmakta olduğunu ve elinde dokümanların bulunduğunu, arzu edildiği takdirde verileceğini söyledi.

SİGORTA HASTAHANELERİNİN SAĞLIK BAKANLIĞINA DEVİRİ

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk işçileri için çok önemli bu konu etrafında kesin konuştu. Haziran toplantısında, Bakanın kendisine sitem ettiğini ve «senet mi vereceğim» dediğini hatırlatarak konunun yeniden tazelendiğini söyledi ve konuşmasına şöyle devam etti:

«Her toplantıda bu konuyu getiriyoruz. Artık kesin bir sonuca varmak gereği doğmuştur. İşçi huzursuzdur,

hassasiyeti artmıştır. Sosyal güvenlik bakımından endişelerimiz vardır. Teminat değil, kesin bir karar bekliyoruz.»

Çalışma Bakanı, Sağlık hizmetlerinin, plân esprisi içindeki durumunu izah ettikten sonra şöyle dedi: «Bütün mesele, sağlık plotikasını Türkiye'nin şartlarına uygun, faydalı hale getirmektir. Hastahanelerin Sağlık Bakanlığına devri konusu, olsa olsa, personel politikası bakımından düşünülmektedir. Türkiye'de 13 bin doktor vardır, 32 milyon vatandaşa hitap edememektedir.

Bakanın bu konuşmasına cevap veren Halil Tunç ise, sağlık politikası ile sağlık hizmetlerinin ayrı mütalâa edilmesi gerektiğini, geçen ay düzenlenen seminerin gayesinin, sağlık hizmetlerinin tek elden yürütülmesi olduğunu söyledi. Daha sonra Sağlık Bakanlığı Müsteşarı söz aldı ve konuyu şu şekilde açıkladı:

«224 sayılı kanun, sosyalizasyon bölgelerindeki hastahanelerin Sağlık Bakanlığına devrini zorunlu kılmıştır. Hükümet programında da sağlık tesislerinin tek elden yürütülmesi öngörülmüştür. Bugün, Sosyal Sigortaları hastahane açmağa zorlayan sebepler vardır. Çünkü yeteri kadar hastahane mevcut değildir. Hasta bakımı, personel ve yatırım birleşmeyi zorunlu kılmaktadır. Biz Sağlık Bakanlığı olarak semineri danışma niteliğinde düzenledik. Başka bir maksadımız yoktur. Bakanlık sosyal sigortalar hastaneleri üzerinde tasarruf zihniyeti içinde değildir, niyeti yoktur. Bunun kesinlike söyleyebilirim.»

506 SAYILI KANUNUN AKSAK VE NOKSANLIKLARI

Sosyal Sigorta Hastahanelerinin Sağlık Bakanlığına devri konusu böylece kesin bir sonuca varduktan sonra, gündemin 506 sayılı kanunun aksaklık ve noksanlıkları maddesine geçildi. DYF - İş Federasyonu Başkanı Şerafettin Akova meseleyi ele aldı, kanunun 3 üncü maddesinin iptal edil-

mesi gerektiğini, çünkü çıraklık müessesesini ortadan kaldırdığını, çırakların ölüm v.s. yardımlardan faydalanmadıklarını, sağlık hizmetlerini halletmede güçlüklerin çıktığını, gelirleri sınırlı yurttaşların sağlık yardımına daha fazla ihtiyaçları olduğunu söyledi. Çalışma Bakanı ise «Tadile muhtaç maddelerin tespit edilmekte olduğunu» ve Türk-İş'e gönderilip görüşünün alınacağını ifade etti.

MUVAKKAT İŞÇİLER KONUSU

Şeker-İş Genel Sekreteri Faik Dinçay muvakkat işçiler konusunda verdiği bilgide, DSİ, Şeker, Elektrik, Köy İşleri Bakanlığı, Tekel ve Sanayi Bakanlıklarında muvakkat işçiler bulunduğunu, Yüksek Hakem Kurulu kararının bunların da sosyal sigortalardan yararlanmasını emrettiğini, ancak sosyal sigorta ve diğer konularda müşküllemlerle karşılaştıklarını, huzursuzluk içinde olduklarını, bunların mutlaka kadroya dahil edilmeleri gerektiğini söyledi, Çalışma Bakanı, işin devamlılığı üzerinde durdu, mevsimlik işçiden başka muvakkat işçi olmasını temenni ederek, Sanayi Bakanının bu durumu incelediğini ifade etti.

İŞÇİ BANKASI KURULMASI

«İşçi Bankası kurulması özlemi içindeyiz» diyen Şerafettin Akova, Hükümetin katılacağı bir banka kurulmasını istedi. Çalışma Bakanını «hazırlıklarınızı bize bildirir ilgilenelim» dedi.

İŞÇİ PAZARLARININ KURULMASI

Bu konuyu ele alan Halil Tunç, Ordu pazarlarına benzer işçi pazarlarının kurulmasını istediklerini söyledi ve bir kanunla mecburi kuruluş haline getirilmesinin istenen faydayı sağlayacağını, ihtiyari kuruluşların benimsenmediğini ve bu pazarların kurulmasının sermaye birikimi bakımından çok yararlı olduğunu belirtti. Ç-

İşma Bakanı, bu konuda Türk-İş'in hazırlıklarını istedi ve fikri paylaştığını söyledi.

İŞÇİ ATAŞELİKLERİ

Ges-İş Başkanı Osman Soğukpınar, işçi ataşelikleri üzerinde durarak, Bakandan bilgi istedi. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Türk-İş'in ataşeliklerde birer işçi temsilcisinin bulunması isteğini yerinde bulduğunu, bu ay çıkması ihtimal dahilinde bulunan kanunlar arasında yer aldığını söyledi ve işçi temsilcilerinin lisans bilme zorunluluğunu da lüzumlu görmediğini sözlerine ekledi.

MADEN KANUNUNUN ÖN GÖRDÜĞÜ TEŞKİLATLAR

Öncelikle Maden Dairelerinin kurulmasını isteyen Mehmet Şahin, «Bilhassa özel sektör elindeki madenlerin güvenlik tedbirleri hiç yoktur. Güvenlik müfettişleri kâfi değildir, kazalar yıldan yıla artmaktadır» dedi.

Çalışma Bakanı bu konuda incelemeler yaptığını, müfettişlerin adedinin artırılmasının yerinde olacağını, maden ocaklarındaki başçavuşların, genç müfettişlerin meslekî bilgilerinin az olduğundan şikâyetçi bulunduklarını ve başçavuşlardan da yararlanacağını bu arada öğrenim sistemine iş kazalarını soktuğunu ve bir «iş kazası haftası»nın yapılması için teşebbüse geçildiğini söyledi.

7244 SAYILI KANUN

Gündemin «274 ve 275 sayılı kanunlar muvacehesinde 7244 sayılı kanun» maddesi üzerinde konuşma yapan Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, anlaşmazlıkların Maliye ve Sağlık Bakanlıklarını ilgilendiren, toplantıda iki Bakanın bulunmayışı karşısında bir gün tespit edilerek toplantı yapılması teklifinde bulundu.

DERİ İŞKOLUNUN PROBLEMLERİ

Ticaret Bakanına bir rapor ve-

rerek bazı meselelerin inceleneceği vaadini aldıklarını söyliyerek konuşmasına başlayan Mustafa Şahin, Deri İşkolunun iş sağlığı ve emniyeti bakımından uygun olmayan şartlar içinde bulunduğunu söyledi. Kazlıçeşme mıntıkasının nakli hakkında hükümetin henüz belirli bir kararının yerleşmediğini tenkid etti ve bir an evvel naklinin düşünülmesi ricasında bulundu.

ASKERİ TEKAÜT VE MUAVENET SANDIKLARININ SİGORTA İLE BİRLEŞTİRİLMESİ

Gündemin maddesi okunmadan Bakan «Kanunun redaksiyonu yapıyor ve bir daha karşınıza gelmeyecektir» dedi, Harp-İş Federasyonu Başkanı Celâl Bülbül, kanunun öncelikle çıkması temennisinde bulundu.

60 YAŞINI DOLDURANLARA ÖDENMESİ LÂZİMGELEN KIDEM TAZMİNATI

Bu konuda da Harp-İş Federasyonu Başkanı Celâl Bülbül konuşarak, mahkeme kararı alınmadan, tazminatların verilmesini istedi, Halil Tunç da bu fikre katılarak, her işçinin mahkemeye başvurmasının güçlükler doğurduğunu, tescil edilen bir kararın diğer işçileri de kapsaması gerektiğini söyledi. Çalışma Bakanı teşekkür ederek gündemin diğer maddesine geçti.

LİMANLAR VE TERSANELER

Liman-Dok Genel Sekreteri Kâzım Yetmişbir, Denizcilik Bankasına bağlı kuruluşların bağımsız hâle getirilmesinin işçiler yönünden faydalarını açıkladı ve toplu sözleşme görüşmelerinde, Denizcilik Bankasının zarar ettiği gerekçesinin önlerine sürüldüğünü; oysa, kâr veya zarar eden kısımların bulunduğunu ve işçi menfaatlerinin zedelendiğini belirtti; bazı devlet taahhüdlerinin tersanelere yaptırılmasının da işsizliği ortadan kaldıracığını söyledi.

Üç konuyu cevaplandıran Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk, çalışmalar yapıldığını açıkladı ve şöyle dedi:

Tersanelerin bir müessesede toplanması bizim de gönlül verdiğimiz bir konudur. 1967 icra programında 85 milyon liralık gemi inşaiye kredisi koyduk, kendi tersanelerimizde kullanacağız. Millî Savunma ile de temaslarımız olmaktadır, sivil tersanelerin, ordu hizmetlerini görebilmelerini temine çalışıyoruz. İş imkânları artacaktır.»

İŞ KANUNU, DENİZ İŞ KANUNU

Halil Tunç, İş ve Deniz iş kanunlarının talihsiz olduğunu, Cumhurbaşkanınca, veto edildiği için yeniden görüşüleceğini ve işçinin arzusunun bir an evvel çıkması için öncelik tanınması

Tarım İşçileri 14 olduğunu belirtti. Çalışma Bakanını Ali Naili Erdem, öncelikle görüşülecek kanunlar arasında bulunduğu teminatını verdi.

FİKİR İŞÇİLERİNİN SORUNLARI

Fikir işçilerinin sorunları konusunu ortaya koymadan önce Türkiye Gazeteciler Sendikası Başkanı Sedat Ağralı, Çalışma Bakanından, Turizm ve Tanıtma Bakanı ile ortak bir toplantı yapma teklifinde bulundu, Ali Naili Erdem de buna çalışacağını söyledi.

Ağralı, fikir işçilerinin sorunlarını uzun uzun dile getirdi, bilhassa TRT. deki durumdan yakındı. Kurumun çalışmalarının kendilerini ilgilendirdiğini ifade etti ve şöyle dedi:

«TRT'nin hizmeti, Türkiye'deki gazetelerden yüzde doksan fazladır. Yayınla ilgili kısımda gazeteciler çalıştırılmalıdır ve 212 sayılı kanun uygulanmalıdır. Maliye Bakanlığının memur olarak tanıdığı kimseler aslında gazetecidir.

Bunun yanında 195 sayılı Basın İlan Kurumu da yanlış

Bakanlarla Sendikacılar belirli aralar ile yaptıkları ortak toplantıların sonuncusunu 11. Kasım 1966 tarihinde yapmışlardır. Ekonomik ve Sosyal yönleriyle önemli Yurt Sorunlarının görüşüldüğü ve kararlar alınmaya çalışıldığı bu toplantılar çok yararlı olmaktadır.

anlaşılmakta ve ilânlardan sağlanan gelir tatbikatçıları e-
linde çığından çıkmaktadır. Diğer taraftan basın mesle-
ğini ve onun gelişmesini ya-
kından ilgilendiren bir ka-
nun da Turizm ve Tanıtma
Bakanlığı teşkilât kanunu-
dur. Faliyeti gazetecilik mes-
leği içindedir ve gazetecilerin
iç ve dış Turizm Tanıtma teş-
kilâtlarında görevlendirilme-
si gereklidir. 212 sayılı ka-
nun üzerinde bir değişiklik
yapılması hazırlıklarına giri-
şildiğini duyuyoruz. Biz böy-
le bir teşebbüse girmiş değî-
liz. Tazminat ve işverenler
konusunda 212 sayılı kanun -
da konulan müeyyideler bi-
zim en hassas olduğumuz
noktalarlardır.»

Ağralı'ya Çalışma Bakanı Er-
dem cevap verdi «212 sayılı ka-
nunun tadili hakkında Bakanlığî-
ma akseden bir şey yoktur. TRT.
de çalışanlara bazı hakların tanın-
ması ilgi çekici ve incelemeye de-
ğer bir konu, üzerinde durmak ge-
rek. Kıdem tazminatı da Bakanlı-
ğa intikal etmiş değildir. Basının
hür olmadığı memleketlerde hür-
riyetlerden bahsedilemez» dedi.

BANKALAR KANUNUNDA MESKEN KREDİSİ İÇİN DEĞİŞİKLİK

Kaya Özdemiroğlu günde-

min bu maddesini açıkladı bu ko-
nuda bir teklifte bulundu.

İŞÇİ İKRAMİYESİNİN ÜCRETLERE EKLENMESİ

Gündemin son konusu idi bu.
Yine Kaya Özdemiroğlu konuştu
ve Bütçe Plân komisyonunda bu
konunun ele alınıp alâka gösteril-
mesi ricasında bulundu.

Çalışma Bakanı cevap vererek
üzerinde hassasiyetle durulduğı-

nu, uzun zamandan beri münaka-
şası yapılan bu konuların zama-
nında halledilmesinin tek temen-
nisi olduğunu sözlerine ekledi.

TOPLANTI BİTİYOR

Böylece Bakanlar-Sendikacılar
toplantısı altı saat devam etti ve
gündemde bulunan 31 madde gö-
rüldü. Genel konu, işçi sorunları-
nın hükümet üyeleri tarafından
önemle ele alınacağı merkezinde
idi.

Kapalı kapılar ardında konuşulanlar

Şehit Teğmen Kalmaz cad-
desinde büyükçe bir bina-
nın toplantı salonu saat 9.30
dan itibaren âdeta Genel Kurmay
binasını andırıyordu. Saat 10 da
bir toplantı vardı ve gelenler bir
hayli kalabalıktı.

Toplantı salonunun kapısında
bir memur görevlendirilmişti. I-
çeriye ancak toplantı ile ilgili şa-
hıslar almıyordu. Bir gazeteci bi-
nanın merdivenlerini hızla çıktı,
biraz sonra başlayacak olan top-

lantıyı takip etmek üzere salona
girmek istedi. Görevli memur
nefes nefese gelen gazeteciye şöy-
le bir göğüsledi, «toplantı gizli-
dir, giremezsiniz, gerekirse sonra
bilgi verilecektir» dedi. Gazete-
ci şaşırılmıştı, acaba yanlış bir ye-
re mi gelmişti? Sordu «Odalar
Birliği değil mi burası? Evet,
içeri girmek istediği salon Odalar
Birliği salonu idi. Peki bu gizli-
lik neydi? Yapılacak olan top-
lantının konusunu da biliyordu,

Olaylar

Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen İş Kanunu hakkında özel sektörün görüşünü tespit etmek üzere özel sektör temsilcileri toplanacaklar ve konuşacaklardı.

İçeriye neden gazeteci alınmıyordu? Seslerini duyurmak, görüşlerini kamuoyuna sunmak istemiyorlar mıydı? Elinde bir de yayın vardı. Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Ticaret borsaları Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Teşkilâtı Konfederasyonu tarafından ortak hazırlanan «**İş Kanunu tasarısı ve bazı maddeleri hakkında görüşümüz**» adını taşıyordu. İçeride de bu konu ele alınacaktı. Bunun gizlilik neresinde idi, kitap çıkarmışlardı. Bir hayli şaşırılmıştı, merdivenlerden inerken, yanından geçenler fısıldaşıyorlardı, «**Senatör ve Milletvekilleri**» kelimelerini duymuştu. Acaba bu toplantının gizli olmasının maksadı, kanunun çıkması için hazırlanacak kulisin şekil mi idi? Belki de öyleydi, belki de tahminlerinde yalınıyordu, ancak önümüzdeki günler bu toplantının «**gizlilik**» perdesini aralayacaktı.

İÇERİDE KONUŞULANLAR

Gazeteci toplantı salonuna girememişti, ancak içeride konuşulanları almak güç değildi ve işçiler aleyhindeki tutumları; davranışları ve konuşmaları ile belli idi. Meselâ bir kıdem tazminatı maddesi vardı. Veto edilen İş Kanunu tasarısının 14. maddesinde işçiye tanınan kıdem tazminatının olduğu gibi tasarıdan çıkarılması ve bu maddenin,

«Yaşlılık halinde, 3 yıldan fazla çalışmış olan işçilere, çalışılan her tam iş yılı için 15 günlük ücret tutarında tazminat verilir. Bu tazminat Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından ödenir.» şekli ile kabulü isteniyordu.

Yine İş Kanunu tasarısında yer alan «**Asgari Ücret**» konusunda da, toplu iş sözleşmesi düze-

ODALAR BİRLİĞİ BİNASI Kapalı kapılar ardında...

ninde bulunulduğu için maddenin tasarıdan ÇIKARILMASI isteniyor ve bu hususta,

«**Asgari ücretle çalışan işçi maharet isteyen, kalifikasyon gerektiren işler yapmaz. Bu ikamesi kolay olan işçidir, yerine mekanik araç kolaylıkla konabilir. Asgari ücret mekanizması, sanayi ve hizmet sektöründe ücretleri yükseltecek, sanayi merkezlerine akını arttıracak ve lüzumundan fazla işçinin köylerden şehirlere doğru akımını teşvik edecektir.**»

deniyordu.

Bir işyerinin kapatılması veya faaliyetinin durdurulması halinde de, İş Kanunu tasarısında yer

alan, **İşsiz kalan işçilere işveren ücretlerini ödemeye veya ücretlerinde düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermeğe zorunludur**» fıkrasının;

«**İşyerinin kapatılması sebebiyle işsiz kalan işçilere işçilere işveren, 15 gün müddetle yarım ücret öder. Bu müddetin sonunda akit münfesi sayılır.**»

olarak değiştirilmesi ve işverene bir sorumluluk yüklenmemesi arz ediliyordu.

Kıdem tazminatının kaldırılması, asgari ücretlerin tatbik edilmesi ve işyerinin kapatılması halinde işverenin bir sorumluluk altına girmemesini isteyen bir İş Kanunu düşünebiliyor musunuz? Böyle bir kanunu ancak işverenler isteyebilir ve kanunlaşması için de her çareye başvurabilirler. İşte bu yolda yürümektedirler. Milletvekillerine, Senatörlere temsil edeceklerdir, kendi çıkarlarına uygun bir kanunun kabulüne çalışacaklardır.

Bir İş Kanunu istemektedirler, ancak istedikleri kanun kendileri için işlemeli, işçi haklarını tanımamalı, toplumun değil kendilerinin olan bir kanun, daha doğrusu bir **İŞVEREN KANUNU** olarak çıkmalıdır.

Böylesine bir anlayış hangi devirde ve hangi memlekette vardır çok merak etmekteyiz. Bakalım gelecek günler bize neler gösterecektir.

Deri-İş Başkanı Şahin'in bildirisi

Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi ve Deri-İş Sendikası Başkanı Mustafa Şahin, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Teşkilâtı Konfederasyonunun, Millet Meclisinin bu döneminde kanunlaşacak olan İş Kanunu tasarısının bazı maddele-

ri hakkındaki görüşlerini, yayınladığı bir bildiri ile ağır bir şekilde yermiştir.

Şahin bildirisinde, «Anayasamızın sosyal ve ekonomik ilkeleri ile bağdaşmayan ve özel çıkarıcı bir zihniyetin ifadesinden ileri gitmeyen bu görüşleri cevaplandırmayı kutsal bir yurt görevi saydığım» belirtmekte, şunları ileri sürmektedir:

«...Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana Batı anlamında kalkınmanın özlemini çektiğimizi, işçi ve işverenler olarak, birlikte, belirtmeliyiz. Anayasamızın ikinci maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'ni; millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olarak belirlemiştir; yurt kalkınmasında görevi, bu anlam ve ruh içinde, işçilerle işverenlere yüklemiştir. Bu görev, sosyal adalet esprisine uygun bir şekilde gerçekleştirilecektir. Düne kadar, İş Kanununun yurtda tek kişiye kadar uygulanmasını istediklerini belirten işveren ve sermaye çevreleri, son görüşleriyle, sosyal adalet anlayışından ne kadar uzak; bu güne kadarki açıklamalarında, ne derece samimiysiz olduklarını ortaya koymuşlardır. İş Kanunu'nun sosyal adalet sınırları içinde getirdiği temel işçi haklarına yapılan bu tecavüzler - İş Kanunu bu şekilde kabul edilirse, orta sınıf piyasadan çekilir - gibi bir takım sorumsuz ve dayanaksız beyanlarla kamufle edilemez. İstenen nedir? İskolumuzda da olduğu gibi, yurt işçilerinin, izbelerde, bodrumlarda, insan haysiyetinden uzak bir düzen içinde çalışma hayatlarını devam ettirmeleri mi? Yeni İş Kanunu'nun öngördüğü'nün aksine, iş emniyeti, işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri alınmamakta direnen işverenlerin işyerlerinin kapatılması mı? Sosyal adalet düzeninin verleştirilmesi yerine, sosyal sefaletin devam ettirilmesi mi!»

Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi ve Deri-İş Başkanı Şahin'in bildirisi, şu sözlerle son bulmaktadır:

«...Türk sendikacıları olarak bizler, sosyal haklarınıza saygı duyan iyi niyetli işveren ve sermayenin daima yanında olacağız. Ancak şu kesinlikle bilinmelidir ki, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ile diğer kuruluşların bu çabaları, ne sosyal adalet dengesinin kurulmasına, ne

de sosyal adalet sınırları içinde denge arayan İş Kanunu'nun kabul edilmesine engel olabilir. Türk işçilerinin sosyal ve ekonomik haklarının dayanağı Anayasamızdır ve Anayasamızın başlıca beklilerinden biri de, Türk işçileriyle sendikacılarıdır.»

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy Amerikada yaptığı inceleme gezisini bitirerek yurda döndü

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy, Amerika Birleşik Devletleri'nde 50 gün süren inceleme gezisini tamamlamış ve yurda dönmüştür.

Gezi sırasında, başta Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) Başkanı George Meany olmak üzere 20 ye yakın sendika lideri ile, sendikacılık ve çalışma hayatı konularında çeşitli görüşmeler yapmıştır. Türk-İş Başkanı Demirsoy, ayrıca Pennsylvania Harvard Üniversiteleri «Sendikacılık Eğitimi Programlarını» da yerinde incelemiştir. Başkan Demirsoy bu arada, Harvard Üniversitesinde «Türk Sendikacılığı» konusunda bir de konferans vermiştir.

Amerikan sendikalarının bankacılık, sosyal sigorta ve ihtiyarlık tesislerinde araştırma yapan Seyfi Demirsoy, çeşitli işyerlerine giderek işçilerle konuşmuş ve Amerikan sanayileşme hareketi üzerinde de incelemelerde bulunmuştur.

Milyonlarca işçiyi temsil eden sendikalardan Çelik İşçileri, Erkek Konfeksiyonu Tekstil İşçileri, Amerikan Otomobil İşçileri ve 450 bin üyeli Kasaplar Sendikalarını da ziyaret eden Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Amerikan Senato ve Valilik seçimlerinde sendikaların oynadıkları aktif rolü yerinde görüp bu konuda gerekli bilgileri almıştır.

Yurda dönen Demirsoy, 700 bin aşkın üyesi olan Türk-İş'in çalışmalarına daha hızla devam edeceğini belirtmiştir.

Türk Sendikacılar heyetinin NATO merkezini ziyareti

Kuzey Atlantik Andlaşma Teşkilâtı (NATO) nun daveti üzerine altı kişilik bir Türk sendikacılık heyeti 5 - 12 Kasım tarihleri arasında teşkilâtın Paris'teki siyasi ve askerî merkezlerini ziyaret etmiştir.

Türk-İş Başkan Vekili Şevket

Yılmaz, Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Erkap, Yönetim Kurulu üyelerinden İhsan Dündar, Hamdi Güvenen, Enver Turgut ve Eğitim Merkezi Müdür Muavini Kutay Akselden kurulu Türk-İş heyeti, ilk olarak teşkilâtın siyasi merkezini ziyaret ederek NATO hakkında ilgililerden bilgi almıştır. Bu ziyaret sırasında heyetimiz NATO nezdindeki daima Türk delegeliğince düzenlenen bir brifingde katılmıştır.

Brifingde Türk Büyükelçisi Muharrem Nuri Birgi, NATO çerçevesinde Türkiye'nin siyasi durumunu belirtmiş ve heyet üyelerinin çeşitli sorularını cevaplamıştır. Bu arada NATO üyesi bulunan Türkiye ile Yunanistan arasında Kıbrıs yüzünden çıkan anlaşmazlık konusuna değinilmiş ve büyükelçi, buhranın NATO çerçevesinde halledilmesi için büyük bir gayret sarf edildiğini ifade etmiştir.

NATO'nun askeri merkezi (SHAPE) ni ziyaret eden heyetimize büyük bir ilgi gösterilmiş ve Generaller seviyesinde bir brifing düzenlenmiştir. Brifingde Shape'de görevli Türk subayları, NATO'nun bugünkü askeri gücünü, komünist blokun savaş imkânlarını açıklamışlardır.

Toplantıdan sonra heyetimiz, şereflerine verilen kokteyle katılmış ve Shape'de görevli çeşitli milletlerin subayları ile tanışmıştır.

Pariste kalışları sırasında, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) yi de ziyaret ederek ilgililerden bilgi alan heyetimiz, özellikle memleketimizin iktisadi ve sosyal kalkınması için konsorsiyum çerçevesinde yapılan çalışmalar üzerinde durmuştur.

İkinci beş yıllık plân için toplantı

İkinci Beş yıllık plânın, metod, ve tekniğini inceleyen Uluslararası Kollokvum, geçtiğimiz ay içinde Anka-

ra'da toplanmıştır. Başbakan Süleyman Demirel'in bir konuşması ile açılan toplantıya, Plânlama Teşkilâtı Başmüsaviri Timberger, Müsteşar Vekili Orhan Çapçı ve yabancı plânlama uzmanları da katılmışlardır.

Uluslararası Para Fonu, Avrupa Yatırımlar Bankası ve Konsorsiyum gibi kuruluşların da temsilcilerinin de katıldığı toplantıda, plânın hedef ve stratejisi tanıtılmıştır.

Başbakan Demirel yaptığı konuşmada, Plânlama Teşkilâtının plân hazırlıklarındaki çalışmalarını övmüş ve «Gelişmiş ülkelerle açılan mesafeyi kapatmak için her ülkenin giriştiği gayretlerin bir iktisadi kalkınma inancı etrafında toplandığını görmek-
teyiz» demiştir.

Daha sonra bir konuşma yapan Prof. Timberger, birinci beş yıllık plân döneminde Türkiye'nin önemli gelişmeler sağladığını söylemiş ve plân hedefinin üç özellik taşıdığını belirterek «İleriye bakış, belirli hedefleri tespit ve ana icra akımlarını koordine etmek» olduğunu ifade etmiştir. Plânın çalışmaları üzerinde de bilgi veren Prof. Timberger, «Politik kararları alma oluşumunun düzenli ve etkili olabilmesi için bilhassa günlük kararlara Plânlama Teşkilâtınca çok fazla müdahale edilmemesi gerekir. DPT bir kaç Bakanlığı ilgilendiren konularda koordinasyon görevi için metod ve kural-
lar teklif eder» demiştir.

Daha sonra bir konuşma yapan Plânlama Teşkilâtı Müsteşar Vekili Orhan Çapçı, Türkiye'de plânla çalışmaların tarihçesini yapmış ve 1961 de kurulan teşkilâtın fonksiyonunu ve başardığı işleri açıklamıştır.

Toplantıda ikinci beş yıllık plânın hedef ve stratejisi okunmuş, daha sonra teknik yönleri üzerinde görüşmeler yapılmıştır.

DÜNYADA NELER OLUYOR...

İNGİLTERE

İngiliz otomobil sanayiinde işveren firmaların tensikat yapımları üzerine patlak veren grevler aralıksız devam ediyor. Greve katılan işçilerin 35 bini bulunması üzerine «British Motor Corporation» temsilcileri Başbakan Wilson'la görüşerek bir çözüm yolu bulunmasını istedikler.

İTALYA

Floransa, Venedik ve Tuscani şehirlerinin sel felâketine uğraması üzerine Ortak Pazar ülkelerinin sendikaları, İtalyan işçilerine mali yardım yapılmasını kararlaştırdılar.

AMERİKA

Amerika'da işsizlerin oranının son dokuz yıl içinde ilk defa yüzde 4.1'e düştüğü açıklandı. Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL - CIO) yayınladığı bir bildiri ile bu oranın, Amerika'da «tam çalıştırma» yolunda önemli bir gelişmenin işareti olduğunu belirtti.

BELÇİKA

Belçika İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve Hristiyan Sendikalar Federasyonu ile Belçika İşverenler Federasyonu arasında yapılan anlaşma gereğince 1968 yılından itibaren Belçikalı işçilerin yıllık izinleri 2 haftadan üç haftaya çıkarılacak ve yıllık izin sırasında işçilere 6 haftalık ücretleri tutarında ücret ödenecektir.

HİNDİSTAN

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Bruno Storti ile Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı A. H. Kloos geçen ay içinde Hindistan Başbakanı Bayan İndira Gandhi ile görüşmüşler, Hindistan Başbakanına ICFTU'nun çalışmaları ve hedefleri hakkında bilgi vermişlerdir.

TASARRUF BONOSU FACİASI

Tasarruf bonoları ihracı hakkındaki kanunun yarattığı huzursuzluk 1961 den beri hergün biraz daha artarak devam etmektedir. Bu arada, bu bonoların hükümetlerin itibarını da nasıl sarstığı ortadadır.

Her ne kadar ismi «tasarruf bonosu» adını taşıyorsa da bu bonolar zorunluk ve (birkaç istisna hariç) genellikle arzettiğinden dolayı bir vergi niteliği taşımaktadır.

223 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde «**Bu Kanun gereğince yapılacak tasarruflar karşılığında tasarruf bonoları verilir**» der. Bu tasarruf, devlet zoruyla ve çeşitli kuruluş ve şahıslar tarafından bugüne kadar gösterilen tepki göz önüne alınırsa rıza olmadan alınmaktadır. Bu hüküm açıkça Anayasa'nın «**herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir...**» ilkesini zedelemektedir.

Kanunun kişinin haklarını zedelemekte olup olmadığının tartışılması bir yana, tasarruf bonolarının ekonomik yönden ne derece verimli fonlar yarattığı meselesi tartışılabilir.

Tasarruf bonoları çıkışından itibaren devlet gelirlerini yükselten bir istikraz niteliğine sahip olmuş, bunun sonucunda bütçeyi değiştirmeye yardımı dokunmuştur.

Ancak cari giderlerin azalma yerine artan bir seyir göstermesi, yatırım giderlerinin olması gerekenden daha az oluşu, tasarruf bonoları gelirinin direkt olarak

bütçe açığının kapatılmasına yönelmesine sebep olmaktadır.

Nitekim, 1964-1965 yılları arasında cari giderlerde meydana gelen % 9,4 artış, tasarruf bonolarında meydana gelen % 16,5 ar-

tışın tamamı tarım, sanayi ve ulaştırma sahalarında yatırıma sevk edilmesini engellemiş ve yatırım harcamalarında ancak % 1,8 artış meydana gelmiştir.

Bu, Kanunun maksadından saptığını göstermektedir. O halde, sadece vergi geliri sayılan tasarruf bonolarının maksada hizmet etmediği dikkate alınırsa, cari masrafların kısılması ve bu arada tasarruf bonolarının kaldırılması gereği uzun süredenberi doğmuş olmaktadır.

Tasarruf bonolarının dar gelirli halkın tüketiminden kesilen bir meblâğ olduğu, yüksek gelirli gruba ise ek fayda sağladığı bugüne kadarki uygulamanın bilinen bir yönüdür.

Bugün piyasayı, tasarruf bonolarının satışı dolayısıyla büyük

Beş yıldanberi Türkiye'de bir trajedi oynanıyor: Tasarruf Bonoları... Bazı kişiler, dar gelirliilerin sırtından milyonlar kazandıran, vurgunculara fırsat açan tasarruf bonolarının kaldırılması, bütün hükümetlerin programında yer almıştır. Neden-se bu vaad gerçekleşmez, trajedi oynamaya devam eder.

Yurdun neresine giderseniz gidin, karşınıza çeşitli levhalar çıkar; bunlar genel olarak aynı anlamdadır: **TASARRUF BONOSU ALINIR.** Tasarruf Bonosu alıcıları aslında birer aracıdır. Bonoları büyük ve kolay kazanç peşinde koşan spekülâtlörlere devrederler.

kâr sağlayan, bir takım «bankerler» doldurmuşlardır. İşçi aldığı tasarruf bonolarını derhal piyasa da normal değerinin çok altında, ekseriyetle % 70 altında bozdurmaktadır. Tasarruf bonolarının alıcıları ise ya bunu bir komisyonla satmakta veya on sene sonra tam değerini ve faizini almak üzere bekletmektedir. Her iki halde de tasarruf bonoları açığa para kazanan bir grubun eli- ne geçmektedir.

İşçinin, memurun ve diğer bütün kazanç sahiplerinden dar gelirlerinin emeklerinin karşılığı olan ücretlerinden kesilen bu tasarruf bonolarının sırf cari harcamalar yüzünden satılmasının, bir takım şahısların gayri meşru kazançlarına sebep teşkil etmesi şarttır.

YÜKSEK
FIATLA T.
BONOSU

TASARRUF BONOSU ALINIR

Bugün yurdumuzda bir sayım yapılırsa, belki de ençok bulunan tabela «Tasarruf Bonosu Alınır» levhasıdır. Kimi düzgün, kimi eğri büğrü harflerle yazılı bu tabelaların bir tek amacı vardır: dar gelirlielerin kazancını bir takım sermayedarlara peşkeş çekmek... Bu tabelaların yanısıra gazetelerde de bol miktarda «Tasarruf bonosu alınır» ilânına rastlanır.

Bu bonoların mümkün olduğu kadar çabuk kalkması; bu kalkma kademeli olarak cereyan edecekse, ilk önce satışının yasaklanması ve gazetelerde sütunlar dolusu tasarruf bonosu satışı ile ilgili ilânlarla zedelenen devlet itibarının kurtarılması gerekmektedir.

Ayrıca hükümet programında kaldırılacağı vadedilen tasarruf bonolarının, toptan kaldırılmasının halinde, tüketim harcamalarının tasarrufa imkân vermediği kazanç sahiplerinden kaldırılması şarttır.

İzmirde, Ege Tüm Gıda - İş Sendikası tarafından beş yağ fabrikasında ilân edilen greve işçiler tam olarak katıldılar. İşte Turyağ'ın emektar Emine Bacı'sı bütün inancıyla «arkamızda sendikamız var» yazılı dövizi elinde dolaştırıyor.

GREVLER

İzmirde beş yağ fabrikasında grev

E ge Tüm Gıda-İş'in İzmir grevi, geçtiğimiz ay başladı. İzmir'in Turyağ, Canbolat, Mikalef, Altımyağ, Gomel, Margarin fabrikalarındaki 1500 işçi, 11

Kasım günü grev gömleklerini giydiler, işi durdurdular.

İşverenlerin, grevin yurdumuz ekonomisini büyük ölçüde etkileyeceği, ticari ilişkileri perişan edeceği, çırçır fabrikalarının bir biri peşisıra kapanacağı iddialarını dinleyen sendikacılar ve işçiler, «...haydi efendim!» demekten kendilerini alamadılar, «...iş güvenliği de parayla değil ya!»

İzmir grevinin gerçek sebebi bu idi: iş güvenliği; para, pul sayılmadan elde edilecek, işyerinde, çalışana olsun, çalıştırana olsun huzur sağlayacak teminat...

Sendika'nın, «işveren işçiyi kuşağından tutup işinden atamasın, ekmeğiyle oynamasın» isteğine karşılık, işverenler «olur mu böyle şey efendim, işe almada, işten çıkarmada sendikadan direktif mi alacağız» diye diretiyorlardı. Böylece üç ay gibi kısa sayılamayacak bir süre içinde, 117 maddelik toplu iş sözleşmesinin ancak 20 si karara bağlanabilmiş,

geriye kalan 97 maddede anlaşmaya varılamadığından greve gidilmiş oldu.

REDDEDİLEN MADDE

İzmir'in tanınmış beş yağ fabrikatörünü dehşete düşüren (!) toplu sözleşme'nin «iş güvenliği» ile ilgili çeşitli maddelerinden üzerinde en çok tartışma yapılan «Sendika yöneticileri ve sendika organlarında seçimle görev almış olanların ve sendika temsilcilerinin, işyerinde, sendika tarafından görevlerinin devam ettiği süre içinde işten çıkarılmamaları, cezalandırılmamaları, her hangi bir sebeple de, yazılı muvafakatları alınmadan başka işlerde çalıştırılmamaları» hususu idi.

Diğer bir deyişle, sendika, işyerinde işçi hak ve menfaatlerini koruyacak olanları ve toplu sözleşmenin diğer maddeleriyle de, daimi ve mevsimlik işçi olarak çalıştırılanları, işlerinde huzura kavuşturmak istiyordu. İşte bunu kabule, bir türlü, yanaşmıyordu işverenler...

SÜRÜDEN AYRILANI...

İzmir'in yılda tüm olarak 100 milyon liradan fazlasını kazanan beş fabrikatörü, «...parayla ilgili isteklerin bir kısmını kabul ederiz, sonrasında direniriz» görüşünü paylaştıkları sırada, işçiler arasında İstanbul Üniversitesi tarafından yapılan bir anket, işi bambaşka bir şekle döktü. İşçilerin yüzde 85 i greve «iş güvenliği» için gittiklerini, geriye kalanlar da, «hem ücret artışı hem de iş güvenliği» istediklerini açıkça belirtiyorlardı. Bu durum karşısında, Altınyaz Fabrikasının, «işçi eli cebinde, kaşı havada görsem atarım, arkadaş!» sözüyle meşhur işvereni İrfan Egeli, konunun ayrı bir önem taşıdığını, iş güvenliği sağlamamanın tek yolunun birlikte hareket etmek olduğunu belirtti. Bir formül arandı. Bulunan formül, yurdumuzda işçi hak ve hürriyetlerinin nasıl suistimal edilebileceğinin, ekonomik yönden zayıfın, kuvvetli tarafından nasıl ezilmek istendiğinin acı bir örneğini teşkil ediyordu. İşverenler, «Sözleşmeyi hep be-

raber reddederiz, içimizden biri anlaşmayı tek başına kabul ederse diğerlerine 300,000 lira ceza olarak verir» dediler, hazırladıkları protokola imzayı bastılar. Sıra, grevi kırmak için başvurulacak taktiklere gelmişti; bunları da kararlaştırdılar.

MEMLEKET BATIYOR (!)

Ertesi gün Ege Bölgesi Sanayi Odasında başbaşa veren beş kişi bir gün önce kararlaştırılan taktikleri uygulamaya başladılar. Ağlamaklı sesle anlattıkça coşuyorlar, coştukça anlatmaya devam ediyorlardı:

Grev, memleket ekonomisi için başlı başma bir tehlike idi...

Çırcır fabrikaları kapanmak üzereydi..

Karaborsa başlamıştı...

Ticari andlaşmaların gereği yerine getirilemediğinden, Türkiye büyük döviz kaybına uğrayacaktı...

En mühimi ticari itibar... elden gidiyordu!

Fabrikatörlerin bu yurtsever uyarılarından Ticaret Bakam, Başbakan hatta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay haberdar edilmeliydi. Derhal harekete geçilerek, ilgililere şu telgraf çekildi:

«...grev memleket ekonomisini ciddi surette tehdit etmektedir. Grev sadece belirli bir meslek grubunu ilgilendirmekten çıkmış, aynı zamanda büyük bir iktisadi mekanizma ile müstehlîk ve müstahsil kitlelerini de mutazarrır eder hale gelmiştir. Grev, nebatî yağ fabrikalarına pamuk çekirdeği küspesi sevkini durdurmuştur. Bunun sonunda de-polama ve teknik imkânsızlıklar sebebiyle çır çır fabrikaları güç duruma düşmüştür.....»

MEMLEKET BATMIYOR

Sendika yöneticileri, iş güvenliği vermemek için bir takım işverenlerin nelere başvurabileceklerini görmüş olmanın üzüntüsü içinde gerçek durumu şöyle sıraladılar:

Ege Tüm Gıda - İş Sendikasının beş yağ fabrikasında ilân ettiği grev, eşi batı ülkelerinde dahi görülemeyecek bir medenî ilişki çerçevesinde devam etmektedir. Grevciler, işverenleri ziyaretle çiçek verdiler, işverenler buna mukabele ettiler; bir moral yükseltme gecesinde işverenlerle grevci işçiler aynı gazinoda eğlendiler. Resimde, moral eğitimi gecesinde Sendika başkanı Cavit Yalçın, Turyağ fabrikası müdürü ile... «Ne olursa olsun medenî ilişki» anlayışının örneği...

«İzmir grevinin margarin sınırlarını arttıracaklarını, karaborsa-ya sebep olacağını iddia etmek kolay değildir... Fakir kitlelerin bu ihtiyaçlarını göz önünde tutan sendika Türkiye'nin en büyük margarin fabrikası olan Tarih Pamuk Yağı Kombinasyonu'nun grev dışı bırakmıştır.

SAĞDUYUNUN ZAFERİ

Sağduyuya, karşılıklı saygıya dayanan işçi-işveren ilişkilerinde, böyle bir sürüden ayrılanı kurdun kapamayacağını Canbolat Yağ ve Sabun Fabrikası geçen ayın son haftası içinde ispat ediverdi. Emeklerinin hakkaniyet ölçüleri içinde değerlendirilmesi yönünde önemli kabul edilebilecek bir adımın atılmış olması ve hele işlerinde güvene kavuşmaları, bu fabrikada çalışan işçilerin yeniden şevkle işbaşı yapmaları sonucunu doğurdu. Ege Tüm Gıda-İş'in Canbolat Fabrikasıyla yaptığı toplu sözleşmeye göre işçilere sağlanan hakların bazıları şunlardı:

a) İş güvenliğini yüzde yüz sağlayan maddeler ve ayrıca,

b) 5 yıla kadar çalışmış olanlar için 4.5 lira,

5-10 yıl arası 5 lira,

15 yıla kadar 5.5 lira,

15 yıldan daha kıdemli olanlara 6 lira seyyanen ücret zammı.

c) Vasıflı işçilere, ustalara, var-diya ustalarına ve şeflerine, hizmet sürelerine bakılmaksızın 6 lira ve bunların yardımcılarına 5.5 lira seyyanen zam.

DARISI DİĞERLERİNİN BAŞINA...

Dergimizin baskıya verildiği şu anda İzmir'de birbirlerine 300'er bin lira ile bağlı dört fabrikatör işçi hak ve özgürlükleri aleyhine giriştikleri komplolara devam etmektedirler... İddialarının aksine, ne memleket batmış ne de çırpır fabrikaları kapanmıştır. Ticarî itibara gelince... Ticarî olanından vazgeçtik, bunun sadece yurt dışında olanı değil, biraz da yurdumuzda olması lâzım geleni önemli değil mi!

DAVACI
VEKİLİ
SUÇLU

SUÇ

SUÇ TARİHİ :
OLAY :

DELİLLER
SONUÇ

«En yüksek yargıç sıfatıyla sayın Türk kamuoyuna,
: Türk sendikacılık Hareketi
: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
: Nuri SABUNCU, Akdeniz Mensucat ve Nebati Yağlar Türk Anonim Şirketi işveren.

- 1) Sarı Sendika kurdurmak.
- 2) İşçilere hakaret ederek ve zulüm yaparak, insan haklarına aykırı hareket etmek.
- 3) Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının «Angarya yasaktır» hükmüne aykırı olarak ücretsiz işçi çalıştırmak.
- 4) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 45 inci maddesinde yazılı «işçilerin yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret» elde etmelerine karşı durmak.
- 5) Bir Anayasa hakkı olan, «hür sendikacılık» ve «grev» haklarını tanımamak.

- SUÇ TARİHİ : Yirminci yüzyılın ikinci yarısı,
OLAY : a) Suçlu, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olup, Adana'da 1500 işçi çalıştıran bir tekstil fabrikasının işverenidir.
b) Suçlunun işyerinde çalışan işçiler de, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olup, 20.7.1961 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tanıdığı «sosyal ve iktisadî haklara» sahiptirler.
c) İşveren, Anayasa'nın hükümlerine ve 24 Temmuz 1963'den beri yürürlükte olan «Sendikalar Kanunu» ile «Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu» hükümlerine rağmen, bugüne kadar iş verdiği işçileri bir köle olarak görmek anlayışını muhafaza etmekte ınat etmiştir. Ve gerçekten işçiler işveren tarafından her türlü sosyal haklardan ve hayatım idame ettirecek bir ücret elde etmekten mahrum bir şekilde yaşamaktadırlar.

: TEKSİF Sendikası'nın grev dosyası.
: İşverenin yüksek vicdanlarınızda mahkûm edilmesini en derin saygılarımızla rica ederiz.»

Evet... geçtiğimiz ayın sonunda Adana'da «Akdeniz Mensucat ve Nebati Yağlar Türk Anonim Şirketi'ne ait fabrikada» TEKSİF tarafın -

dan başlatılan grevin nedeni, Türk kamuoyunun şaşmaz hakemliğine yukardaki dava dilekçesinde özetlenen sebeplerde yatmaktadır.

Suçlu ayağa kalk

Ertelenen grev

Suçlu işveren 1500 işçi çalıştırdığı Akdeniz Mensucat Fabrikası'nı, dîmağında yaşattığı feodal düzenin bir uygulama alanı saymış, Anayasa'ya, işçi hak ve özgürlüklerine, insanlık haysiyetine rağmen istediğini yapabilir sanmıştır.

SARI SENDİKACILIK YOLUNDA

Suçlu işveren bundan birkaç yıl önce işyerinde özellikle kendisinden «ağamız» diye bahseden şahıslara bir sendika kurdurmuş tur. Spekülatörlere has kurnazlıkla kurdurduğu sarı sendikasının işçilerin kolaylıkla istismar edilmesinde baş rolü oynayacağını, yapacağı sarı sözleşmelerle düzenini devam ettireceğini hesaplayan Nuri SABUNCU'nun yanıldığı nokta, «ucuz fiata arsa kapatmak» la, «insan haysiyetiyle bağdaşmayan ucuzlukta işçi çalıştırmak» arasında fark olduğudur. Dara düşen, tefeciden, faizciden para almaktansa elindeki malı mülkü, arsayı ucuza satmayı tercih edenlerin ellerinden arsa almak Nuri Sabuncu gibi Adana'da 15-16 fabrikası olan bir kişi için zor olmasa gerektir. Ama, 24 Temmuz 1963'den bu yana çalışma hayatımızda başgösteren yeniliğin, toplu sözleşme ve grev düzeninin, affetmez, şaşmaz kurallarına aykırı hareket etmeğe kalkışmak pek öyle kolayca yapılabilecek hareketlerden değildir. O kadar değildir ki, kurdu-rulan «sarı sendikalar» dahi, bir düzenin akışına ihanet eden insanlar gibi, hakkın, doğrunun girdabında erimeğe, yok olmağa mahkûmdurlar. Nitekim TEKSİF Sendikası, işkolu seviyesinde, Tekstil İşverenleri Sendikası ile imzaladığı sözleşmeyle Nuri Sabuncu'nun karşısına dikilmiş, Sabuncu'nun sözleşmeyi imzalamak istememesi üzerine grev patlak vermiştir.

Dergimizin baskıya verildiği şu saatlerde Adanada'ki hak mücadelesi büyük bir dayanışma içinde devam etmektedir.

Petrol-İş Sendikası ile Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı arasında 6 aydır devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin uyuşmazlıkla sona ermesi üzerine, sendika 10 Kasım'da Batman Rafinerisi ile Malatya akaryakıt deposu işyerinde 2500 işçinin katılacağı grev kararı almış, ancak Bakanlar Kurulu, millî Güvenliğimizi bozucu nitelikte görerek ertelemiştir.

GREVİN NEDENİ

Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir basına yaptığı açıklamada grevin nedenini şu şekilde belirtmiştir:

«Ortaklık yöneticileri ve onların adına görüşmeleri yürüten Türkiye Petrol İşverenleri Sendikası, sert ve katı tutumu ile bizi zorla greve sürüklemiştir. Son-daj ve istihsalde çalışan işçilere bir başka sendika ile yaptıkları sözleşme ile günde 350-450 kuruş zam verirken, rafineri ve ona bağlı işyeri işçilerine 160 kuruş vermekte direnmişler, Uzlaştırma Kurulunu da hakikate aykırı beyanlarla yanıltmışlardır. Doç. Dr. Kemal Mimaroğlu'nun başkanlığındaki kurul, sendikamız aracısın muhalefetine rağmen 160 kuruşu onaylamıştır. Sayın Mimaroğlu ve işveren aracısı Sayın Av. Kazım Kara işverenin yanlış beyanda bulunduğunu bilâhare öğrenmişler ve sendikanın greve gitmekte haklı olacağını ifade etmişlerdir.

Grevin bu millî müessese ve millî ekonomiye son derece zarar vereceğini bilivorus. Anayasa, sosyal adalet ve mantığa uygun bir anlaşmaya varmağa daima hazır olduk ve hazırız. Ancak işveren istismarcı ve T.P.A.O. nı talan edici tutumunda ısrar ettiği takdirde 10 Kasım'da grev başlayacaktır. Gerekli masraflar için ilk ağızda Batman İşbankasına yarım mil-

yon lira havale edilmiştir. İhtiyaca göre bu miktar arttırılacaktır.»

GREV ERTELENİYOR

Sendika İcra kurulunun grev kararı ve sendika başkanının bu beyanatından sonra, Bakanlar Kurulu, bir ay süre ile grevi ertelemiş ve karar 5 Kasım tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bakanlar Kurulu, grevi erteleme kararını, millî güvenliğimizi bozucu olduğu gerekçesi ile almıştır. Bu karar üzerine Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir basına açıklamalarda bulunmuştur.

HEPBİR GREVİN ERTELENMESİNİ ANAYASAYA AYKIRI BULUYOR

«Kanunun dahi dokunamadığı grev hak ve hürriyetinin özüne, o kanunları sadece yürütmekle görevli Bakanlar Kurulunun dokunması Anayasa'nın açıkça ihlali-dir» diyen Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir, erteleme-nin kaldırılması için derhal Danıştay'a müracaat edileceğini söylemiş ve şu açıklamayı yapmıştır:

«Öğrendiğimize göre erteleme kararı grevin millî güvenliği bozucu nitelikte olduğu gerekçesi ile alınmıştır. Memlekette sıkı yönetim ya da seferberlik hali yoktur. Kıbrıs meselesi en durgun ve gizli görüşme günlerini yaşamaktadır. Ataş ve büyük hissesi T.P.A.O. nun olan İpraş rafinerisi harıl harıl çalışmaktadır. Üstelik T.P.A.O. nun eldeki stokları da daha uzun süre piyasayı besleyecek yeterlidir. Yani meselenin millî güvenlikle hiç bir ilgisi yoktur. Hareketin tek etkisi ekonomik zarar olacaktır.»

BATMANDA YÜRÜYÜŞ

Petrol-İş Sendikasının Batman'da yapmak istediği grevin, hükümet tarafından millî güven-

liği bozucu nitelikte olduğu gerekçesi ile ertelenmesi üzerine, sendika üyesi 1500 kadar işçi, hükümet kararını protesto etmek amacı ile sessiz bir yürüyüş ve miting yapmıştır.

12 Kasım'daki miting ve yürüyüş, işçilerden başka esnaf da katılmış ve işçi haklarını savunmuştur. İşçiler Cumhuriyet alanında toplanmışlar ve sendika yöneticileri ile genel merkez grev komitesi yetkilileri konuşmalar yaparak, işverenin tutumu ile hükümetin kararını tenkid etmişlerdir.

Mitingde civar illerden gelen çok sayıda toplum polisinin de hazır bulunması gözden kaçmamış, ancak polis, sendikacılara tutumlarından ötürü teşekkür etmiştir. Sessiz yürüyüş ve miting, olgun bir hava içinde başlamış ve aynı şekilde sonuçlanmıştır.

GREV KIRMA FAALİYETİ

Öte yandan, aynı gün personel müdürü Osman Bilen ile Türkiye Petrolleri İşveren Sendikası Başkanı Ahmet Bilge de Batman'a giderek, Petrol-İş'in grev yaptığı yerlerde faaliyet göstererek, grevden vazgeçilmesi için çalışmışlar, iş değerlendirilmesi yapılarak işçilere 5-10 lira arasında zam yapılacağı haberlerini yaymışlardır.

Sendika, Osman Bilen'i ekonomik baskı ve işçileri sendikadan ayırmak gayretlerinden ötürü Savcılığa vermiştir.

PETROL OFİSTE YAPILACAK GREV

Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü, Petrol-İş Sendikasının 12 Aralık'ta başlamak üzere, muhtelif tarihlerde 9 işyerinde yapacağı grevi durdurmak için mahkemeye müracaat etmiştir.

Petrol Ofisinin, Uzlaştırma Kurulunun verdiği, ücretlere 225 kuruş zam ve hastalık ödeneklerinin tanınmaması karşısında sendika grev kararı almıştı. Grev kararı ile ilgili olarak Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Ziya Hepbir, konunun grev kanununun 48. maddesi gereğince aracılık yapması için Başbakan Süleyman Demirel'e aksettirildiğini bildirerek şunları söylemiştir:

«Yapacağımız grevin memleket ekonomisine büyük zararlar vereceğini biliyoruz. Biz yabancı şirketlerde asgari ücreti 19.45 lira olarak tespit ederken, Ofiste milli anlaşmalarla 12.89 lira olan ücretin sadece 15.10 liraya yükseltilmesine razı olduk. İşveren bu zammı, bu yıl sadece 3 milyon lira kâr ettiği iddiası ile reddetmiştir. Ofis, kuruluşundan bu ya-

na her yıl 20 ilâ 40 milyon lira kâr edegelmektedir. Bu yıl milli petrol sloganı ve devlet müesseselerinin ofisten petrol almağa başlamaları satış imkânlarını çok arttırmıştır. Bu şartlar altında, kâr'm zarara yaklaştığını iddia etmek, eğer hesaplarda bir hata yoksa, düpe düz yöneticilerin baskıretsizliğindendir. İşveren bizimle masaya oturmamakta ve hesaplarını ortaya dökmekten kaçınmaktadır. Mahkemeye iki yoldan müracaat etmişlerdir. Biri grevin kanunsuzluğu, diğeri de durdurulmasıdır. Burada büyük bir çelişmeye düşmüşlerdir. Kanunumuza göre, kanunsuz grevin durdurulması değil, ancak tespiti istenebilir. Durdurulması istenen grev ise kanuni demektir.»

Sendikanın grev yapacağı yerler ve tarihleri şöyledir:

12 Aralık'ta İSTANBULDA: Çubuklu deposu ile Kuruçeşme ve Haramidere işyerlerinde, İZMİR'DE: Bölge Müdürlüğü ve Turan işyerinde, 15 Ocak 1967 tarihinde İZMİR'DE: Bölge Müdürlüğü ve Madeni Yağ ve Harmanlama tesisleri işyerinde, 5 Şubat 1967 tarihinde İSKENDERUN'DA: Petrol Ofisi Bölge Müdürlüğü işyerinde ve 26 Şubat 1967 tarihinde ANKARA'DA: Petrol Ofisi Güvercin deposu işyerinde.

LİKAT-İŞ'İN KIZILAY DEPOLARINDAKİ GREVİ DEVAM EDİYOR

Likat-İş Sendikası tarafından İstanbul'daki Kızılay depolarında 7 Kasım günü başlatılan grev devam etmektedir.

Grevle ilgili olarak Türk-İş bir açıklama yapmıştır.

Açıklama şöyledir:

«Türkiye Liman ve Kara Tahmil Tahliye İşçileri Sendikası Likat-İş ile Kızılay arasında, Kızılay İstanbul depolarında çalışan işçiler adına yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığı için grev kararı alınmış ve grev başlamıştır.

Anlaşmazlığa, Kızılay yetkililerinin işçilere iki lira zam ve 15 lira çocuk zammını çok görmesi sebep olmuştur. Grevden önce

Batmanda işçilere göz dağı vermek için, tarafsız olması gereken zabıta kuvvetleri iş verenin arabasına bindirilip, dolaştırıldı. Bu, işverenin gövde gösterisiydi. Ama ne var ki, haklarını almak için kesin kararlı olan işçiler bu çeşit gövde gösterilerinden asla yılmayacaklardır.

Yapı - İş Sendikası Keban Barajında çalışan işçiler adına, İşverenle yaptığı toplu pazarlıkta anlaşmaya varılamaması üzerine grev kararı almıştır. Yapı işçileri bu arada bir de yürüyüş düzenlemişler ve işverenin tutumunu protesto etmişlerdir. Elazığ'a yapılan yürüyüşü kardeş sendikalar desteklemişlerdir.

yapılan iyi niyetli bütün anlaşma teşebbüsleri, maalesef, işverenin anlaşmaya yanaşmayan tutumu yüzünden mümkün olmamıştır. O kadar ki, Toplu Sözleşme ve Grev Kanununun âmir hükmüne rağmen, işveren uzlaştırma kurulu toplantısına dahi katılmamıştır.

Likat-İş Sendikası greve 22 Eylül günü başlamak için karar almışken, Doğu illerindeki deprem sebebiyle grevi ertelemiş ve ancak 7 Kasım günü başlamıştır. Likat-İş Sendikasının bu iyi niyetli davranışına karşı Kızılay yetkilileri grevin ertelendiği süre içinde işçilere baskı yapmaya, müesseseye büyük mali külfetler yükleyerek ambarlarındaki eşyayı başka yerlere nakletmeye kalkışmışlardır. Ancak durum sendika tarafından tesbit ettirilmiş ve İstanbul 21. Asliye Hukuk Mahkemesi ihtiyati tedbir kararı vermiştir. Şu anda Kızılay depoları İcra Dairesi tarafından kapatılmış bulunmaktadır.

Bu arada Kızılay yetkilileri, grevi kamuoyu önünde haksız göstermek için depolarda ilâc olduğunu söylemektedirler. Oysa, depolarda ilâc değil, sadece giyim eşyası v.s. bulunmaktadır.

Kızılay depolarında çalışan 30 işçinin tamamı da greve katılmış bulunmaktadır.

İnsanlara şefkat göstermeyi amaç edinmiş olan Kızılay'ın, insanca yaşama yolunda küçük de olsa bir adım ileriye gitmek isteyen işçilerine çok gördüğü para, grevin devamınca Likat-İş tarafından tamamen ödenecektir.

Bu haklı grev Türk-İş tarafından tamamen desteklenmektedir. **KEBANDA GREV BAŞLADI**

Yapı-İş Sendikası, 16 lira asgarajında çalışan 750 işçi adına, Keban Proje Constraktör firmasında, toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığı için 18 Kasım'da greve başlamıştır.

Yapı-İş Sendikası, 16 lira asgari ücret ve seyyanen 6 lira zam, yemek bedeli olarak da günde üç öğün karşılığı ve ağır işçi olmaları sebebiyle (4000 kaloriyi dolduracak yemek için) 10 lira talep etmektedir. İşveren firma ise sadece 3,5 lira yemek ücreti ile asgari ücret olarak 14 lira, seyyanen zammı ise bu yıl 4, gelecek yıl da 2 lira vermek istemekte, ancak seyyanen zammın asgari ücretlerden az olan işçilere tatbik edilmesini ileri sürmektedir. Bundan başka, Disiplin Kurulu ve İşletme Komitesi, sendikanın istediği «Sınav Kurulu» kurulmasına da yanaşmamakta ve tek kelime ile «İş Güvenliğine» karşı gelmek tedir.

KEBANDA YÜRÜYÜŞ

Yapı-İş Sendikasının, Keban'da yapmakta olduğu grevin olumlu şekilde sonuçlanması için, sendika grev komitesi temsilcileri ile işveren temsilcileri arasında görüşmeler devam ederken, Elâzığ'da Yapı-İş Sendikası 7000 işçinin katıldığı bir yürüyüş düzenlemiştir.

24 Kasım'da Keban'dan Elâzığ'a Yürüyüş yapan işçiler, bura-

da Yapı-İş ve diğer sendikalı işçilerle birlikte 7000 kişilik büyük bir grup teşkil ederek yürüyüş yapmışlar ve işverenin tutumunu protesto etmişlerdir. Atatürk Anıtına çelenk koyan işçilere bu rada bulunan Elazığ Valisi bir konuşma yaparak, yürüyüşün olgun bir hava içinde geçmesinden ötürü memnuniyetini belirttikte teşekkür etmiştir.

Yürüyüş, hiç bir olay çıkmadan ve büyük bir canlılık içinde sona ermiştir.

ÇİMSE-İŞ'İN İNEGÖLDEKİ GREVİ DEVAM EDİYOR

İnegöl Toprak Sanayii A. Ş. Kalburt Kiremit ve Tuğla Fabrikasında mevcut 200 işçinin sendikalaşma hareketine karşı koyan ve toplu iş sözleşmesi görüşmelerine katılmayan işveren aleyhine ÇİMSE-İŞ'in 3 Ekim'de başlayan grevi devam etmektedir.

3 Ekim'den beri fabrika çalışmalarını tamamen durdurmuş bulunmaktadır. Bu yüzden işveren tarafından ÇİMSE-İŞ aleyhine grevin kanunsuz olduğu ve işyerine ham madde sokulması için iki dava açılmıştır. Ancak İnegöl mahkemesi, grevi «kanuni» bulmuş, ayrıca fabrikaya ham madde sokulmasına da izin vermemiştir. İşverenin bu teşebbüsünün olumsuz sonuçlanması işçiler arasında büyük bir memnuniyet uyandırmıştır.

Devam etmekte olan greve, sendika yardım yapmakta ve işçi yövmyeleri verildiği gibi yiyecek de dağıtılmaktadır.

Türk - iş Yönetim

Türk-İş Yönetim Kurulunun beş gün geceli gündüzlü devam eden toplantıları sona ermiş, çeşitli yurt ve işçi sorunları bu toplantılarda etraflica görüşülerek karara bağlanmış ve aşağıdaki hususların Türk kamu oyunun duyurulması kararlaştırılmıştır:

1 Türk işçilerinin en büyük kuruluşu Türk-İş, hür sendikacılığın varlığının temel dayanağı demokratik düzeni, nereden gelse gelsin, her türlü tehlikeye karşı sonuna kadar korumaya azimli ve kararlıdır. Türk-İş Türk demokrasisinin karşı karşıya bırakılmak istendiği tehlikeleri yakinen bilmekte ve kendisine bağlı hak ve hürriyetsever işçi kitlesinin bu tehlikeler için hazırlıklı bulunmaları gerektiği inancını büyük milletimize duyurmayı bir vatan borcu telâkki etmektedir.

2 Türk-İş kaynağını Anayasa ve kanunlardan almayan bütün kanunsuz davranışların kesin olarak karşısmdadır. Bu cümleden olmak üzere yurdumuzu hür dünyadan ayırmak, bağlı bulunduğumuz milletlerarası andlaşmalardan koparmak isteyen maksatlı davranışları anarşist sokak gösterilerini asla tasvip etmemekte ve bu davranışlarda bulunanları takbih etmektedir. Hele bu davranışlar içinde adigeçen bir kaç sergerde sözde sendikacının büyük işçi kitlesiyle ve onun tek ve

gerçek mümessili Türk-İş'le uzaktan yakından hiç bir ilgisinin bulunmadığını milletimizin bilmesini istemektedir.

3 Türk-İş aşırı akımların kesinlikle karşısmdadır. Bu aşırı akımlarla yeteri derecede mücadele edilmediğini teessür ve esefle tesbit etmiştir. Gerek kanun takipçilerinin görevlerini zamamnda yapmamaları, gerekse Hükümetin bu konuda yeteri kadar mücadele etmemesi esefle ifade edilmesi gereken bir husustur ve tehlike işaretidir. Ülkemizin geri kalmışlığının bir sonucu olarak aşırı akımlarla sadece zecri mücadele yollarının yeterli olmadığını ekonomik tedbirlere, bu arada vergi politikasının kökten değiştirilmesi gerektiğine dikkati çekmeyi Türk-İş Yönetim Kurulu yurdumuzun geleceği bakımından da önemli bir görev sayar.

4 Tasarruf bonolarının Hükümet Programında ve seçim beyannamelerinde öngörüldüğü halde hâlâ kaldırılmamış olması, asgarî geçim indirimini erteleyen kanundan işçilerin muaf tutulmasıyla alakalı hükümet kararnamesinin bugüne kadar çıkartılmamış olması iş başındaki hükümetin bu konularda çok geç kaldığının kesin işaretidir. Hükümetin sadece vaat etmekle kalmayıp vaatlerini yerine getirmesini istemek en tabii hakkımızdır.

İş Hukukunun Kaynakları

İş Hukukunun Kaynakları ve Bunlar
Arasında Öncelik Problemi

Yazan :

Prof. Dr. Turhan ESENER

İş hukukunun kaynaklarının incelenmesi, iş ilişkilerine uygulanacak muhtelif kuralların nereden geldiklerini araştırmak demektir. Türk İş Hukukunun kendisine özel bir nitelik taşıyan muhtelif kaynakları vardır. Bunlardan bir kısmı, Devletin iş ilişkilerini düzenlemeye yetkiil olduğu alanlarda ortaya çıkar. Bunlara resmî iç hukuk kaynakları denebilir. Diğer bir kısmı, yine iç hukuku ilgilendiren ve fakat özel hukuk ilişkilerinden, meslekî teşekküllerin faaliyetlerinden, toplu müzakerelerden doğan kaynaklardır. Bunlara akdî kaynaklar diyebiliriz. Nihayet, üçüncü grup kaynaklar ise uluslararası antlaşmalardır.

İş hukukunun kaynakları muhtelif olduğuna göre, bunlar arasında hiyerarşi, başka bir deyimle bu kaynaklardan hangisinin diğerine üstün olduğu, hangisinin öncelikle uygulanması gerektiği problemi kendiliğinden ortaya çıkar. Böylece ortaya koyduğumuz problemin çözümünden önce Türk İş Hukukunun kaynaklarına kısaca bir göz atmak faydalı olacaktır.

I — RESMÎ İÇ HUKUK KAYNAKLARI

Bunlar iş hukukunun tek taraflı kaynaklarıdır.

İş hukukunun birinci kaynağı yasama organı tarafından çıkarılmış bulunan kanunlardır.

a) Anayasa.

Yasama kaynaklarının başında, 334 sayılı ve 1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gelir. Anayasanın, «sosyal ve iktisadî haklar ve ödevler» başlığını taşıyan üçüncü kenar başlığını taşıyan 41 inci madesi, çalışma ile ilgili bazı hükümleri kapsayan 42—48 inci maddeleri doğrudan doğruya iş hukukunun temel maddelerini teşkil ederler. Bu maddeler şunlardır:

- İktisadî ve sosyal hayat adâlete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir.

● İktisadî sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir.» (m. 41).

● Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

● Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının karanlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışmaları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır.

● Angarya yasaktır.

● Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği alan beden ve fikir çalışmalarının şekli ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir (m. 42).

● Kimse, şanma, gücüne ve cinsiyetine uygun olmayan bir işte çalıştıramaz.

● Çocuklar, gençler ve kadınlar, çalışma şartları bakımından özel olarak korunur (m. 43).

● Her çalışan dinlenme hakkına sahiptir.

● Ücretli hafta ve bayram tatili ve ücretli yıllık izin hakkı kanunla düzenlenir (m. 44).

● Devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adâletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alır (m. 45).

● Çalışanlar veya işverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.

● İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.

● Sendika ve sendika birliklerinin tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz (m. 46).

● İşçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler.

● Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir (m. 47).

● Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir (m. 48).

b) İŞ Kanunları.

Anayasanın beşinci maddesine dayanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan iş kanunları, iş hukukumuzun en önemli kaynağını teşkil eder. Hukukumuzun son yıllar içerisinde iş hukuku ile ilgili pek çok kanun çıkarılmıştır. Bu sayede de Türk İş Hukuku büyük bir hızla gelişmiş ve gelişmektedir.

İş Kanunlarının başında iş münasebetlerini düzenleyen ve 5517 sayılı ve 25.1.1950 tarihli kanunla bazı maddeleri değiştirilmiş bulunan 15.6.1936 tarih ve 3008 sayılı kanunlar arasında bulunduğundan yeniden görüşülmek üzere iade edilmiştir.

Bundan başka, 6.11.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha kanunu, 20.3.1954 tarih ve 6379 sayılı Deniz İş Kanunu, 1961 tarih ve 212 sayılı kanunla değişik 1952 tarih ve 5953 sayılı «Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkında kanun» (Basın—İş Kanunu), 2.4.1960 tarih ve 7467 sayılı yıllık ücretli izin kanunu, 394 sayılı hafta tatili hakkında kanun (2.2.1924 tarihli), 15.8.1951 tarih ve 5837 sayılı işçilere hafta tatili ve genel tatil günlerinde ücret ödenmesi hakkında kanun gibi diğer birçok kanunlar, iş hukukunun kaynaklarıdır. Özellikle, son yıllarda çıkarılan 24.7.1963 tarihli ve 274 sayılı sendikalar kanunu, aynı tarihli ve 275 sayılı toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu, 1.3.1965 tarihli ve 506 sayılı sigortalar kanunu, 17.6.1965 tarih ve 624 sayılı Devlet Personeli sendikaları kanunu iş hukukumuzun başlıca yasama kaynaklarını teşkil ederler. Borçlar kanunumuz da, şüphesiz, iş hukukumuzun önemli bir kaynağıdır.

İş hukukunun yasama kaynakları, görüldüğü gibi, henüz doğmaktadır ve tek bir kanun haline getirilmemiştir. İş hukuku ile ilgili kanunların zamanın ihtiyaçları ile orantılı olarak çıkarıldığı göz önünde tutulacak olursa, bunların, neden sistematik bir şekilde birleştirilemediği kolayca anlaşılabilir.

c) Yürütme Kaynakları :

Hukukumuzda iş kanunlarının yanında, Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanan ve Danıştayın tasdikinden geçen muhtelif tüzükler de birer kaynak teşkil eder. Bu konuda, fazla saatlerde çalışma nizamnamesi; günde ancak sekiz saat veya daha az çalışılması icap eden işler hakkında nizamname; Hazırlama, tamamlama veya temizleme işleri ile aralı işler nizamnamesi iş müddetleri nizamnamesi, uzlaştırma ve hakeme başvurma tüzüğü, örnek olarak gösterilebilir.

Kamu teşekkülleri tarafından hizmetin yeknasak bir şekilde görülmesi zımnında yapılan yönetmelikler ile teşkilata yapılan genelgeler de iş hukukuna kaynak teşkil eder.

d) Kazaî Kaynaklar :

İş mevzuatının uygulanması dolayısı ile uyumsuzlukları çözümleyen yargı organlarının verdiği kararlar iş hukukunun bir kaynağıdır. Meselâ, iş mahkemelerinin Yargıtay 9 uncu hukuk dairesinin, genel kurulun ve Danıştayın bu konudaki muhtelif kararları ve özel hakem ve nihayet yargı organı niteliğini taşımakla beraber mecburî tahkimde hakem (il hakem kurulu ve yüksek hakem kurulu) kararları iş hukukunun kaynağını teşkil ederler. Gereklilikte boşluklar ve neticelerin zor anlaşılır olması içtihatlar önemli bir iş hukuku kaynağı olarak karşımıza çıkar. Ancak, burada, bu içtihatların niteliği üzerinde de bir an durmak lâzım gelir. Birinci halde iş mevzuatında uyumsuzlukla ilgili hiçbir hüküm veya örf ve âdet kuralı mevcut olmadığı için yargıç kendisi kanun koyucu olsa idi ona göre kararını verir. Burada yargıç, bir boşluğu doldurmaktadır. Grevin uygulama tarihinin bildirileceğini gösteren bir hüküm kanunda bulunmadığından yazılı bildiride uygulama gününün belirtilmiş olmaması halinde grevin kanun dışı sayılmayacağına ilişkin ve bu takdirde grev kararının hangi tarihten itibaren uygulanmaya başlanacağı hakkında yargıtay kararı (9.HD.5.4.1965, E.1695/K.3239) buna misal olarak gösterilebilir.

Yine, iş kolu seviyesinde bir toplu iş sözleşmesi yapıldıktan sonra o iş kolu toplu iş sözleşmesinin uygulama alanı içerisine giren işyerleri için işyeri seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapıp yapılamayacağını gösteren bir hüküm kanunumuzda mevcut olmadığından bu yoldaki yargıtay kararı da kanundaki boşluğu

doldurucu nitelikte bir içtihatıdır (Yarg. 9. HD. 1.10.1965, E. 8425/K. 8230).

Diğer hallerde ise, yargıç, iş kanunlarındaki hükümleri uygular. Ancak bu uygulamada, uygulanacak hukuk kurallarının niteliğini de tayin etmek gerekir. Hukuk kuralları, emredici ve yedek hukuk kuralları olmak üzere ikiye ayrılır. Yedek hukuk kuralları da tamamlayıcı ve yorumlayıcı hükümler olmak üzere ikiye ayrılır. Tamamlayıcı hükümler ferdi hizmet akitlerinde veya toplu iş sözleşmelerinde bir hüküm mevcut olmadığı zaman uygulanır ve tarafların muhtemel iradeleri yerine geçer. Yorumlayıcı hükümler ise, hizmet akitlerinin ve toplu iş sözleşmelerindeki hükümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacı ile kanunlara konulmuş olan kurallardır.

II — AKDİ KAYNAKLAR (Toplu iş sözleşmeleri) İLE ÖRF VE ÂDET

274 ve 275 sayılı kanunların yürürlüğe girmesi ile kolektif iş hukukumuzda yeni bir gelişme olmuş ve meslekî teşekküller arasında akdedilen toplu iş sözleşmeleri yasama kaynaklarına benzer şekilde iş hukukunun önemli bir kaynağı haline gelmiştir.

Ancak, Lyon—Caen gibi bazı hukukçular, iş hukuku kaynaklarının sadece resmî karakter taşıyabileceğini, sendikalar gibi meslekî teşekküllerin akdettikleri toplu iş sözleşmelerinin iş hukukunun kaynağı olamayacağını iddia etmişlerdir. (Droit du travail, 1955, s. 24, No. 29) Fikrimizce, modern iş hukukunda, ister iş yeri, ister işkolu seviyesinde yapılmış olsun, çalışma şartları konusunda normatif hükümler getiren ve bir nevi o sözleşmeyi akdeden işçi teşekkülleri ile işveren teşekkülleri (veya işveren) arasında objektif hukuk kuralı niteliğini kazanan toplu iş sözleşmelerinin iş hukukunun sui generis bir kaynağı olarak kabul edilmesi doğru olur. Toplu iş sözleşmeleri kanunlara nazaran daha yumuşak olduğu için bunları katı karakter taşıyan resmî kaynaklara tercih eden daha yumuşak bir sistem rağbet bulmaktadır. Modern iş hukukunda hâkim olan telâkkiye göre işçi ve işveren sendikalarının, hizmet akitlerinin in'ikadı, muhtevası ve sona ermesi ile ilgili hükümleri, kanun, tüzük, genelge yerine bizzat kendilerinin düzenlemesi alanında gerçek bir zaferidir. Böylece toplu sözleşmelerdeki serbest müzakere kanun hükümlerine nazaran öncelik taşıyacaktır. Teşmil edilmiş toplu iş sözleşmeleri iş hukukunun kay-

nağı olmak bakımından bir özellik taşır. Teşmil ile bir iş kolundaki toplu iş sözleşmesinin, âkit taraf işçi federasyonu veya iş kolu sendikasının üyesi olmayan aynı iş kolundaki diğer işçilere ve onların işverenlerine uygulanacağına karar verilir. Ancak teşmili öngören 275 sayılı kanunumuzun sekizinci maddesi henüz uygulama alanı bulamamıştır.

Örf ve âdet kurallarını da resmî kaynak olmaması ve meslekî teşeküllerin faaliyetlerinden ortaya çıkması dolayısı ile toplu iş sözleşmesine benzer bir hukuk kaynağı olarak kabul etmek lâzım gelir.

Bir kuralın örf ve âdet kuralı olabilmesi için devamlı ve muntazam bir uygulama (objektif unsur) ile bu kurala uygun hareket etme

his ve kanaatinin (opinio necessitatis) (subjektif unsur) varlığı lâzımdır.

Toplu iş sözleşmeleri karşısında, örf ve âdet kuralları önemini büyük ölçüde kaybetmiştir. Bununla birlikte, kanunlarda veya toplu iş sözleşmelerinde öngörülmemeyen bir problem üzerinde yine de örf ve âdet kuralının mevcut olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu bakımdan Alman ve Fransız yazarları iş hukukunda da örf ve âdet kurallarını bir iş hukuku kaynağı kabul ederler. Ancak örf ve âdet kuralı ile bir işletmeye has kuralları birbirinden ayırt etmek gerekir. Eskiden Alman mahkemeleri bu türlü kuralları örf ve âdet kuralı kabul ettiği halde bu görüşü değiştirerek bir teşebbüse has bir kuralın ancak o işletmeyi ilgilendireceği düşüncesi ile içtihatlarını değiştirmişlerdir.

SENDİKA, TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ VE GREV HAKLARI

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNİN YAPILMASINDAN SONRA YETKİSİZLİK İTİRAZININ ŞARTLARI

Yargıtay kararı

«Toplu iş sözleşmesinin uygulanmaya başlamasından sonra ileri sürülecek yetkisizlik itirazının dinlenebilmesi için, toplu iş sözleşmesinin ilân ve bildiri şartlarına uyulmaksızın yapılmış olması lâzımdır. Aksi halde itirazın, 275 sayılı kanunun 12. maddesinin 3. bendinde yazılı süre geçmiş olduğundan reddedilmesi gerekir.

Yarg. 9. H. D., Es asNo. 10559, Kanun No. 36 31.10.1966»

GEREKÇE

İtirazın Özeti İtiraz, 275 sayılı Kanunun öngördüğü ilân ve yazılı bildiri şartlarına uymaksızın toplu iş sözleşmesi akteden işveren sendikasına kayıtlı işverenlerin işyerlerinde çalışan işçi

sayısının aynı işkolunda çalışan işçi sayısının çoğunluğunu teşkil etmediğinden ve aynı işveren sendikasının tekstil işkolundaki bütün işverenler adına sözleşme yapmaya yetkili ve ehil bulunmaması sebebiyle yalnız kendi üyeleri adına imzaladığı toplu iş sözleşmesinin işkolu seviyesinde bir toplu iş sözleşmesi niteliğinde olamayacağından Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile Türkiye Tekstil Örne ve Giyim Sanayii İşçi Sendikası arasında 7/10/1966 tarihinde işkolu seviyesinde gerçekten işveren seviyesinde aktedilen toplu iş sözleşmesinin hükümsüzlüğüne karar verilmesi isteğine ilişkindir.

İtiraz dilekçesinin kanunda yazılı süre içinde verildiği anlaşıldıktan sonra itiraz dilekçesi ve ona ekli belgeler Çalışma Bakanlığı kararı okundu ve gereği düşünüldü:

Sendikaların İşkolları Yönetmeliğinin 7. sırasında yazılı dokuma sanayii işkolunda kurulu Türkiye Tekstil Örne ve Giyim Sanayii İşçileri (Teksif) Sendikası Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile 42 işyeri için işyeri seviyesinde 12/8/1966 tarihinde toplu iş sözleşmesi yapmıştır. İtirazcı sendika aynı işverenler sendikası ile 42 işyeri dışında kalan 72 işyeri için işyeri seviyesinde 1/9/1966 tarihinde toplu iş sözleşmesi akdetmiştir. Bu kez Teksif Sendikası, Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile yaptığı 42 işyerini ve itirazcı sendi-

kasının önceden yaptığı 72 işyerini de kapsayacak şekilde fakat işkolu seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapmak istemiştir. Çağrı ilânına karşı kanunî süre içinde yapılan yetkisizlik itirazı Çalışma Bakanlığına reddedilmiş ve aynı süre içinde başkaca bir itiraz da olmamıştır. Bunun üzerine Teksif Sendikası anılan işverenler sendikası ile 7/10/1966 işkolu seviyesinde bir toplu iş sözleşmesi akdetmiştir. Toplu iş sözleşmesinin uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 6 iş günü içinde itirazcı sendika tarafından yapılan itiraz ise Çalışma Bakanlığınca 275 sayılı Kanunun 12. maddesinin 3. bendinde yazılı süre içinde yapılmadığından reddedilmiştir. Gerçekten yapılan açıklamadan anlaşıldığı üzere, Teksif Sendikası çağrı ilânını yapmıştır.

275 sayılı Kanunun 11. maddesinin 2. fıkrasına dayanarak işverenler sendikasının yetkisizliğini ileri süren itirazcı sendika aynı kanunun 12. maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı 6 iş günü içinde itirazını yapmamıştır. İtirazcı sendika bu gecikmelere sebep olarak 7/10/1966 gününde uygulanmaya başlanan toplu iş sözleşmesinin ilân ve bildiri şartlarına uyulmadan aktedilmiş olmasını göstermiş ise de bu iddiası mevcut belge ve bilgiler karşısında doğrulanmamıştır.

Öte yandan Teksif Sendikasıncı yapılmış çağrı ilânında yazılı işyerlerine diğer işyerlerinin de katılmak suretile toplu iş sözleşmesinin yapıldığını gösteren ve doğrulayan deliller de ibraz edilmiş değildir.

O halde, itirazcı sendikanın yersiz olan itirazları reddedilmelidir.

SONUÇ : Gösterilen sebeplerden İstanbul Tekstil Örne Giyim Sanayii İşçileri Sendikasının itirazlarının **REDDİNE** 31/10/1966 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

HAK UYUŞMAZLIĞINDA UYGULANACAK PROSEDÜR

Yargıtay kararı

«Toplu iş sözleşmesinde ücret ve sosyal yardımlara ilişkin hükümlerin her yılın Mart ayında yeniden gözden geçirilmesini öngören şarta riayetsizlik bir hak uyuşmazlığıdır. Bu uyuşmazlıkta yetki prosedürü uygulanamaz.

Şarta riayetsizlik, 273 sayılı kanunun 19. maddesinde yazılı olduğu üzere hak uyuşmazlığına yol açacağı gibi, akitle kararlaştırılan hükümlerin halele uğratılması takdirinde tazminat borcu da doğurabilir.

Yarg. 9. HD. Esas: 8776, Karar: 7368, 10.8.1966.»

GEREKÇE

İtirazın Konusu : İtirazcı sendika, The Tumpene Co. Inc. ile sendikaları arasında Ankara'daki işyerleri için iki toplu iş sözleşmesi aktedildiği. 14/Mart/1964 tarihinde aktedilen ve üç yıl süreli olan birinci sözleşmenin şirketin işyerleri için yalnız çalışma şartlarını, iş düzenini, disiplin ve sair hükümleri ihtiva ettiğini bundan başka 31 Ağustos 1965 tarihinde aktedilen bir yıl süreli ikinci sözleşmenin ise, şirketin aynı işyerlerinde çalışan işçiler için şirket tarafından yapılacak ücret zamları ve sosyal yardımları kapsadığını, ayrıca sendikanın her sene sözleşmeyi yenileme hakkı bulunduğunu, diğer taraftan The Tumpene Co. Inc. ile sendikaları arasındaki mün'akit birinci ve genel hükümleri taşıyan toplu iş sözleşmesinin 33. maddesiyle kanunî prosedüre başvurmadan taraflar arasında yapılacak bir ön müzakere ile ücretle sosyal yardımları kapsayan ikinci sözleşmeyi yenileme hakkı tanıdığını bu hakkın her sene Mart ayında sendika tarafından kullanılmasının da öngörüldüğünü, sendikanın bu hakkı kullanarak 30 Haziran 1966 tarihinde süresi biten ücret zamları ve sosyal yardımları kapsayan toplu iş sözleşmesini yenilemek istediğini noter aracılığıyla işveren şirkete bildirip ön müzakereye davet ettiğini, şirketin davete uyduğunu, ancak yapılan toplantıda, birinci genel hükümleri taşıyan toplu iş sözleşmesinin 33. maddesinin tefsirinde şirketin olumsuz tutumu yüzünden ihtilâf zuhur ettiğini, anlaşmazlığın halli için sendikaca Çalışma Bakanlığına başvurularak bir uzlaştırma kurulunun tertibi istendiğini, uygun görülen bu istek üzerine, Bakanlığın Bölge Çalışma Müdürlüğü vasıtasıyla uzlaştırma kurulu tertip ettirdiğini, kurulun, taraflar arasındaki uyuşmazlığı hukukî vönden gayet iyi bir şekilde karara vardığı ve uyuşmazlığı çözümlediği halde, şirketin bu kararı kabul etmemesi, istek ve işlemleri akim bırakması üzerine, sendikanın kanuna uygun olarak zamanında fesih ihbarını yaptığını, aynı zamanda Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvurarak işkoluna dahil sendikaları tesbit ettirdiğini, ikinci sözleşmenin yenileneceğini de gazete ile duyurduğunu, 6 iş gününde herhangi bir yetki itirazında bulunulmadığından işveren şirketin tekrar müzakereye çağrıldığını ve fakat, şirketin bu çağrıya katılmadığı gibi Bölge Çalışma Müdürlüğüne, çağrılarına karşı yetki itirazında bulunarak sendikanın ikinci bir toplu sözleşme yapma hakkı-

nın olmadığını ileri sürdüğünü, Bölge Çalışma Müdürlüğünce bu itirazın bir yetki itirazı olduğunun kabulüyle yetkisi dışına çıkarak aleyhlerine karar verdiğini söylederek: Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğünce verilen kararın kaldırılmasına, ücret ve sosyal yardımları kapsayan 31.8.1965 günlü toplu iş sözleşmesinin yerine yenisini yapma hakkının tanınmasına karar verilmesini istemiştir.

Karar: İlâmda belirtilen nedenlere binaen Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğünün 30.7.1966 günlü ve S. 3 83/65 sayılı kararının kaldırılmasına, sendikanın süresinin sona erdiği bildirilen 31.8.1965 günlü ücret ve sosyal yardımlar toplu iş sözleşmesi yerine 14.3.1964 tarihli toplu iş sözleşmesinin 33. maddesine göre, sözleşme yapmasına kesin olarak karar verildiğine dairdir.

Temyiz Eden : The Tumpene Inc. adına Avukat Metin Ataç. Temyiz istediğinin süresinde olduğu anlaşılmakla dosya incelendi. Gereği konuşuldu:

YARGITAY KARARI

Uyuşmazlık, Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğünce alınan kararın yetki aşımından iptaliyle, 31.8.1965 tarihli ücret ve sosyal yardımları kapsayan toplu iş sözleşmesinin yerine yenisini yapma hakkının tanınması isteğine ilişkindir.

Gerçekten, Türkiye Ulaştırma İşçileri Sendikası ile The Tumpene Company Inc. Ortaklığı arasında 14 Mart 1964 günü üç yıl yürürlükte kalmak üzere, bir toplu iş sözleşmesi imzalatılmıştır. Bu toplu iş sözleşmesinin 33. maddesiyle, ücret ve sosyal yardımlara ilişkin hükümlerin, her yılın Mart ayında yeniden gözden geçirilmesini öngören bir şart kararlaştırılmıştır.

Böylece sendika, sözleşmenin 33. maddesine dayanarak 30.6.1966 tarihinden sonraki bir yıllık süre için ücret ve sosyal yardımlar konusunda gerekli ayarlamaların yapılmasını işverenden istemiş ve 275 sayılı kanundaki prosedür uyarınca da çağrıda bulunmuştur.

Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğü, 30.7.1966 günlü kararıyla Türkiye Ulaştırma İşçileri Sendikasının henüz yürürlükte bulunan bir toplu iş sözleşmesinin yalnız 33. madesi uyarınca yeniden bir akit yapılmasını iskemeye hakkı bulunmadığı gerekçesine dayanarak vaki çağrıya karşı işveren ortaklık tarafından ileri sürülen itirazı kabul etmiştir. Bunun üzerine, sendika söz konusundaki iptaliyle, mün'akit toplu iş sözleşmesinin ücret ve sosyal yardımlara ilişkin maddenin yeniden düzenlenmesi hakkının kendilerine tanınmasını istemiştir. Bu istek dolayısıyla mahkeme kâğıtlar üzerinde incelemeler yaparak Bölge Çalışma Müdürlüğü kararının kaldırılması ve 14.3.1964 tarihli toplu iş sözleşmesinin 33. mad-

desi uyarınca yeniden bir akit yapılması konularında bir hüküm tesis etmiştir.

a) Esas çizgileriyle tasvir ve izahına çalışılan anlaşmazlık 275 sayılı Kanunun 11. maddesinin gerçeği ve kapsamı içinde düşünülmesi gereken bir yetki uyumsuzluğu niteliğinde değildir. Zira, taraflar arasındaki görüş ayrılığı, işçi çoğunluğunu temsil bakımından bir yetki uyumsuzluğuna yönelmemiştir. Hattızatında ortada hiç bir yetki uyumsuzluğu yoktur. Uyuşmazlık, 14.3.1964 tarihli toplu iş sözleşmesinin 33. maddesinin tefsiri üzerinde toplanmaktadır. 275 sayılı Kanunun 11. maddesi kapsamına giren temsil uyumsuzluğu belirmemiş olmasına göre, Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu konuda bir karar almaya da yetkisi bulunmamak gerekir.

Gerçekten de sözü geçen müdürlük kararı, bir yetki uyumsuzluğunun çözümlenmesini hedef tutmaktadır. Anlaşmazlık bir toplu iş sözleşmesinin tefsirinden doğmuş olmasına göre, burada bir hak uyumsuzluğu söz konusudur. Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkisini aşarak bir karar vermiştir.

Mahkeme, vaki itirazı kâğıtlar üzerinde inceleyerek hükme bağlamıştır. Halbuki halk uyumsuzluğu, mahkemede bir dava olarak görülüp sonuçlandırılmak gerekir. Öte yandan 275 sayılı Kanunun 11. maddesine göre verilmiş bir karar mevcut bulunmamasına göre burada kesinlik de söz konusu olamaz. O halde mahkemece, Bölge Çalışma Müdürlüğü kararının yetki dışında alınmış olduğuna işaretle yetinilmesi gerekli iken toplu iş sözleşmesinin tefsiri ile bir hüküm tesis olunmuş bulunması yasaya ve usule aykırıdır.

b) Yukarıda da belirtildiği gibi mahkeme, mün'akit toplu iş sözleşmesinin 33. maddesini tefsir ederek yeniden bir akit yapılmasını karar altına almıştır. Bu karar, taraflara bir toplu iş sözleşmesi yapmaya zorlayıcı bir karakter taşımaktadır. Toplu iş sözleşmesi, 275 sayılı kanunun 7. maddesinde gösterilen teşekküllerle işverenler arasında hizmet aktinin yapılması, kapsamı ve sona ermesiyle ilgili konuları düzenler, Madde metninden de anlaşılacağı gibi toplu iş sözleşmesi, bir özel hukuk ilişkisi olarak görünür. Sözleşmeye riayetsizlik, 275 sayılı kanunun 19 maddesinde yazılı olduğu üzere, toplulukla iş uyumsuzluğuna yol açacağı gibi akitle kararlaştırılan hükümlerin halele uğratılması takdirinde tazminat borcu da doğurabilir. İşçi ve veya bir işçi teşekkülüne toplu iş sözleşmesi ile sağlanan hakların bozulması, veya bu sözleşmenin sona ermesi hallerinde uygulanacak olan hükümler anılan kanunda sayılmıştır. O halde mahkemece bu hukuki esaslar gözönünde tutulmaksızın sözleşmenin icrası şeklinde bir karar ittihaz edilmiş olması, keza yasaya ve usule aykırıdır ve işveren vekilinin temyiz itirazları bu bakımdan yerindedir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın gösterilen sebeplerden BOZULMASINA.

İşyerinde İşçinin Temsili

I

Temsil ve Yönetime Katılma

Yazan : Orhan APAYDIN

MUTLAK MONARŞİDEN MEŞRUTİ MONARŞİYE

«Batı küresinde ve bilhassa Amerika Birleşik Devletlerinde kapitalizm hüküm sürmektedir; fakat bu sistem gerek iş mevzuundaki, gerek kâr karşısındaki durumu veya devletin rolü bahsinde sosyalizmden bir çok şeyler almak mecburiyetinde kalmıştır. Aynı zaruretlerin tesiri altında iki blok, müesseselerini aynı istikamete tevcih etmektedir. Çünkü iktisat, aynı gaye önünde vasıtalar intihabının o kadar serbest olmadığını öğretir... Demokratik memleketlerin hiçbirisi artık iktisadî ve sosyal müdahalecilikten kurtulamayacaklardır... Bu memleketler ekonominin kumanda manivelâlarının mülkiyetini değilse bile, hiç olmazsa idaresini, işçilere, müstehliklere, umumî mümessileri tarafından temsil edilen milletin dinç kuvvetlerine tevdi etmemişler midir?» (1)

Yukarıdaki satırlar belli fikirlere angaje bir politikacıya değil, batılı bir âlim adamına aittir. Fakat bizzat batılı kapitalist de bugün kapitalizmin ayakta kalmasının çarelerinden biri olarak, işçinin teşebbüsü konrolü ve birlikte idare (cogestion) fikrini benimsemekte ve uygulamaktadır. Memleketimizde ise hâlâ

kültürsüz politikacıya ve bilinçsiz menfaatçilere bütün batı âleminin tartışmasız kabul ettiği hakikatleri anlamak mümkün olamamaktadır. Nitekim, millî sanayimizin hâkim teşebbüsleri olan İktisadî Devlet Teşekküllerinin idare meclislerinde bir işçi üyenin bulunmasını emreden 440 sayılı kanun hükmü, Parlâmentoda bâzı politikacıların şiddetli muhalefetleri ile karşılaşmış, ancak birkaç Meclis üyesinin büyük gayretleri ile kabul edilebilmiştir. Halbuki kapitalist rejimle idare edilen memleketlerin çoğunda, yalnız kamu sektörü için değil, bütün özel sektörü kapsamak üzere, işçilerin teşebbüslerinin idaresinde en azından istişarî olarak söz sahibi olmaları kanunlarla mecburî hâle getirilmiştir. Batılı sosyalistler bu sistemi, teşebbüslerin topluma mal edilmesi amacının gerçekleşmesi yolundaki mücadelede ileri bir adım ve gelecekteki sosyalist idare tarzının bir rüşeymini (embryon) teşkil etmesi sebebiyle benimsemişlerdir. Meselâ Leon Jouhaux (2) «Bilinçli Batı kapitalisti ise, emek-sermaye çatışmasını yumuşatması, millileştirme cereyanlarını zayıflatması ve istihsalı arttırıcı bir etkisi olması sebepleriyle birlikte idare sistemine taraftar olmuştur. Sosyal gelişmeyi takip ve teşvik eden modern hukukçu işçilerin teşebbüsleri kontrolünü ve idareye katılmalarını, demokratik siyasî rejimin tekâmülüne paralel olarak işyerlerinde mutlak monarşiden meşrutî monarşie geçiş» şeklinde tavsif etmiştir. (3)

1914—1918 ve 1939—1945 Dünya Savaşları devresinde, harb ihtiyaçlarının karşılanması için istihsalı arttırmak amacıyla işçilerin idareye iştirâk ettirilmeleri ve İkinci Dünya Harbinden sonra, özellikle Fransa'da, işbirlikçi işyerlerinde işçilerin fiilen idareyi ele almaları (Lyon'daki Berliet fabrikaları) gibi olaylar, ortamı işçilerin lehine uygun hale getirmiştir. Almanyada harbtan sonra, kömür, demir ve çelik işkolunda işverenlerin işçi kontrolünün yokluğu sebebiyle faşizme hizmet etmekten çekinmediklerini ileri sürerek, işçiler, işverenlerin temsilcileriyle eşit sayıda üye adedi ile özel teşebbüslerin idare kurullarına girmişlerdir. Birlikte idare esas kanun ile diğer teşebbüslere teşmil edildiği gibi, belli sayıdan fazla işçi çalıştıran bütün işyerlerinde işletme komiteleri ve ekonomik komiteler teşekkül ettirilmiştir.

440 SAYILI KANUN VE GEREKÇESİ

Teşebbüsün bizzat işyerinde çalışanlar tarafından kontrolü, işçi temsilcilikleri müessesesi ile iş hukukumuzda girdikten sonra, işçilerin idareye katılmaları yahut birlikte idare fikri memleketimizde gelişme imkân ve ortamını pek bulamamıştır. Bu güne kadar yapılan toplu iş sözleşmelerinde işçi ve işveren temsilcilerinden mürekkep kurullar teşkil edilmiş ise de, bunların teşebbüsün idaresinde önemsiz derecede, mahdut yetkileri olmuştur.

İktisadî Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu çalışmalarında, istihsalı arttıracak tedbirler arasında yönetim kurullarının terkihi üzerinde de durulmuş ve bugün yürürlükte olan 40 sayılı kanunun Hükümet tasarısında yönetim kurullarında bir işçi üyenin bulunmasını öngören hüküm yer almıştır. Tasarının gerekçesinde işçi üyenin yönetim kurulunda yer alması, **işçi hak ve menfaatlerinin korunması**» (4) gerekçesine dayandırılmıştır. Millet Meclisi Geçici Komisyonu tasarının bu hükmünü reddetmesi üzerine Genel Kurulda Hükümet adına işçilerin idareye katılmalarını savunan eski Çalışma Bakanı Bülent Ecevit ise şu gerekçeleri ileri sürmüştür:

1 — Hükümet programında (Amme sektöründe işçilerin tecrübe ve görüşlerinden faydalanmayı sağlayıcı bir danışma ve dayanışma düzeni kurulacak, işçiyi verim artışına ve maliyet düşüşüne yapacağı hizmetin karşılığını elde edebilmesi imkânına kavuşturma çareleri üzerinde önemle durulacaktır) şeklinde yer alan esas uygulanmak istenmektedir.

2 — Demokratik düşünceler bu reformun kabulünü gerektirmektedir.

3 — İşletmecilik bakımından, İktisadî Devlet Teşekküllerinde verimin artmasında, işçilerin tecrübe ile edindikleri bilgilerin yönetimde kullanılması müsbet bir rol oynayacaktır. Mecliste yapılan tartışmalarda ise, bu teşekküllerin topluma ait olduğu, sermayelerinde işçilerin de hisselerinin bulunduğu gibi tezler ileri sürülmüştür. Ancak hâkim gerekçe, işçi hak ve menfaatleri ile teşebbüslerin verimini arttırmak düşünceleridir.

Uzun tartışmalardan sonra kabul edilen prensip 440 sayılı kanunun teşekküller için 8 inci ve müesseseler için 12 inci maddelerinde yer almıştır. Ancak kanunun kapsamına giren teşekküller, sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında faaliyet gösterme ve geniş ölçüde işçi çalıştırma şeklinde iki vasıfla tesbit edilmiş, müesseseler için ise, sadece geniş ölçüde işçi çalıştırma ölçüsü alınmıştır. Geçici maddeye göre, teşekküllerin kuruluş kanunları yürürlüğe girinceye kadar geçecek süre içinde, yönetim kurullarında işçi bulunacak teşekküllerin tesbiti yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Müesseselerin tayini ise devamlı olarak Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır. Ancak bu tasarrufların idarî kazanın murakebesine tâbi olması Anayasa icabıdır.

Kanunun uygulanması için gerekli tüzük 9 Ağustos 1966 tarihinde yayınlandığından Bakanlar Kurulu tarafından tesbit edilen teşekkül ve müesseselerde işçi üyeler idareye fiilen katılmaya başlamışlardır.

Temsil ve katılmanın çeşitli hukukî problemleri, bilhassa mukayeseli hukuk bakımından, gelecek sayıda incelenecektir.

- (1) H. Laufenburger Mukayeseli Maliye, Çev: B. N. Fevzioğlu—S. Barda, İstanbul, 1956, s.1—6
- (2) B. De La Gressaye, Comité d'entreprise et delegate du personnel Droit social et du Travail, Dalloz, 1960, 1966
- (3) G. Lyon—Caen, Droit du Travail et de la securite social, s. 136, Paris 1955
- (4) Bu konuda Millet Meclisinde yapılan tartışmalar için b: M. M. Tutanak Dergisi, Dönem: 1 Toplantı: 2, cilt 19 s. 350 ve sonrası

Kurulu bildirisi

5 Türk çalışma hayatının sabırsızlıkla beklediği İş ve Deniz-İş Kanunlarının Sayın Cumhurbaşkanını tarafından veto edildikten sonra geçici komisyonda hazırlanan son metinlerinin Parlâmentodan geçirilmesi candan arzumuzdur. Bir kısım işveren kuruluşlarının İş Kanunu ile alâkalı iddia ve gayretleri, zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapma ve Türk İşçisini sosyal güvenlik haklarından mahrum etme anlamından başka bir şekilde yorumlanamaz. Her iki kanun konusunda Meclislerimizin en iyi sonuca varacakları ve bu iki kanunu bütçeden önce müzakere ile kanunlaştıracakları inancındayız.

6 Türk-İş aklına gelinen sendika kurması ve sendikaları birer geçim vasıtası haline getirmelerinin teessürü içindedir. İkinci kuruluşlara karşıdır. Sendika enflasyonunu önleyecek tedbirlerin elbirliğiyle alınması gerektiği inancındadır. Sendikalarımızın ana nizamnamelerinin mutlak demokratik hükümler taşımaları ve kendi bünyelerinde sendika içi demokrasiyi tatbik etmeleri gerektiğine inanmakta ve bu inancı sonundadır ki bazı bağlı kuruluşların en kısa zamanda ana nizamnamelerinde değişiklik yapmaları gerektiğine karar vermiş bulunmaktadır.

7 Türk-İş'e bağlı kuruluşların bünyeleri içinde meydana gelen rahatsızlıklar da Yönetim Kurulunda bir bir gözden geçirilmiş ve bu kuruluşlar içinde birleştirici, yapıcı yollarla da-

ha güçlü hale gelmede takip edilecek yol karara bağlanmış bulunmaktadır. Bu cümleden olmak üzere kuruluşların kendi bünyelerindeki ihtilâflar sonunda kurulmuş veya kurdurulmuş sendikalarla bünye dışında kalmış sendikaların birleştirilmeleri sağlanacaktır.

8 Türk-İş Yönetim Kurulu Ana nizamnamesinin tabii icabı olarak partiler üstü politika gütmeyi memleketimizin şartları icabı sayar, ancak son zamanlarda bir siyasi partinin gerek genel kurul raporunda, gerekse genel kurulda aldığı kararlarla Türk İşçi Hareketini bölmeye, parçalamaya yeltenmesini, ismini aldığı halde Türk işçisinin bu siyasal kuruluşu iltifat etmemesinin verdiği bir kindarlığın ifadesi saydığını, tabanda-Türk işçisinin kendilerine temayüllü sendika yöneticileri Malatyada yapılan kongre kararlarına uysalar bile onlarla iltifat etmeyecekleri inancında olduğunu dostun, düşmanın hulâsa herkesin bilmesini ister. Türkiyede siyasi partilerin patentleri altında işçi kuruluşları kurulamaz, kurulsada uzun ömürlü olamaz.

9 Türk-İş iktidar ve muhalefetin Türk demokrasisindeki yerlerine uygun davranışlar içinde olmalarını candan arzular, Demokrasimizi korumada ve devam ettirmede elbirliğiyle davranışların gerektiğine inanır, demokratik rejime karşı davranışlarla mücadele etmeyi büyük milletimizin önünde içtiği tarihi andın bir icabı sayar.

İşçilerin millî gelirden aldığı, yüzde 5'in altında

Sendikalaşma hareketinden önce emek, daima sermayeye karşı zayıf ve küçük kalmış ve bu yüzden de daima istismar edilmiştir. Ancak sendikaların kurulup, toplumda birinci derecede etkin olmalarından itibaren, sermaye, karşısında en az kendi kadar güçlü teşkilâtları bulmuştur.

Gelenekçi ve dinin etkisi altında bir cemiyet olan Türkiye'de bile sendikalaşma hareketi kurulduğundan hemen sonra çok büyük gelişmeler kaydetmiş ve bugün Türk toplumuna yön verebilecek güce sahip, dinamik kuruluşlar haline gelmiştir.

Bunun nedenleri ise iktisat ilminin ve cemiyetlerin kuruluş ve gelişmelerinin tabii bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Emek, üretimin en önemli ve gerekli iki unsurundan biridir. Tabiat unsuru üzerine insan gücü eklenmedikçe faydalı şeyler elde etmek imkânsızdır. En basit üretim şeklinde bile, insanların bir emek sarfetmek zorunda olduklarını görüyoruz. Bu bakımdan emek ve tabiat unsuru birleşirse, ancak üretim ortaya çıkabilir.

Öte yandan emek unsuru, tabii kaynaklardan farklı olarak, üretimin aktif olan unsurudur. Çünkü, hemen bütün üretim alanlarında aktif olarak çalışan, ham maddeyi işleyen, ona istenilen şekli veren işçidir. Tabiat unsuru ise, üzerinde çalışanlar ham maddedir, tarla veya maden cevheridir.

Emek unsurunun en önemli özelliklerinden birisi de emek sahibinin bir insan olmasıdır. Ekonomi ilminin gayesi, insanlara faydalı olmak olduğuna göre, ekonominin emek erbabı ile ilgisi iki yönlü olacaktır. 1 - Üretim faktörü olarak insan gücü, 2 - Faydalı olmaya çalıştığı insan. Bu yüzdendir ki, ekilmemiş olarak kalan bir toprakla, iş bulamamış insan arasında büyük fark vardır.

Demek ki, en başta emekçiler bir üretime katkısından dolayı, bir de cemiyeti meydana getiren insanlar oldukları-

Geçen sayımızda, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından yayınlanmış olan «1963 gelir Dağılımı Araştırması Raporu»ndan bahsetmiş ve bu raporda yer alan rakamlara dayanarak, yurdumuzda milli gelir dağılımının hangi ölçüler içinde olduğunu belirtmiştik. Bu sayımızda gelir dağılımı rakamlarını vermeye devam ediyoruz.

Yazan:

Gül Neşe Erel

dan dolayı, sarfettikleri emeğin karşılığını almak, alamazsa istemek durumundadırlar.

Yurdumuzda istatistik noksanlığından dolayı şimdiye kadar gizli kalmış olan gerçekler yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başlamıştır.

Bunlardan biri, nüfusumuzun beşte birini teşkil eden bir grubun, aynı sayıdaki diğer bir gruba nazaran en az 12,4 misli ücret aldığıdır.

Devlet Plânlama Teşkilâtının Sosyal Plânlama Dairesi Araştırma Şubesi tarafından hazırlanmış olan «gelir dağılımı araştırması» adlı raporda bulunan bazı sonuçlara genel olarak geçen sayıdaki yazımızda değinmiştik. Bu yazımızda ise, emek unsuru sahiplerini teşkil eden ücretliler grubu için-

deki bazı farklılıkları aydınlığa çıkarmayı faydalı gördük. Ücretlileri teşkil edenleri tarım ve tarım dışı sektör, tarım dışı sektörü memur ve işçi, nihayet işçileri de sigortalı ve sigortasız olarak gruplandırdığımız takdirde, ortaya ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Bunlardan daha önemli olan diğer bir konu da emekçilere millî gelirden ne oranda bir pay ayrıldığıdır.

TARIM VE TARIM DIŞI SEKTÖR FARKLILIKLARI

Tarım sektöründe 9.835.400 olan çalışan nüfusun 949.800 ünü, yani % 9,5 unu ücretliler, çalışan nüfusun çoğunluğunu ise ücretsiz aile işçileri teşkil etmektedir.

Türkiye ekonomisinin ulaştığı gelişme hızını en çok etkileyen % 40 oranında olmak üzere tarım sektörüdür.

TARIMDA GELİR DAĞILIMI

Aile Sayısı	Her bir ailenin aylık ortalama geliri (TL.)	Her bir gruba düşen gelir yüzdesi	Her grubun toplam olarak aldığı para (Milyar TL.)
702.800	202,50	7,0	1,708
702.800	303,70	10,5	2,562
702.800	419,50	14,5	3,538
702.800	636,50	22,0	5,368
702.800	1315,90	46,0	11,224

Toplam: 3.514.000 aile 1878.10 TL. 100,0 24,4 milyar TL.

Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı «Gelir Dağılımı Araştırması 1963» adlı rapordan yararlanarak çıkardığımız yukarıdaki rakamlar göstermektedir ki, Türk ekonomisini % 40 oranında etkileyen tarım sektöründeki ailelerin % 60'ı yani 2.108.400 aile (tablodaki ilk üç grup) millî gelirin % 7,6 sını alabilmektedir. Bütün bu grubun aylık geliri ortalama olarak 400.— TL. sından aşağıdadır.

Tarım dışı sektörde ise, 2.695.000 olan çalışan nüfusun 1.852.500 ünü ücretliler teşkil etmektedir.

TARIM DIŞI SEKTÖR GELİRİNİN AİLE BEŞTE BİR DİLİMLERİNE DAĞILIMI

Aile Sayısı	Her bir ailenin aylık ortalama geliri (TL.)	Her bir gruba düşen gelir yüzdesi	Her grubun toplam olarak aldığı para (Milyar TL.)
351.000	397,40	5,0	1,675
351.200	556,40	7,0	2,345
351.200	1033,30	13,0	4,355
351.200	1629,60	20,5	6,868
351.200	4332,30	54,5	18,258

Toplam: 1.756.000 aile 1589,70 TL. 100,0 33,5 milyar TL.

Yukarıdaki tabloda, özellikle son grubu teşkil edenlerin aylık ortalama gelirleri 4.000.— TL. sınırının üzerinde

olarak görülmektedir. Bunun sebebi, nüfusun binde üçünü teşkil eden çok küçük bir grubun aylık gelirlerinin 10.000.— TL. sınırının üzerinde olmasındandır. Bu grup, ortalamayı yükseltmektedir. Aslında 351.200 ailenin çoğunluğunun aylık geliri 4.000.— TL. sınırının çok altındadır.

Yine Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı «Gelir Dağılımı Araştırması - 1963» adlı rapordan yararlanarak bu raporun hazırlayıcısı Yusuf Hamurda ile birlikte çıkardığımız yukarıdaki tabloya göre tarım dışı sektördeki ailelerin % 29 sini teşkil eden bir grup, aynı sayıdaki diğer bir grubun 11 misli gelire sahiptir.

TARIM DIŞI SEKTÖRDE MEMUR VE İŞÇİLER ARASINDAKİ GELİR FARKLILIKLARI

Yukarıda adı geçen her iki grup da (meselâ gelirlerinin düşüklüğü bakımından) birbirlerine benzemekle beraber, bazı konularda farklılıklar göstermektedirler.

Meselâ, işçiler arasında en kalabalık grubu en düşük ücret alanlar teşkil etmekte, buna karşı memurların çoğunluğu ikinci derecede ücret kademesinde toplanmaktadır.

Kamu sektöründe çalışan memur ve müstahdemlerin ücretlerine göre gelir dağılımı : (1)

Aylık Ücret Grupları:	Toplam Personeli:	Toplam personelin ücret kademelerine yüzde dağılımı
400	59.826	12,8
401—600	165.924	35,5
601—800	89.652	19,2
801—1000	66.669	14,3
1001—1250	24.498	5,2
1251—1500	24.756	5,3
1501—2000	15.309	3,3
2001—3000	17.474	3,7
3000 ve +	3.196	0,7
TOPLAM :	467.304	100,0

Tablodan anlaşılacağı üzere kamu personelinin % 67,5'i (ilk üç grup) ayda 800.— liradan az ücret almakta, bunun da yarısından fazlasını aylık geliri 401—600 lira arasında olanlar teşkil etmektedir.

İşçiler için de aynı şekilde bir tablo yapacak olursak, bu iki grubu karşılaştırmak daha kolay olacaktır.

İŞÇİLERİN ÜCRETLERİNE GÖRE GELİR DAĞILIMI (2)

Aylık Ücret Grupları:	İşçi Sayısı:	İşçilerin ücret kademelerine göre yüzde dağılımı
400	920.465	77,2
401—600	139.700	11,7
601—800	57.820	4,9
801—1000	27.489	2,3
1001—1250	19.385	1,6
1251—1500	10.635	0,9
1501—2000	5.609	0,5
2001—3000	9.969	0,8
3000 ve daha çok	1.108	0,09
TOPLAM :	1.192.180	99,99

Memurlarda olduğu gibi 800 liradan az ücret alan işçilerin oranını alırsak, memurlardaki % 67,5 rakamına karşılık, işçilerde bu oran % 93,8 dir. Tabloyu bir başka yönden inceleysek, 400.— TL. sından az ücret almakta olanların, bütün işçilerin dörtte üçünden fazla olduğunu görürüz.

SİGORTALI VE SİGORTASIZ İŞÇİLER ARASINDA GELİR FARKLILIKLARI

İşçilerin % 59,6 sı sigortalı olup, geride kalan 344.824 işçinin bir kısmı iş sigortalarının kapsamadığı ufak işletmelerde, diğer bir kısmı da mevsimlik olarak çalışmaktadır. Ayrıca, sigortalı olmayıp, diğer yardımlaşma sandıklarına bağlı olan 33.794 işçi vardır.

İŞÇİ SİGORTALARINA BAĞLI İŞÇİLERİN GELİR DAĞILIMI (3)

Aylık Gelir Grupları:	İşçi Sayısı:	Yüzde Dağılımı:
170	70.555	9,9
170—212,50	122.120	17,1
212,50—318,70	219.035	30,8
318,70—425	124.605	17,6
425—812,50	103.660	14,6
812,50—850	35.500	5,0
850—1354,10	17.040	2,4
1354,10 ve daha çok	18.305	2,6
TOPLAM :	710.820	100,0

Tabloda yüksek gelir dilimini teşkil eden son iki grup aslında işçi olmayıp, kadro meselelerinden dolayı şeklen işçi statüsüne uydurulup işçi sigortalarına dahil olmuş olan mühendis, doktor, idareci, v.s. kişilerdir.

Yukarıdaki tablo hakkındaki geniş bilgi bundan önceki sayıdaki yazımızda verilmiş olduğundan, burada tekrar etmeyi gereksiz görüyoruz. Ancak bu tablo sigorta dışındaki kalan işçilerle mukayese bakımından faydalı olacaktır.

İŞÇİ SİGORTALARI DIŞINDAKİ İŞÇİLER

Sosyal sigortalar kurumu ve diğer işçi yardımlaşma sandıkları dışında bulunan işçilerin aylık gelirlerine göre dağılımı (4) :

Aylık Gelir Dilimi (TL.)	İşçi Sayısı:	İşçilerin % Dağılımı:
120	14.482	4,2
120—170	82.414	23,9
170—212,50	125.861	36,5
212,50—250	49.310	14,3
250—375	32.758	9,5
375—500	30.689	8,9
500—750	7.586	2,2
750—1000	1.724	0,5
TOPLAM :	344.824	100,0

Tablodan anlaşılacağı gibi, işçiler arasında en üst gelir dilimi 750 ilâ 1000.— TL. sıdır. Bundan önceki tabloda üst dilimi teşkil edenlerin işçi olmadığı tezi, bu şekilde bir kere daha doğrulanmış olmaktadır. Ayrıca, bu gelir dilimindeki işçiler, sigortasız işçilerin binde beşi gibi çok küçük bir grubu teşkil etmektedirler. Demek ki, sigortasız işçilerin % 99,5'i 750.— TL. sından az gelire sahip olur, bunların da % 88,4'ü ayda 375.— TL. sından az gelire sahiptir.

Sonuç olarak, Sigortalı olsun olmasın bütün işçilerin % 77,3'ü ayda 400.— TL. sından aşağı ücretle çalıştıklarını düşünürsek, bunları rahatlıkla Türkiye ortalamalarının en alt beşte birlik grubuna dahil edebiliriz. Buna göre işçiler, Türkiye'de milli gelirin % 4,5 inden ancak bir kısmını alabilmektedir.

Sadece yurt dışındaki işçilerin Türkiye'ye gönderdikleri döviz miktarı, Türkiye'nin bütün ihracat gelirinin % 20 - 25'i kadardır.

Türkiye'nin 1965 yılında gerçekleştirdiği 4,9 olan kalkınma hızının 1 kadarı, yalnızca yurt dışındaki işçilerin yurda gönderdikleri dövizlerden sağlanmıştır.

Bu demektir ki, eğer yurt dışındaki işçilerin dövizleri olmasaydı, 1965 yılında 4,9 olan kalkınma hızı, 3,9 olacaktı.

Yalnız yurt dışındaki işçilerin katkısının bu derece büyük olduğu nazara alınırsa, Türkiye'de çalışan işçilerin üretim faktörü olarak katkısının önemi daha kolay anlaşılacaktır.

Buna karşılık olarak işçilerin aldığı ise, milli gelirin % 5 i bile değildir. Bu demektir ki, üretimde en etken rol oynayan emekçilerin sağladığı gelir kendilerine verilmemekte ve diğer sınıflar arasında bölüşülmektedir.

Not :

1) Tablolarda işçiler ve memurlar için gelir olarak görünen bütün rakamlar brüt geliri göstermektedir. Yani vergi, tasarruf bonusu, sigorta primi v.s. çıkarıldıktan sonra işçi veya memurun eline bundan daha az bir kısmı geçmektedir.

2) Yine tablolarda gelir dağılımı gösteren bütün rakamlar en iyimser yani en az adaletsiz işlemlere göre çıkarılmıştır.

- (1) T. C. Başbakanlık DPT «Gelir Dağılımı Araştırması - 1963» sh. 25, tb. 10
- (2) T. C. Başbakanlık DPT «Gelir Dağılımı Araştırması - 1963» sh. 58, tb. 26
- (3) T. C. Başbakanlık DPT «Gelir Dağılımı Araştırması - 1963» sh. 35, tb. 13
- (4) T. C. Başbakanlık DPT «Gelir Dağılımı Araştırması - 1963» sh. 42, tb. 18

TOPLU SÖZLEŞMELER

METAL-İŞ MKE DE TOPLU SÖZLEŞME YAPTI

Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu ile, bu Kuruma bağlı işyerlerinde çalışan işçileri temsilen Metal-İş Sendikası adına, Metal-İş Federasyonu arasında bir süreden beri devam etmekte olan ikinci dönem toplu iş sözleşmesi görüşmeleri Uzlaştırma Kuruluna intikal etmiş, ancak taraflar değişiklikleri kabul ederek anlaşmaya varmışlardır.

Anlaşmaya göre, işçilerin halen almakta oldukları ücret ne olursa olsun puvarlarının yüzde yüz karşılığına tekabül eden ücretlerine, aldıkları puvar karşılığında fazla olanların saatlik ücretlerine yüzde 15 ilâve, ayrıca 1967 Eylül ayından itibaren de ücretlere yüzde 5 zam yapılması karar altına alınmıştır. Ayrıca kabul edilen ücret sistemi ile, ondört yıldan beri tatbik edilmekte olan puvar sistemi tatbikattan kaldırılmış ve yıllarca çalışıp da terfi edemeyen işçilerin ücretlerine

zam yapılması kararlaştırılmıştır.

167 maddeden ibaret sözleşme sadece işyerlerinde çalışan Metal-İş üyesi işçilere uygulanacaktır.

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI ANADOLU AJANSI İLE TOPLU SÖZLEŞME İMZALADI

Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın, Anadolu Ajansı İstanbul Şu besinde çalışan üyeler adına yaptığı ikinci dönem toplu iş sözleşmesi, 5 aydan beri devam eden görüşmelerden sonra olumlu neticelenmiş ve anlaşma imzalanmıştır.

Fikir işçilerinin sosyal ve mali haklarını düzenleyen anlaşma'nın imza töreninde, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Müsteşarı Sedat Tolga, Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar, Anadolu Ajansı İdare Meclisi Başkanı Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Atilla Onuk, T. G. S. adına Genel

Başkan Sedat Ağralı, Genel Sekreter Vekili Necmi Tanyolaç, Genel Muhasip İsmet Yenisey, sendika yöneticileri hazır bulunmuşlardır.

İmza töreninde bir konuşma yapan Anadolu Ajansı Genel Müdürü Atilla Onuk, 20 Mayıs 1964 yılında yürürlüğe konan toplu iş sözleşmesinin olumlu görüşmeler sonucunda yeni baştan düzenlendiğini ve fikir işçilerine yeni haklar sağlandığını ifade etmiş, işveren münasebetlerinin iyi niyetle devamına itina gösterileceğini söylemiştir. Genel Müdürün konuşmasına cevap veren Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Sedat Ağralı da, sözleşmenin fikir işçilerine sağladığı yeni hakları belirterek, hayırlı olması dileğinde bulunmuştur.

Yeni toplu iş sözleşmesi ile Anadolu Ajansı İstanbul şubesinde çalışan sendikalı fikir işçilerinin ücretlerine tanınan sosyal haklara ilâve olarak yüzde 6—12 arasında zam yapılmıştır.

BAKANIN MESAJI

Toplu iş sözleşmesinin imza töreninde bulunamayan Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Atilla Onuk aracılığı ile, Türkiye

Metal - İş Federasyonu ile Makine Kimya Endüstrisi Kurumu arasında yapılan toplu Sözleşme ay içinde, törenle imzalanmıştır. Resimde toplu sözleşmenin imza töreninde, Metal - İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu konuşurken...

ye Gazeteciler Sendikası ile Anadolu Ajansı İstanbul Şubesi mensuplarına birer mesaj göndermiştir.

«Atatürk'ün kurduğu milli bir yayın organımız olan Anadolu Ajansı'nın İstanbul işyerinde çalışan fikir işçilerinin sosyal güvenliklerini sağlamak, haklarını teminata bağlamak amacıyla yapılan bu toplu sözleşme örnek alınması gereken mes'ut bir olaydır.» diyen Bakan Kürşat, fikir işçileri için bir asgari ücret müessesesi varken, ayrıca zor şartlar altında kıdem kazananlara yeni teminatlar sağlayan bir toplu sözleşme müessesesinin de ilüzumuna işaret etmiştir.

GENEL-İŞ'İN KÜTAHYA BELEDİYESİ İLE YAPTIĞI TOPLU SÖZLEŞME

Genel-İş Sendikası ile Kütahya Belediyesi Elektrik, Su, Otobüs İşletmesinde çalışan işçiler ve İtfaiye, Mezbahe, Fen Temizlik İşleri Müdürlüğünde şoför olarak çalışan işçiler adına işveren Kütahya Belediyesi arasında ikinci dönem toplu iş sözleşmesi görüşmeleri bir saat içinde sonuçlanmıştır.

Kütahya Belediyesi adına görüşmelere Belediye Başkanı Abdurrahman Kara, Genel - İş Sendikası adına da Genel Yönetim Kurulu üyesi ve Eskişehir Şube Başkanı Mehmet Artar ile Kütahya Şube Başkanı Mehmet Timur katılmışlardır.

İkinci dönem toplu iş sözleşmesi kapsamına Belediyede kadro karşılığı olarak çalışan bütün işçiler alınmış, çocuk zammı 5 liradan 10 liraya çıkarılmış, 150 kuruş olan yemek ücreti 250 kuruş'a yılda bir maaş olarak verilen ikramiyeler iki maaşa yükseltilmiştir. Yıllık izinlere iki gün eklenmekten başka, ihbar önelleri birer hafta arttırılmış ve sendikali işçilere bir üst derece verilmesi kabul edilmiştir.

Sözleşme 1 Ekim'den itibaren uygulanmaktadır.

KARADENİZ EREĞLİSİ BELEDİYESİ İLE ANLAŞMA YAPILDI

Genel-İş Sendikası ile Karadeniz Ereğlisi Belediyesi, Temizlik İşleri Müdürlüğünde çalışan 39 işçi için anlaşmaya vararak toplu iş sözleşmesi imzalamıştır. Sözleşme ile, sendikali temizlik işçilerine mali ve sosyal haklar sağlanmıştır.

AGAÇ İŞİN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası (Ağaç-İş) Ankara'da 11, İzmir'de 8 ve İstanbul'da 2 olmak üzere 21 işyerinde toplu sözleşme görüşmelerine devam etmektedir. Görüşmelerin Aralık ayı başına kadar sona ereceği bildirilmektedir.

Ağaç-İş Sendikası bu yıl 49 işyerinde toplu sözleşme yapmış ve üyelerine ortalama olarak 3'er lira zam almıştır.

Sendika'nın Adapazarı Pipo Fabrikasında 6 ay önce ilân ettiği grev, devam etmektedir. Ağaç-İş Sendikası greve katılan üyelerine tam ücret ve üç öğün yemek vermektedir. Sendika yetkilileri, grevin işçi hakları elde edilinceye kadar süreceğini ifade etmektedirler.

İzmir'deki «Hülya Kibar Kereste-Bıçkı imalathanesi» nde çalışan 32 üyesi adına Ağaç-İş Sendikası, Türk-İş 3. Bölge Temsilciliği aracılığı ile toplu sözleşme yapılmıştır.

İmzalanan sözleşmeye göre, sosyal ve mali yünden işçilere yeni haklar sağlanmış, asgari ücretler 11 liradan 12 liraya çıkarılmıştır. Ayrıca ücretlere seyyanen yüzde 10 oranında zam yapıldığı gibi işçilere 180 kuruş yemek parası ölüm ve doğum yardımları da temin edilmiştir.

DYF-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ

DYF-İş Federasyonu'nun işkolu seviyesindeki toplu iş sözleşmesi görüşmeleri devam etmektedir. 35 bin işçiyi ilgilendiren sözleşme görüşmelerinde yüzden fazla madde kabul edilmiş bulunmaktadır. Görüşmeler büyük bir anlayış içinde geçmektedir.

TARIM-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Tarım-İş Sendikası, geçtiğimiz ay içinde Adana'da ikinci dönem, Urfa, Gaziantep, Sinop ve Kastamonu'da birinci dönem toplu sözleşmeler imzalamıştır.

Ziraî Mücadele ve Karantina Müdürlükleri ile yapılan toplu sözleşmelerde, 18 ay süre için işçilere seyyanen 175 lira zam, 2 lira yemek ücreti, 250 lira elbise parası, ayda 4 gün pazar izni ve bir gün de mazeret izni, yılda 18 gün ücretli izin temin edilmiştir.

Adanadaki işyerinde 40, diğer dört il'de de 37 sendikali bu sözleşmelerden yararlanmıştır.

Çeşitli Haberler

MADEN FEDERASYONUNUN BİLDİRİSİ

Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu İcra Kurulu, Zonguldak Maden Kömürü Havzasında menfaat sağlamak gayesiyle kurduğu bir sendika ile işyerlerinde yalan vaatlerle işçileri aldatan ve tahrik eden bir şahsın tutumunu yermiş ve durumu bir bildiri ile kamuoyuna açıklamıştır.

Bildiride aynen şöyle denilmektedir:

«Son aylarda Zonguldak Maden kömürü havzasında zaman, zaman başgösteren nahoş olaylar hakkında Mehmet Şahin'in başkanlığında toplanan icra kurulumuz aşağıdaki bildiriyi yayınlamaya kararlaştırmıştır:

Zonguldak Havzasında kurulu bulunan ve ellibinin üstünde ma-

den işçisini bünyesinde toplayan (ZONGULDAK MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASI) nda çeşitli yolsuzluklar yaptığı için ihraç edilen ve hakkında çeşitli davalar açılan şahıs, işçilerin sırtından geçinmek gayesiyle bir menfaat sendikası kurmuştur. Bünyesinde ancak bir kaçıyüz kişiyi toplayabilen menfaat sendikasının yöneticileri, gayelerine ulaşabilmek için yalan ve iftirayı vasıta olarak kullanmaktadırlar.

Bu şahısların işyerlerinde yaptıkları yalan vaatler, iftiralarla temiz kalpli işçi kardeşlerimiz aldatılmakta ve tahrik edilmektedir.

Filhakika müessir olaylar vuku bulunca Zonguldak Maden İşçileri Sendikası yöneticileri ve Federasyonumuz ilgilileri, duruma hakim olup işçi arkadaşlarımızı ikna ederek onları doğru yola getirmektedir. Ancak, bu hal kısa sürelerle de olsa işyerinde huzursuzluk yaratmakta ve dolayısıyla istihsalı düşürmeye matuf olmaktadır.

Bu bakımdan Federasyonumuz, hükümete ve İşverene lâzım gelen uymayı yapmıştır. Menfaat sendikasının işçilere işyerinde yalan yanlış beyanlarda bulunmasına mâni olunması istenmiştir.

Hükümetin ve işverenin bu ikazlarımızı gözönüne alarak, kendi şahsi menfaatleri için sendika kurup işçiyi tahrik edenlere bundan sonra müsamaha etmeyeceklerini tahmin ve temenni ediyoruz.

Bu ikazlarımıza rağmen işveren gerekli tedbirleri almazsa doğacak mesuliyet mânen ve maddeten işverenlere raci olacaktır.

İCRA KURULU

SİVAS ÇİMENTO FABRİKASINDA İŞYERİ SEMİNERİ

Sivas Çimento Fabrikasında, Çimse-İş Sendikası ile Türk-İş Beşinci Bölge Eğitim Müdürlüğü ortaklaşa «işyeri semineri» düzenlemişlerdir. Türk-İş Beşinci Bölge Eğitim Müdürü Fettah A-

kan'ın ve Çimse-İş Eğitim Müdürlüğünün yönettiği seminerde temel sendikacılık konuları işlenmiştir. Seminere 600 işçi katılmış ve büyük bir ilgi ile takip edilmiştir.

ALMAN İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU BAŞKANI GELDİ

Batı Almanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Herbst ve Sosyal İşler Yardım Kolu Başkanı Haar, geçtiğimiz ay içinde yurdumuza gelerek incelemeler yapmışlardır.

Türkiye'den Almanya'ya giden işçilerin ön eğitime tabi tutulmaları ve Almanya'dan yurda döndüklerinde kendilerine iş sahaları sağlanması konularında, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Türk-İş ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu yetkilileri ile temaslar yapan, Batı Alman işveren sendikacıları, görüşmelerinin olumlu olduğunu ifade etmişlerdir.

YABANCI PETROL ŞİRKETLERİNİN SANAT OKULU AÇMALARI TEKLİF EDİLDİ

Petrol-İş Sendikası, B.P. Petrolrolleri A. Ş., The Shell Company of Turkey Ltd. ve Mobil Oil T. A. Şirketlerine, Diyarbakır'da petrol endüstrisi ile ilgili bir san'at okulu açmalarını teklif etmiştir. Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir bu konuda şu bilgiyi vermiştir:

«Ekim ayında Cenevre'de yapılan Uluslararası çalışma teşkilâtının petrol komitesi toplantısında, yabancı petrol şirketlerinin az gelişmiş Afrika ülkelerinde eğitim kolejlere açtığı açıklanmıştır. Türk ekonomisi, petrol kaynaklarımıza büyük ümit bağlamıştır. Bu konuda yeterli bilgiye sahip olma eksikliği, aşırı derecede zaman ve döviz kaybına yol açmaktadır. Bu sebeple, yabancı şirketlere müracaat ederek, Diyarbakır'da petrol ile ilgili bir

san'at okulu açmalarını teklif ettik. Verecekleri cevap, biraz da Türk ekonomisine gösterdikleri ilgi ile orantılı olacaktır.»

İSKENDERUN DEMİRYOLU İŞÇİLERİ SAKAL GREVİ YAPIYOR

İskenderun Devlet Demiryolları İşçileri Sendikası işçileri, 1500 demiryolu işçisinin pazar ücretleri ve diğer sosyal hakları verilmediği takdirde, iki ay süre ile sakal bıracaklarını bildirmişlerdir. İşçiler adına, Sendika yayınladığı bir bildiride, sakal bırakma gösterisi bir sonuç vermediği takdirde, ileride greve de gideceği kaydedilmiştir.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU FİRDİ MESKEN KREDİSİ VERECEK

Alınan bilgiye göre, Sosyal Sigortalar Kurumu, ferdî mesken kredisi vermek üzere hazırlıklara girmiştir. Mesken sahibi olmak isteyen sigortalı üyeler, dâirenin maliyetinin yüzde 10'unu peşin ödeyecekler, geri kalan kısmı mesken kredisi şartlarına uygun olarak Sosyal Sigortalar - dan temin edeceklerdir. Bu ay içinde yürürlüğe girmesi beklenen kararnameye göre, Sosyal Sigortalar Kurumu kendi imkânlarıyla ile blok apartmanlar şeklinde binalar yapacak ve maliyeti üzerinden işçilere devredecektir.

BURSADA İŞÇİLERİN SESSİZ YÜRÜYÜŞÜ

Bursa kapalı spor salonu inşaatında çalışan taşralı 37 işçi bir protesto yürüyüşü yapmıştır.

Bu yürüyüşü inşaat müteahhiden üç aydır para alamadıkları için düzenlediklerini belirten işçiler, yürüyüşe bellerinden yukarısı çıplak olarak katılmıştır. İşçilerin Atatürk Stadından başladıkları yürüyüş, Atatürk Anıtı önünde son bulmuştur. Sessiz protesto yürüyüşünü binlerce Bursa'lı ilgi ile izlemiş, işçiler Atatürk Anıtına çelenk koyduktan sonra tekrar şantiyeye dönmüştür.

Özel emeklilik plânı

Yazan :

LÂLE
ERTEM

Özel bir emeklilik plânında gereken şartlara sahip olma ve hizmet yılı, en az ödenek formülleri kadar önemlidir. Plânın maliyetini düşürmek maksadıyla yeteneklilik iki şekilde sınırlandırılabilir.

Birinci sınırlama plâna katılmak için bir takım şartlar konulmasıdır. Plân her bir üye için o işletmede en az beş yıl çalışma şartını koyabilir. Bu, geç yaşta işe girenler için olumsuz bir husustur. Meselâ 40 yaşında bir işletmeye giren işçi, 60 yaşına geldiğinde 20 yerine ancak 15 yıllık bir plân hizmet yılı ifa etmiş olacaktır.

İkinci nokta ise, plânın yeteneklilik yönünden emeklilik gelirini sınırlamadır. Eğer plân, her hizmet yılı için gelirin belli bir yüzdesini ödüyorsa, birçok bir had (30 yıl gibi) konabilir. Bu, 30 yıldan fazla hizmeti olanların emeklilik gelirini 30 yıl çalışmış gibi alacakları demektir.

HİZMET YILLARININ HESAPLANMASI

Bir emeklilik plânında emeklilik geliri, işçinin hizmet yılı ile çok yakından ilgili olduğu için hizmet yıllarının hesaplanması en önemli hususu teşkil eder.

Hizmet yıllarının hesaplanmasında aylık emeklilik gelirine esas olan, daimi hizmet yıllarıdır. Uygulamada, tek taraflı pekçok plânlarda emeklilik geliri plâna giriş tarihinden emeklilik

tarihine kadar devam eden daimî hizmet esas alınarak hesaplanmaktadır.

Normal bir plânda mazeret izinleri, hastalık, kazalar, grev ve lokavtlar daimi hizmet süresini kesmemektedir. Genellikle pek çok plân; sendika temsilci ve yöneticilerine sendika çalışmaları dolayısıyla verilen izinleri daimi hizmet süresi için de kabul etmektedir.

Burada açıkça görülen, emeklilik plânında emeklilik gelirine esas olan daimi hizmet yıllarının hesaplanmasına dair hükümlerin toplu iş sözleşmesindeki kıdemın hesaplanmasına dair hükümlerle aynı olacağıdır.

Eğer emeklilik gelirinın hesaplanmasında her yıl çalışılan saat göz önüne alınırsa, emeklilik geliri her yıl için, tesbit edilen belli saatin üstünde çalışanlar için emeklilik kredisi tam kabul edilerek hesap edilecektir. Bir yıl içinde çalışılan toplam saat, asgari olarak tesbit edilenden az olduğu takdirde, emeklilik için hesap edilecek hizmet yılları o yıl için verilmesi gereken tam sayının bir oranı dahilinde azalacaktır. Bir yıl içinde belli bir saat üstünde çalışanlar, o yıl için tam puan alacaklardır. Yani hemen hemen bütün yıl çalışmış olmak, emeklilik gelirine esas teşkil edecektir. Belli saatin altında çalışanlar için ise tam puan belirli oranda düşecektir.

Bir takvim yılında Çalışılan toplam saat

Emekliliğe esas teşkil edecek puan

2016 dan yukarı	1,0
1814 — 2016	0,9
1613 — 1814	0,8
1411 — 1613	0,7
1210 — 1411	0,6
1008 — 1210	0,5
806 — 1008	0,4
605 — 806	0,3
403 — 605	0,2
201 — 403	0,1
201 den aşağı	0,0

İşçilerin geleceklerini teminat altına almak için yetersiz kalan sosyal güvenlik sisteminin yamsıra, özel emeklilik plânları gerekmektedir. Bugün dünyanın çeşitli ülkelerinde kullanılan bu emeklilik plânları, toplu sözleşmelere ek olarak yapılmakta ve işçilere gelecekte ek gelirler sağlamaktadır. Özel emeklilik plânı hakkında geçen sayımızda yayınladığımız yazıda, bu plânların sağlayacağı faydaları gelir formüllerini belirtmiştik. Bu sayımızda plânın çeşitli yönlerini ele alıyoruz.

Bir işletmede 30 yıl, ortalama 500 TL. aylık gelirle 2016 saatin üstünde çalışan bir işçi, 60 yaşına geldiği zaman meselâ, her yıl için gelirin % 1,5 u olarak, $500 \times 1,5 \times 30 \times 1 = 225$ TL. alacağı halde, aynı işletmede aynı geliri alan bir diğer işçi 30 yıl ve fakat her yıl 1210 — 1008 saat arasında çalışmışsa sadece $500 \times 1,5 \times 30 \times 0,5 = 112,5$ TL. alacaktır.

Özel emeklilik plânları bugün memleketimizde mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin sağladığı bütün sigortaları kapsayabilir. Bunlara kısaca temas etmeden önce, işçinin emekliliğe hak kazanamaması ve fakat uzun yıllar bu sisteme katılmamasının sonucunda ne derece hak sahibi olabileceğini incelemek gerekir.

Anglo - Amerikan ülkelerde «Vesting» adı altında geçen bu husus, bir işçinin emeklilik geliri hak kazanmadan işten ayrılmasıdır. Vesting hakları genellikle hizmet yıllarına ya da hizmet yılları ve yaşa bağlı olarak sınırlanmıştır. Uygulamada en çok rastlanan hizmet yılı uzunluğu 5, 10, 15 yıldır. Bu süreler 40, 45, 50 ve 55 yaş sınırları ile bir arada olabilir. Belli bir yaş ve belli bir hizmet yılı sonunda işçi önceden belirlenen parayı nakit olarak alıp işi bırakabilir ya da işçi işten ayrıldığı halde, nakit olarak bir para almaz, emeklilik yaşına kadar bekler ve bu yaştan sonra her ay, önceden tesbit edilen oranda emeklilik geliri alır.

İŞGÖREMEZLİK ÖDENEKLERİ

İşgöremezlik ödenekleri kaza ve hastalık sonunda geçici veya daimi işgöremezlik hallerinde işçilere sağlanan ödemelerdir. Bazı plânlarda bu ödenek formülü emeklilik geliri formülünün aynı kabul edilmiştir. Bazılarında aylık belli bir miktar ödenek sağlamakta, diğer bazılarında ise, ödenekler işçinin işletmedeki hizmetine bağlı olarak değişmektedir.

İşgöremezlik tamamı veya kısmî ya da daimi veya geçici olabilir. Kaza veya hastalıkta işbaşında veya iş saatleri dışında meydana gelebilir. Sosyal güvenlik sistemi ile giderilmeye çalışılan işgöremezlik hali, özel emeklilik plânları ile de des-

teklendiği takdirde, işçiye işten uzak olduğu sürece ortalama bir yaşama standardı kazandıracağı için bugün emeklilik plânları emeklilik geliri yanında bu sigortayı da ihtiva etmeye yönelmektedirler.

ERKEN EMEKLİLİK

Bazan emeklilik plânları işverenin rızasına tabi olarak, işçiye erken emekliliğe ayrılma hakkı tanıyabilirler. Bu takdirde emekliliğe ayrılma yaşı ve her yaş için normal emeklilik gelirinin yüzde kaçına hak kazanacağı plânda belirlenebilir. Meselâ işçi, 60 yaşında emeklilik gelirini tam alacağı halde, 59 yaşında emeklilik gelirinin % 93 ünü 58 yaşında % 86 sını ve 50 yaşında emeklilik gelirinin % 50 sini yani ancak yarısını almaya hak kazanır.

ÖLÜM YARDIMLARI

Batı ülkelerindeki özel emeklilik plânları çoğunlukla bir ölüm yardımı taşır. Bu işçinin emeklilikten önce ölümünde, ailesine yapılacak belli bir miktar para veya aylık gelir olabilir. Uygulamada sendikalar toplu iş sözleşmelerine ölüm halinde işçinin ailesine verilecek toptan bir parayı dahil etmektedirler.

YÖNETİM ŞEKLİ

Özel emeklilik plânları hem işveren, hem sendika tarafından ortak yönetilir. Çoğunlukla üç sendika ve üç işveren temsilcisinden meydana gelen bir muhasipler heyeti bu işleri yürütür. Her ay işverenin ya da işçi ve işverenin emeklilik fonuna katkıları bir bankaya veya bir sigorta şirketine yatırılır. Banka ve şirket tarafından işlenecek faiz, emeklilik fonunun genişlemesine, böylece işçilerin yatırdıklarından daha fazla gelir elde etmelerine sebep olur.

HEDEF

Özel emeklilik plânları hakkındaki bu küçük incelemeyi, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL - CIO) nun bu plânlar için kabul ettiği «ON HEDEF» ile bitirebiliriz.

1 Emekli gelir formülü, düşük ücret kademelerinde çalışan işçilerin aylık gelirlerinin (sosyal güvenlik dahil) 2/3 ile 3/4 arasında bir emeklilik geliri elde etmelerini sağlayacak durumda olmalıdır. Bu oran yüksek ücret kademelerinde düşürülebilir. Toplam emeklilik gelirinin büyük bir oranının sosyal güvenlik sistemi ile karşılanması plânın maliyetini düşürecek tir. Emeklilik fonuna yapılacak bütün ödemeler sadece işveren tarafından yapılmalıdır.

2 Emeklilik gelir formülü için sadece hizmet yılı değil ve fakat buna bağlı olarak emekli-

likten önceki son yıllarda elde edilen gelir esas alınmalıdır.

3 Emekliliğe ayrılan işçilere ödenecek aylık emeklilik geliri tüketici geçim endekslerindeki artışa paralel olarak artmalıdır.

4 İşçiler herhangi bir yaş haddi tayin edilmeksizin 10 yıl hizmetten sonra Vesting haklarına sahip olabilmelidirler.

5 Plânda işgöremezlik haline da ir hükümler yer almalıdır. Ödenekler işçinin emeklilik yaşından sonra alacağı ödeneklere eşit olmalıdır.

6 Seyyal bir emeklilik siyaseti olmalıdır. Bu siyaset hizmet

yılları içinde herhangi bir sınırlama konulmayarak kolaylaştırılabilir.

7 Plân, işçinin ölümü halinde geride kalanları destekleyecek şekilde hükümler taşımaktadır.

8 Emeklilik ödenekleri fertler için ayrı ayrı hesaplarda değil de tek bir fonda toplanmalıdır.

9 İşçi, plân idaresinde işverenle eşit hakka sahip olmalıdır.

10 Emeklilik fonları işçilere, emeklilikten sonra olduğu kadar emeklilikten önce de bazı menfaatlere sağlayacak yatırımlara ayrılmıştır.

Gelir dağılımı ve işçinin beslenmesi

İşçi ailesinin
sağlığını
korumaya
yeterli ve
çalışma
gücünü
ayakta
tutabilmesi
için
lüzumlu
yiyecek
masrafının
hiç değilse
günde
15 lira
olacağını
kabul
etmek
gerekir

Yazan :

Doç. Dr. Osman N. Koçtürk

Devlet Plânlama Teşkilâtı, gelir dağılımı üzerine bir araştırma yapmış ve bunu bir rapor halinde yayınlamıştır. (1) Milli gelirin % 57 kadarının üst tabakalar arasında paylaşıldığını, buna karşılık çoğunluğun ve yaklaşık olarak halkımızın % 80 inin ise milli gelirin % 4,5 u ile yetinme zorunluğunda bulunduğunu gösteren rapor, Türkiye'nin meselelerinin çözülmesinin hayli güç olacağını göstermektedir. Toprak reformunun gerçekleştirilmesi, vergi adaletsizliğinin kaldırılması, halkın doğrudan doğruya ya da dolaylı yollardan sömürülmesinin önlenmesi gibi önemli çalışmaları gerektiren ve artık açık ve seçik olarak kamu oyuna açıklanmış bulunan bu gerçek karşısında yöneticilere, ilim adamlarına ve özellikle düşük gelirle yaşantılarını sürdürmek ve bir taraftan da kalkınmaya omuz vermek durumunda olan dar gelirli gruplar kuruluşları ile bunların yetkili temsilcilerine önemli işler düşmektedir. Gelir dağılımındaki dengesizlik ve adaletsizliğin, dar gelirli lilerden sonra işi tıkrında olanları da zaman içinde ne suretle etkileyeceği ve nelere sebep olacağı da ayrı bir inceleme yazısına konu teşkil etmiş ve bu yazı Türk-İş Dergisinde yayınlanmış bulunuyor. (2)

GELİR DAĞILIMINDA İŞÇİNİN YERİ

İşverenlerimizin Dünyanın milli gelirden en yüksek oranlara göre pay aldığını iddia ettikleri Türk işçisinin bu gelir dağılımı içindeki durumu da gerçekten acıklıdır. Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlı 700,000 işçinin ortalama aylık gelirleri ile, gelir seviyesine göre yapılan bir sınıflandırma, durumun işverenlerimizin iddia ettikleri gibi iç açıcı olmadığını göstermektedir. (3) Anayasamızın 45 ve 52 nci maddeleri, bundan başka «İnsan Hakları Evrensel Beyanname» ile kendilerine

belirli haklar tanınmış ve üretime yaptıkları katkı bakımından belirli bir standarda göre beslenmeleri, barınmaları, giyinmeleri, ısınmaları, dinlenmeleri ve eğlenmeleri gereken işçilerimizin, kazanabildikleri para ile bu olanağı sağlayıp sağlayamayacakları ayrı bir inceleme konusu yapılabilir.

Olağanüstü gelirler sağlayan ve milli gelir - den arslan payını alan mutlu azanlığın kolgücü ile çalışmakta bulunmayışı yanında, fizik gücünü memleket kalkınması için seferber etmiş olan işçi gruplarının beslenmeleri, millî produktivite arasındaki ilişkiler daha önce ileri ülkelerde ve yurdumuzda da inceleme konusu yapılmış ve işçinin beslenmesi ile sağlığı ve kesimlerdeki üretgenlik arasındaki inkârı mümkün olmayan ilişki gözler önüne serilmişti. (4) Böyle bir ortamda işçinin geliri ile beslenme ve üretim gücü olarak değerlendirilmekte olan insan gücü arasındaki ilişkileri yeniden inceleyerek gerçekleri ortaya koymak, sadece işçi haklarını savunmaktan ötede ve kalkınmamızla ilgili bir zorunluk haline gelmektedir. Çünkü işçiler gereği gibi beslenemeyince sekiz saatlarını iş yerlerinde harcamış olsalar bile, verebilecekleri iş sınırlı kalacak ve bu davranış üretgenliği menfi yönde etkilerken, toplumu, işvereni ve üretimden vergi alan Devlet'i de zarara sokacaktır. Böylece bir incelemeye girip rakamları konuşturmaya başlamadan bile büyük bir işçi çoğunluğunun kazanmakta olduğu para ile kendisinin ve ailesinin optimal yiyecek ihtiyacını gereği gibi karşılamasının mümkün olamayacağını cesaretle söyleyebiliriz.

İŞÇİ GELİRİ VE YİYECEK FİYATLARI

İşçi Sigortaları Kurumuna kayıtlı 700.000 işçiden % 70.54 ünün aylık geliri 400 lira veya bundan daha azdır. 401-600 lira aylık gelir sağlayabilen işçi oranının % 12.90, 601-800 lira gelir sağlayabilenlerin ise % 6.57 olduğunu ve 800 liradan daha çok aylık gelir sağlayabilen azınlığın ise % 9.95 den ibaret bulunduğunu 45 sayılı Türk-İş dergisinin kapak resminden öğreniyoruz. Cesaretle ortaya atılmış ve meselelerimizi görme ve çözümleme bakımından bizim için gerçekten yararlı olabilecek bu rakamlarla bir işçinin günlük optimal besin ihtiyacı ve yiyecek fiyatları karşılatırılacak olursa, Türk işçisinin yakıtsız bir motor gibi, insanın dayanması ve direnmesi bilimsel açıdan imkânsız koşullar içinde çalıştırıldığı gerçeği ortaya çıkacaktır. Bu gerçek, hükümetler ile işçi ve işveren kuruluşlarının besin ve beslenme davasına eğilip el atmaları için kaybedilecek zamanın kalmadığını gösterecektir. Oysa, böylesine kritik bir safhada Anayasanın 52 nci maddesine dayalı olarak icra organları bünyesinde kurulmuş olan «Besin ve Beslenme» üniteleri yok edilmek-

te, hükümet kuruluşları içinde bu önemli meseleyi ele alacak bir organizasyon kurulmadığı gibi, işçi ve işveren kuruluşlarının da konuya lüzum geldiği şekilde el atmadıkları dikkati çekmektedir. Türk-İş bünyesindeki ilgi ve işçi beslenmesi konusunda yapılan bir kaç yayın ile «Sendikacılık Koleji'nde konuya bir yer ayrılmış olması gibi temel teşebbüsler hariç tutulacak olursa hükümetler ile işveren kuruluşlarının beslenme meselelerine karşı tam bir ilgisizlik ve umursamazlık içinde bulunduklarını acı da olsa söylemekte fayda vardır.

İşverenler kuruluşu nezdinde yapılan iki uyarıma teşebbüsü, bu kesim için hayati önemi olan bu dâvaya karşı devam edegelen ilgisiz tutumu değiştirmemiş ve hükümetler de mevcut üniteleri artıracak yerde lağvetmek suretiyle beslenme davası karşısındaki anlayış ve tutumlarını belirtmişlerdir. (5)

Bazı çevreler tüketici niteliği olan işçi grupları üzerinden sağladıkları tatlı kârı devam ettirmek ve kilosu on kuruşa satılan domatesi endüstri merkezleri ve büyük şehirlerde yaşayanlara 100 kuruşa satarak çıkarlarını sürdürmek için bu meseleye dokunulmasını zaten arzu etmemektedirler. Bir çok iş yerlerinde işçinin durumu, uluslararası kuruluşların dikkatini çektiği için Uluslararası yardım kuruluşları işçilerimize de gıda yardımları yapmaya başlamış bulunuyorlar. Yakın zaman kadar Dünya pazarlarına tahıl ve yiyecek ihraç eden bir ülkenin, işçilerini ithal malı yiyeceklerle beslenmeye başlamasında utanılacak bir taraf da vardır. Böyle olmasına rağmen, işçilerimizin bugün almakta oldukları ücret ile yiyecek fiyatları arasında yapılacak bir kıyaslama bu yardımları kabule mecbur olduğumuzu gösteriyor. Çünkü işçi aldığı ücretle ailesinin ve kendisinin optimal yiyecek ihtiyacını karşılama olanağından tamamen yoksundur.

İŞÇİNİN OPTİMAL BESİN İHTİYACI

Klasik bilim kitapları orta derecede aktif bir işçinin günde 3000 kalori ile yarısı hayvansal kaynaklardan gelme 100 gram proteine ve yeterli miktarda vitamin ile mineral maddeye muhtaç olduğunu göstermektedir. (6)

Bu seviyede bir beslenme olanağı hazırlaya bilmek için bir işçinin bir günde 560 kuruş harcaması gerektiğini biz hesaplamış bulunuyoruz. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ise İşçi ücretleri ile ilişkili bir konuşmasında bu miktarın Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından 15 lira olarak hesaplanmış bulunduğunu açıklamıştı. Biz işçinin günlük asgari yiyecek masrafının 560 kuruş olduğunu kabul ederek işe başlamış olsak bile, işçi ailesinin yiyecek ihtiyacı da dikkate alınınca bu miktarın hiç değilse 15 liraya yükseleceği bir ger-

çek olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü işçilerin tamamı denecek kadar büyük bir çoğunluğu bakımakla yükümlü oldukları bir aileye sahiptirler. İşçi ailelerinin, diğer ailelere nazaran daha kalabalık olduklarını biliyor ve bu sonucu hazırlayan sosio-biyolojik sebepleri de daha önce açıklamış bulunuyoruz. Bu şartlar altında işçi ailesinin sağlığını muhafazaya yeterli ve çalışma gücünü en az seviyede ayakta tutabilmesi için lüzumlu yiyecek masrafının hiç değilse günde 15 lira olacağını kabul etmek gerektirmektedir. Yiyecek için 15 lira harcanıldığı kabul edilecek olursa, aylık yiyecek masrafı 450 lira olarak İşçi Sigortaları Kurumuna kayıtlı işçilerin % 70'inin takatını aşacak ve yalnız bunu karşılamak için bile işçinin her ay 50 lira borç alması gerekecektir. Bunun yanında, işçinin barınma, ısınma ve geyinme masrafları vardır. İleri ülkeler bunlardan başka işçiye dinlenme ve eğlenme hakları da tanımış bulunuyorlar.

YİYECEK İÇİN GEREKLİ PARA

Besin ve beslenme ihtiyacı için sarfedilmesi gerekli paranın işçinin tüm geliri içindeki oranı % 50 kabul edildiği takdirde, bugünkü yiyecek fiyatlarına göre, işçinin alması gereken aylık ücretin asgari 900 TL. olması gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu rakam bir çok çevrelerin hoşuna gitmeyecek ve bu davranış devam ettiği sü-

rece de Türkiye içinde bulunduğu koşullardan kurtulamayacaktır. Bundan dolayı istesek de istemesek de, gerçeği kabullenmek; ya işçi ücretlerini yükseltmek veya yiyecek fiyatlarını düşürecek çareler aramak durumunda bulunuyoruz. İşçi ücretlerini artırmaktan çekinenler, bu baskının gelecek günlerde daha da artmasını istemiyorlarsa, o zaman yiyecek fiyatlarının neden dolayı bu kadar yüksek olduğunu araştırmalıdır.

Hindistan'da olup bitenlerden ibret alıp, öncelikle dar gelirli işçi gruplarını yere serecek olan mukadder bir açlığı daha bu günden önlemek istiyorsak, meseleye eğilmek ve çareler araştırmak zorunda bulunuyoruz.

- (1) — Gelir Dağılımı Araştırması, Devlet Plânlama Teşkilâtı, SPD Araştırma Şubesi, Eylül 1966.
- (2) — Erel, Gül Neşe, Rakamlar Yalan Söylemez, Türk-İş Dergisi, Sayı 45, Kasım 1966
- (3) — Koçtürk, Osman N., Aldatmaca, Türk-İş Dergisi, Sayı 36
- (4) — Koçtürk, Osman N., İşçinin Beslenmesi ve Millî Produktivite, Türk-İş, 1966
- (5) — Aksam Gazetesi, 14 Eylül 1966
- (6) — Tremoliers, J., ve ark., La pratique de l'alimentation, Paris, 1956

Şeker - İş'in semineri

Şeker-İş Sendikası Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen işkolu düzeyindeki seminer 14-17 Kasım tarihleri arasında Sosyal Sigortalar Kurumu toplantı salonunda yapılmıştır.

Türkiye'de plân uygulaması, Türkiye'de sendikacılığın bugünkü durumu ve Türk-İş, iktisaden az gelişmiş ülkelere sendikacılık, sendikaların fonksiyonu gelişmiş ülkelere göre farklı yönleri ve Türkiye'de durum, Türk toplu iş sözleşmesi hukuku üzerinde bazı görüşler, memleketimizin şartlarına göre sendikal teşkilatlanmada model nasıl olmalıdır, iş değerlendirme ve verimlilik, Sosyal Sigorta tatbikatı, iş ahlâkı ve iş

disiplini konularında, Prof. Dr. Cahit Talas, Doç. Dr. Sait Kemal Mimaroglu, Dr. Baran Tuncer, Dr. Toker Dereli, Uz. Sevda Hammaş, Selahattin Turla ve Rana Okur tarafından ders verilmiştir.

Seminerin açılışında hazır bulunan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir konuşma yapmış, Şeker-İş Sendikasının eğitim çalışmalarından duyduğu memnuniyeti belirtmiş, Şeker-İş Sendikası Başkanı

Hamdi Güvenen de eğitim ve araştırma çalışmaları hakkında kısa bilgi vermiştir.

Büyük bir ilgi ile izlenen seminerde, Şeker-İş Sendikası Araştırma Dairesi Başkam Beycan Tavus'un bir raporu da okunmuş, işçi ve memleket sorunları üzerinde durulmuştur. Raporda, plânlama konusuna yer verilmiş, hükümetin plân ve Devlet Plânlama Teşkilâtı konusundaki tutumu tenkid edilmiştir.

Şeker-İş tarafından düzenlenen seminer çok başarılı geçti.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin gerçek sahipleri olan zenciler 1960 yılında «ırk ayrımı politikasının uygulanmasını kolaylaştıran kanunları» protesto amacıyla gösteri yürüyüşü yapmağa kal kışmışlardı. Dr. Verwoerd'in emniyet kuvvetleri hafif makineli tüfek ve tabancaları bu insanlar üzerine boşaltmaktan geri kalmadılar. Böyle emir almışlardı. Resimde Sharpeville'de yürüyüş yapan zenciler (üstte) ve ateş açıldıktan sonra (altta)

İnsan haklarının giremediği ülkeler

İçinde bulunduğumuz yüzyılda insanlık için en büyük ayıp bazı ülkelerin «ırk ayrımı politikası» güdebilmesidir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ni çiğneyip, insanları renkleri siyah diye, hakir görerek, temel hak ve hürriyetlerden yararlanmalarına engel olmak, zama-

hımızda, bir kaç ülke dışında, yeryüzündeki bütün ülkeler tarafından lanetlenmektedir. Irk ayrımı politikası, hür sendikacılık hareketinin en önde gelen düşmanıdır. Sendikalar bu politikayla dünyanın her yerinde mücadele ederler. Bazı ülkelerde, varlığını, ırkçı politikanın eksiksiz uygulanmasına bağlayan diktatörlük, o derece kuvvetlidir ki, buralarda, sendikal çalışmalar da söz konusu olamamakta, rengi siyah olan insanlar ezilmekte, süründürülmektedir. Bu ülkelere biri GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ, bir diğeri GÜNEY RODEZYA'dır.

Geçen ay içinde, tarihin, belki de Hitler'den sonra en hunhar ırkçı olarak kaydedeceği Dr. Verwoerd, bir beyazın bıçak darbeleri altında öldürülmüştür. Sendikacılık hareketi, prensip itibarıyla, bir takım sorunların cinayet yoluyla çözümlenebileceğine inanmamaktadır. Nitekim, Dr. Verwoerd'in yerine, en az kendisi kadar ırkçı, en az kendisi kadar zalim ikinci bir lider bulunmakta gecikilmemiştir. Ne var ki, bazı olayların «ibret» hassasının değerli olduğu unutulmamalıdır...

Güney Rodezya'da da durum farklı değildir. 300 bin kadar beyazın, 4 milyondan fazla sayıda zenciyi süründürdüğü bir ülkedir Güney Rodezya... Tek yanlı olarak bağımsızlığını ilân ettiği tarihten bu yana ırkçı politikasını daha da zalimane bir şekilde uygulamaktan çekinmeyen Ian Smith, bu insanlık dışı davranışı uzun bir süre devam ettirebilir mi? Hiç sanmıyoruz; ve sonu'nun Dr. Verwoerd gibi olmasını da dilemiyoruz. Ancak bilinmelidir ki, zamanımızda bu tutumda bir noktaya kadar ısrar edilebilir. ondan sonra olacakları, hiçbir kimsenin değiştirebilmesine imkân yoktur. Olaylar ortadadır. Bütün uyarılara, doğru yolu göstermelere rağmen, iğrenç politikasında ısrar eden Dr. Verwoerd, bir beyazın bıçağı ile hayatını kaybetmiştir. Ve bu be-

Dr. Verwoerd

Dimitrio Tsafendas

Öldürülen + Öldüren = Irk ayırımına devam

yaz akli muvazenesindeki bozukluk sebebiyle yargılanamamakta, elini kolunu sallaya sallaya geze-

bilmektedir... Bu durumu ne Dr. Verwoerd değiştirebilmiştir, ne de Ian Smith değiştirebilir!

ICFTU'nun üye sayısı 3 milyon daha artıyor

Endonezya İslâm İşçi Sendikaları Federasyonu (GASBIINDO) nun Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) na üyelik için yaptığı müracaat ICFTU'nun önümüzdeki İcra Kurulu toplantısında kabul edildiği takdirde, Uluslararası Konfederasyonun üye sayısı 3 milyon daha artmış olacaktır. Geçen ay içinde ICFTU Başkanı Bruno Storti ile beraberindeki işçi liderlerinin Cakarta'yı ziyaretleri sırasında yapılan müracaat olumlu karşılanmış, Endonezyalı işçi liderlerine üyelikle ilgili müracaat

ların ICFTU İcra Kurulu'nca kararına bağlanabileceği bildirilmiştir.

**

ICFTU 1967 İÇİNDE DÜNYA EKONOMİK KONFERANSI DÜZENLEDİ

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 22-24 Kasım tarihlerinde yapılan İcra Kurulu toplantısında «1967 içinde düzenlenecek dünya ekonomik konferansı»nın hazırlıkları gözden geçirilmiştir. Konferans'da «ticaret ve kalkınma sorunu» ele

Diktatör Nkrumah'tan sonra Gana sendikaları

Gana diktatörü Nkrumah'ın bir hükümet darbesiyle iş başından uzaklaştırılmasından sonra, Gana'da sendikalar normal faaliyetlerini yapabilmeye başlamışlardır. Nkrumah ile bağımsızlığına kavuşan Gana, aynı şahsın idaresinde, temel hak ve hürriyetlerin tanındığı bir ülke olmaktan uzaklaşmıştır. Sendikaların grev ve toplu pazarlık hakkı kaldırılmış, yöneticileri, seçimle değil tayinle işbaşına getirilir olmuştur. Nkrumah'ın devrilmesinden sonra sendika seçimleri geçen ay içinde yapılmıştır. ICFTU gözlemcilerinin de hazır bulunduğu Gana İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kongresinde Genel Sekreterliğe B.A. Bentum seçilmiştir. Resimde Genel Sekreter B. A. Bentum delegelere teşekkür ederken ve Gana'lı işçiler Nkrumah'ın devrilmesinden sonra düzenledikleri bir mitingte görülüyor.

alınacak, az gelişmiş ülkelerin ekonomik kalkınmasının kolaylaştırılması için gelişmiş ülkelerin izlemeleri gereken ticaret politikasının ana hatları işçi görüşü olarak belirlenecektir. Konferansda ayrıca, uluslararası para problemleri, özel sermaye yatırımları, teknik yardımlar da ele alınacak, gelişmiş ülkelerle geri kalmış olanlar arasında gün geçtikçe derinleşen uçurumun nasıl

kapatılacağı üzerinde görüşmeler yapılacaktır.

IFT. ARJANTİN İŞÇİLERİNE YARDIM EDİLMESİNİ İSTİYOR

Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu (ITF) geçen ay içinde yayınladığı bir bildiri ile işçi kuruluşlarından, Arjantin'deki askeri idarenin baskı yapmakta olduğu Arjantin Dok İşçileri Sendikası'na, yardım etmelerini iste-

miştir. Son hükümet darbesinden sonra Arjantin'deki askeri hükümet bir kararname ile liman ve dok işçilerinin çalışma saatlerini yeni baştan düzenlemeye kalkışmış ve toplu iş sözleşmesinin çiğnenmesi üzerine işçiler greve başvurmuşlardı. Arjantin hükümeti liman ve doklarda 6'şar saat üzerinden dört vardiya ile çalışılmasını istemektedir. İşçilerin işbaşı yapmaları üzerine sendikacıları ve sendikalı işçileri tehditle çalıştırmağa çalışan askeri hükümetin bu tutumu ICFTU Güney Amerika Bölgesel Teşkilatı (ORIT) tarafından da takbih edilmiştir.

IFT Genel Sekreteri Hans Thihof Arjantin Hükümetine gönderdiği protesto telgrafı ile hükümetin tutumunu son derece ağır bir şekilde yermiş, işçi hak ve hürriyetlerine saygı duyulmasını istemiştir.

ALMAN İŞÇİ BANKASININ SON DURUMU

Alman sendikaları ve kooperatifleri tarafından kurulmuş bulunan «İşçi Bankası»nın mevcudatının 5 milyar 60 milyon Alman markına yükseldiği açıklanmıştır. 120 milyon mark esas sermayeli bankanın hisse senetlerinin yüzde 25'ine Alman İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DGB), yüzde 70'ine Konfederasyona bağlı 14 sendika, yüzde 5'ine de Alman Kooperatifçilik Birliği sahip bulunmaktadır. 1965 sonu itibarıyla bankanın verdiği kredilerin tutarı 3 milyar markın üstündedir.

İMPARATORUN OĞLU AVUSTURYADA GREVE SEBEP OLDU

Son Avusturya İmparatoru Arşedük Otto Von Habsburg'un 2 Kasım 1966 tarihinde aile mezarlığını ziyaret etmek üzere Avusturya'ya gelmesini protesto eden 100.000 işçi beş saat süren bir grev yapmıştır. Arşedük Von Habsburg Birinci Dünya Savaşından sonra Avusturya'dan çıkarılmış ve yurda dönüşü yasaklanmıştı.

Ote yandan Avusturya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ÖGB) de yayınladığı bir bildiri ile ziyareti protesto etmiş, üyesi işçilerden de «grev hareketleri»ne son vermesini istemiştir.

ZAMBIADA MADEN İŞÇİLERİNİN ÜCRETLERİ ARTTIRILDI

Zambia Maden İşçileri Sendikası'nın önceki ay ilân ettiği grev, işverenin haklı işçi isteklerini kabule yanaşması üzerine sona ermiştir. Yeni toplu iş sözleşmesiyle maden işçilerinin ücretleri yüz de 22 oranında arttırılmıştır. Buna göre en düşük ücretli maden işçisi ayda 27 İngiliz lirası (Yaklaşık olarak 675 lira) almaktadır.

SOMALİ İŞÇİLERİ İŞ KANUNUNUN DEĞİŞTİRİLMESİNİ İSTİYOR

Somalî İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CLS), Somalî Hükümeti'ne başvurarak yürürlükte bulunan iş kanununun değiştirilmesini ve Somalî'de son zamanlarda hızla gelişen işçi-işveren ilişkilerine uygun, ileri hükümler taşıyan yeni bir kanun yapılmasını istemiştir. Somalî İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun son kongresinde karara bağlanan bu **istek yanısıra, Kongre çeşitli karar tasarıları da kabul etmiştir.** Kongrede, Somalîli işçiler, Güney Afrika Cumhuriyeti'ni, ırkçı tutumundan dolayı takbih, Güney Ro dezya'daki beyaz azınlığın, yerli halka ve sendikalara karşı giriştiği baskı hareketlerini tel'in et-

Samuel Gompers Şilebi

Geçen ay içinde Puget Seund'da denize indirilen Amerikan donanmasına ait bir şilep, Amerikan Sendikacılık Hareketinin kurucusu ve Amerikan İşçi Sendika-

ları Federasyonu (AFL) nun ilk başkanı SAMUEL GOMPERS'in ismini taşıyacak. 1881 yılında Amerika'da, matbaacılar, çelik sanayii işçileri, sıvacılar, tütün işçileri, marangozlar, cam sanayii işçileri Pittsburgh'da toplanarak bir federasyon kurmuşlardı. Bu grubun lideri olan

Samuel Gompers bütün işkolundaydı. 1886 yılında yapılan bir kongrede, elbise sanayii işçileri ile birleşen Samuel Gompers önderliğindeki Federasyon, Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu adını aldı. Yapılan seçimlerde Gompers yeni Federasyonun başkan-

lığına getirildi. Samuel Gompers 1886 dan öldüğü 1924 yılına kadar Amerikan işçi hareketini temsil eden «Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu» nun başkanı kalmıştır. Resimde Samuel Gompers ve hatırasına hürmeten «Samuel Gompers» ismi verilen şilep.

mişlerdir. Kongrede ICFTU'yu, Başkan Bruno Storti temsil etmiştir.

JAMAYKA'DA DOK İŞÇİLERİNİN ÜCRETLERİ ARTTIRILDI

Jamayka'nın Kingston Limanında çalışan işçilerin ücretleri

geçen ay içinde Jamayka Liman Dok işçilerinin yaptığı sözleşmeye le yüzde 15 oranında arttırılmıştır. Yani sözleşmeye göre dok işçilerinin asgari ücreti 420-520 lira arasında değişmektedir. Dok işçilerinin haftalık çalışma saatleri ise 37.5 olarak belirlenmiştir.

ALMAN MADEN SANAYİİ bir taraftan bazı ocakları kapatıp emektar madencileri başka işler aramağa sevkederken, diğer taraftan bu işte yetiştirilmek üzere 7000 genç eleman aramaktadır.

Sadece 700 kişi madenci olmak stediğinden, Maden İşletmeieri, sosyal gelişmeyi endişe ile takip eden Federal Meclis milletvekilleri ile birlikte lüzumlu yeni elemanların sağlanmasına gayret göstermektedir.

Ruhr bölgesinde Wanne - Wattenscheid sahası Sosyal Demokrat Partisi milletvekili ve eski Alman Federal Gençlik Çevresi Genel Sekreteri Heinz Westphal (sağda) kapatılacak ocaklar ile ilgili olarak teşebbüse geçmiştir. İşyerleri tehlikeye düşen maden işçilerinin sosyal emniyetine hizmet eden işletme idarecileri ve ocak idaresi ile işbirliği yaparak bir «Sosyal Plan» çerçevesinde Schamrock ocağı öğretim atölyesinin âmiri Roif Losch'la yeni eleman yetiştirme konusunda görüşmelere başlamıştır.

**Alman
maden
sanayii
eleman
yetiştiriyor**

IFTU'nun 1936 yılında başladığı mücadeleyi Uluslararası Hür İşçi Sendikaları konfederasyonu (ICFTU) devam ettiriyor...

General Franco Madrid'i işgal edişinin 9 uncu yıldönümünde, gençlik kuruluşlarının faşist selâmlarıyla karşılanıyor. 1948 yılının Nisan'ı

Hür sendikacılığın yok edildiği ülke: İSPANYA

Francisco Franco'ya General Sanjurjo'nun uçak kazasında öldüğü haberi verildiği sırada, O, masanın üzerindeki haritayı incelemekle meşguldü. Franco inanmaz gözlerle haberi getiren yaverini bir süre süzdü, «... iş başa düştü...» diye mırıldandı.

Bir kaç saat sonra General Franco idaresindeki İspanyol kuvvetleri Fas'ın bütün kilit noktalarını ellerine geçirmişlerdi. Paraşütçü birlikleri İspanya'ya doğru yola çıkarılmıştı...

Tarihe «İspanya İç Savaşı» adı ile geçecek olan ve İspanya'da Cumhuriyet İdaresine son verip, bu ülkeyi koyu bir diktaya ve faşizme sürükleyen harekât böylece başladı...

Başta, seçimle işbaşına gelmiş, İspanya'yı yüzyılların geriliğinden kurtarmağa çalışan, demokrasiden yana, özgürlükten yana

bir Hükümet... ve İspanya'yı sokak kavgalarının huzursuzluğuna sürüklemek isteyen, düşünsüleri, davranışları hatta selâm verişleri değişik bir takım insanların direnişi!.. Krallığın devrildiği gün sevinçle, gururla birbirine sarılan «Yeni İspanya» mn bahtiyar insanları, Cumhuriyet Meydanı'nda bugün, neden böylesine küskün, neden böylesine düşman!.. İşçiler niye hüznünlü? Siyah giyinen bir takım İspanvollar, yumruklarını sıkıp kime bağırıyorlar? Taşladıkları binaların penceresinde şöyle bir görünüp, geriye kaçanları altı yıl önceki ortak kurtuluş savaşından, demokrasi mücadelesinden tanımıyorlar mı? Omuz omuza, esarete karşı, köleliğe karşı çarpışanlara ne oldu!

Hür sendikacılığın yok edildiği ülke: İSPANYA

Tabiat İspanya'ya Akdeniz'in bütün güzelliklerini cömertçe vermiş. İnsanlar, tabiatın bu cömertliğinden yararlanarak, bu ülkede mesut ve özgür yaşayabilirler. Ama ne var ki, tabiatı verdiği insanlar kısıtlamış, ülke halkının özgür ve mesut olmaması için ellerinden geleni yapmışlar.

Demokrasi yolunda

Birinci Dünya Savaşından sonra bütün dünyada bir-biri arkasından patlak veren «Ulusal kurtuluş hareketleri» ne İspanya da katılıyordu. Ulusal kurtuluş hareketinin öncülerine göre, 1931 yılına kadar İspanya'da yaşayan ne varsa, köhne geçmişin etkisi altındaydı. Bu ülkede de yüzyıllardır milyonlarca köylüyü zulüm ve tazyik altında inle-ten derebeylik ilişkileri artık kaldırılmalı, toprak sorunu çözümlenmeli, eskimiş idari ve ekonomik sistem yerine, büyük halk kitleleri yararına işleyecek demokratik bir sistem yerleştirilmeliydi. İktisaden zayıf olanları koruyacak; onların dertlerini, problemlerini el alacak; temel insan hak ve özgürlüklerine saygı duyacak insanlar işbaşına getirilmeliydi. Bunun için mücadeleye girilmesi şarttı. Asaletin, kilisenin imtiyazları ne zaman kaldırılacak, sömürgeler kaybedildikten sonra fakir halkı soymağa başla-

yan hakim sınıfların bu tutumu-na nasıl engel olunacaktı?

Grevler, nümayişler birbirini kovalamağa başladı. İspanyol işçilerinin krallık idaresine, diktaya karşı başlattığı hareketin halkçı karakteri gün geçtikçe derinleşiyor, sallanan köhne geçmişin bir gün yıkılacağına inananların sayısı artıyordu... Krallık; halk kitlelerinin soyulmasına, sürülmesine fırsat veren dikta can çekiyordu. İspanyol demokrasisinin kurulması için bir tek darbe kafi-ydi. 1931 Nisanında Primo de Rivera diktatörlüğü İspanya tarihinin derinliklerine gömülürken, İspanya için yepyeni bir ümit, yepyeni bir anlayış, yepyeni bir düzen doğuyordu: Cumhuriyet...

Diktatörlüğe doğru

1931 Nisanında doğan ümitler, iki yıl gibi kısa bir süre içinde yerini endişeye; demokrasi diktaya bıraktı. Genel seçimlerle işbaşına gelen ve gayesi İspanya'da demokratik hak ve özgürlükleri tanımak, cehaletle

savaşarak bu ülkeyi kısa bir zaman içinde kalkındırmak olan koalisyon idaresi, imtiyazlı feodal ve yarı feodal kast'larla işbirliği yapan burjuvazinin sistematik propagandası ile 1933 seçimlerini kaybetti.. Genel seçimlerden önce burjuva partileri içinde yuvalanan faşist unsurlar, CESA Partisi'ni kurmuşlar, liderliği de Gil Robles adlı bir aşırı sağcıya vermişlerdi. Gil Robles idaresinin 1933 kasımında iktidara gelmesi, İspanyol demokrasisine ümit bağlayanlar ve bu uğurda savaşmış olanlar için tek kelimeyle «yıkım» dı. Nitekim bir anda, 1931'in özgürlük havası yok edildi. İşçi hak ve özgürlükleri kısıtlandı. Basın

özgürlüğü, toplantı yapma, fikir ve söz özgürlüğü kaldırıldı. Gil Robles, Hitler ve Mussolini'yi dahi aratacak bir dikta peşindeydi... İspanya'da «işçinin sesi» olarak bilinen «El Socialista» Gazetesi sekiz ay içinde 122 defa toplatıldı. Cezaevleri sebep gösterilmeksizin tevkif edilenlerle dolup, taşıyor; yargılama yapılmaksızın aylarca mevkuf tutulanların sayısı artıyordu. Belediye Meclislerinde liberal ve sosyalist eğilimli olduğu bilinen üyeler temizleniyor, Belediyeler faşistlerin yönetimine bırakılıyordu... Faşizm, daha 1934 yılında, İspanya'yı yutmak için çaba gösteriyordu.

İşçiler ayaklanıyor

İspanyol işçileri, Alman ve İtalyan işçilerinin kısa bir süre içinde, nasıl faşizmin esiri durumuna geldiklerini gayet iyi bilmekteydi. Kolay kolay teslim olmamağa kararlıydılar. Nitekim Gil Robles idaresine karşı, 3 Ekim 1934'de Madrid, Katolanya, Andalusia ve Asturias bölgelerindeki işçiler ayaklandılar. Diğer sanayi merkezlerindeki işçiler de genel greve gittiler. İç savaş başgösterdi. Haftalarca süren mücadele sonunda işçiler yenilgiden kurtulamadılar. Binlercesi öldü, bir o ka-

Sürgündeki Hür İspanyol işçileri
Sendikası Genel Sekreteri diyor ki

“İspanya'da hür sendika yoktur”

Merkezi Paris'te bulunan menfadaki Hür İspanyol İşçileri Sendikası'nın Genel Sekreteri PASCUAL TOMAS'ın aşağıdaki sözleri İspanya'daki iğrenç terör rejimini bütün çıplaklığıyla anlatmaktadır. Tomas şöyle diyor:

«... Ben her İspanyol gibi vatanperverim... Vatanımı çok severim. Ancak şunu hemen ilân edelim ki, bizler turistlerin İspanya'ya gitmesini istemiyoruz! Bu nasıl söz, diye düşünülebilir. Bizler için, «bunlar vatansız kişiler!» denebilir. Ama acaba hakikat bu merkezde mi? Benim vatanım da bugün bir diktatör hüküm sürüyor.. Bu şahıs insanlığın en tabii hak ve hürriyetini tanımıyor. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin bütün hükümlerini ısrarla çiğnemeğe devam ediyor. İspanyol vatandaşları koyu bir istibdat altında, inim inim inlemekte!... İspanya'yı ziyaret etmek isteyen turistler! Şu gerçekleri biliniz!

— İspanyada yazı ve söz hürriyeti yok-

tur. Düşündüğünüzü yazamazsınız, fikirlerinizi açıklayamazsınız!

— İspanya'da Batı demokrasilerinin hepsinde işçinin temel hak ve hürriyetlerinden sayılan «sendikalaşma, sendikalara serbestçe girme ve çıkma hürriyeti yoktur!» Hür sendikacılık mücadelesi değil, devlet organı durumunda, güdümlü sendikacılık söz konusudur.

— İspanya'yı ziyaret eden turistler biliniz ki, muhteşem bir İspanyol kilisesinin tezyinatını size anlatan rehber, sizi oraya getiren taksi şoförü, kaldığınız otelin kâtibi Franco'nun esaret rejimi altında inim inim inlemektedirler...

Turistler unutmayınız ki, İspanya'nın tarihi zenginlikleri, Akdenizin güzel güneşi ve bütün güzellikleri Franco'dan sonra da var olmakta devam edecektir...

Turistler! Franco işbaşında olduğu müddetçe, İspanya'dan uzak kalınız!..»

PASCUAL TOMAS

darı yaralandı. Sadece Asturias bölgesinde 10 bin işçi tevkif edildi. Ancak bu ayaklanma baskı rejiminin hafiflemesine, kısıtlanmış bulunan hak ve hürriyetlerin yeniden tanınmasına sebep oldu. O kadar ki, 1936 genel seçimlerinde sağcılar baskı yapamadılar ve iş başından uzaklaştırıldılar.

O tarihlerde, İspanyol işçilerinin mücadeleleriyle yakinen ilgilenen bir işçi kuruluşu da «Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu (IFTU)» idi. IFTU başından beri İspanyol işçilerinin hak ve hürriyet mücadelelerini desteklediğini ilân etmişti. IFTU'nun o sırada Genel Sekreteri de, sendi kacılarımızın çok iyi tanıdıkları **WALTER SCHEVENELS**'di.

Walter Schevenels 1934 Kasımında Madrid'e giderek, İspanyol sendikacılarıyla görüşmüş, IFTU İcra Kurulu, o tarihte cezaevinde bulunan 40 bin İspanyol işçisi için uluslararası alanda bir yardım kampanyası açılmasını ve İspanyol işçilerini böyle bir ayaklanmaya yönelten sebeplerin dünya kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştı. Karar gereğince derhal açılan yardım kampanyası büyük bir ilgi gördü. Öte yandan IFTU tarafından yürütülen propaganda sonucunda bütün dünya ulusları, İspanya'da olup bitenler- ler ilgilenmeğe başladı.

16 Kasım 1934'de İspanyol işçi hareketinin üç büyük lideri hakkında idam cezası veren Gil Robles mahkemesi büyük bir tepkiyle karşılandı. IFTU Genel Sekreteri Walter Schevenels ve daha sonra Fransa Cumhurbaşkanı olan Vincent Auriol IFTU adına Madrid'e giderek Başbakan Alexandre Lerroux ile görüştüler ve İspanyol İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı ve Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) Yönetim Kurulu üyesi Francisco Largo Caballero'nun cezasının müebbet hapse çevrilmesini, aynı şekilde, diğer iki lider Teodomiro Menendez ve Ramon Gonzales-Pena'nın cezasının infaz edilmemesini istediler. Bu isteği kabul eden Başbakan, sendikacıların idam edilmeyeceklerine dair şeref sözü verdi. Cabellero ancak 1936 Şubatında hapisten çı-

kabildi, diğer iki arkadaşı ile birlikte aynı yıl kurulan cumhuriyetçi kabinede görev aldılar.

Askeri müdahale

İspanya'da 1936 genel seçimlerine böyle bir hava içinde girildi ve seçimler faşist unsurlarla burjuvazinin iktidarı kaybetmeleri ile sonuçlandı. Yeni hükümet derhal 1934 yılında olanları önleyecek zecri tedbirler almağa başladı. Bu arada Cumhuriyet için tehlikeli olduğu bilinen bazı yüksek rütbeli subaylar İspanya'dan uzaklaştırıldılar. Francisco Franco bunlardan biriydi ve Fas'a tayin edilmişti. Faşist subayların kısa bir zaman içinde iktidara karşı kurdukları cuntanın başı ise General Sanjurgo idi. Şubat seçimlerinden sonra General Sanjurgo Almanya ve İtalya'ya giderek, ileride İspanya-

da yapmayı düşündüğü hükümet darbesinde kendisine yardımcı olunup olunmayacağını araştırmıştı. Bu temasları sırasında olumlu cevaplar alan General Sanjurgo, İtalya'daki faşist teşkilâtla aynı paralelde olan İspanyol Falanj Teşkilâtı ve gene Alman İşçi Cephesi adı altında kurulmuş bulunan sözümlü ona işçi kuruluşunun benzeri, «**Juntas Ofensiva Nacional Sindicalistas**» teşkilâtı kanalıyla hareketin düzenlenebileceğini ve yapılacak yardımların kendilerine iletilebileceğini bildirdi.

Aynı yılın Haziran ayında İspanya'da faşist unsurlar geniş bir tahrik ve tedhiş faaliyetine giriştiler. Cunta, askeri müdahaleyi yapabilmek için tansiyonun yükseltilmesine çalışıyor, ihtilâl ortamı arıyordu. Bu fırsatı Haziran sonuna doğru elde ettiler. Madrid'de «**Faşist monarşistlerin**» lideri Calvo Sotella bir mitingde halkı, hükümeti silâh zoruyla devirmeğe davet etti. İktidar mensuplarının «**İspanya çıkarları aleyhine çalışmakta olduğunu**» da sözlerine

GREV İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

Hür sendikacılık hareketinin devamlı baskısı İspanyol Millet Meclisi'ni 1965 yılında İspanyol Ceza Kanunu'nun grevlerle ilgili maddesini değiştirmeğe sevketti. Ceza Kanunu'nun değiştirilmesiyle «İspanya'da grev yapılabilir» sanılmasın. Yeni maddeye göre, İspanya'da grev yapılabilmesi için «grevin; devlet güvenliğini tehlikeye düşürmemesi, devlet otoritesini sarsmaması, günlük hayatın normal akışını baltalamaması ve ulusal üretime ciddi bir şekilde zarar vermemesi» gerekmektedir. Kanunun değiştirilen

hükmü, bütün grevleri «askeri isyanla bir tutmakta' sabotaj ve fesatçılık olarak kabul etmekteydi. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, bu durumu derhal Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'na (ILO) bildirmiştir. Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'na «İspanya'daki grevlerle ilgili değişikliğin aslında hiç bir mana ifade edemeyeceğini, Hükümetin bu madde ile her grevi kanunsuz sayılabileceğini» belirten ICFTU, demokratik hak ve hürriyetler bağdaşmayan bu durumun düzeltilmesi için ILO'nun teşebbüse geçmesini de istemiştir.

ekleyen Sotella, «bunların imha edilmesi gerektiğini» ileri sürdü. Bunun üzerine bazı cinayetler oldu. Bu arada Calvo Sotella'yı da öldürdüler. General Sanjurjo son olaylar sırasında patlak veren kargaşalıktan yararlanmak isteyecek, hükümet darbesi yapmak üzere yola çıktı, fakat uçağın düşmesi üzerine öldü.

İşte General Sanjurjo'nun uçağın kazasında öldüğü haberi verildiği zaman general Franco yapılacak hükümet darbesinin harekât plânını incelemekteydi. Ve bundan dolayı ilk önce habere inanmamış, sonra «iş başa düştü» diye mırıldanarak, harekâtı başlatmıştı...

Cumhuriyet savunuluyor

General Francisco Franko'nun isyanı işbaşına meşru seçimle gelmiş iktidarı bir an için şaşırttı. Ordu hükümetin kontrolü altında değildi. Cumhuriyetçiler faşizme karşı mücadelede Batı Avrupanın demokratik ülkelerine güvenmekte, bunların yardımcı olması halinde isyanın bastırılabilirliğini hesap etmekteydiler. Oysa, bu ülkelerin durumu fazla ümit verici değildi. İngiltere «bekle gör» politikasını tercih ediyor, Amerika Birleşik Devletleri kısa bir süre içinde yardım edemeyecek kadar uzakta bulunuyordu. Öte yandan, Amerika'nın, cumhuriyetçilerin reformist bazı hareketlerini tasvip etmediği de bilinmekteydi.

Avrupa ülkelerinden İtalya, Almanya, Avusturya, Polonya ve Macaristan faşistlerin hakimiyeti altındaydılar. Hatta bunlardan bazıları, özellikle Almanya ve İtalya, Franco'ya kendisini askeri ve mali bakımdan destekleyeceklerini belirtmişlerdi. Geriye Fransa, Belçika, Hollanda, İskandinav ülkeleri, Çekoslovakya ve tarafsız İsviçre kalıyordu. İskandinav ülkeleri Avrupa'nın güneyinde olup biterlerin şaşkınlığı içindeydiler. Çekoslovakya zaten faşist ülkelerle çevrilmiş, adeta bir ablukaya a-

linmişti. Belçika ve Hollanda gibi küçük ülkelerle tarafsız İsviçre'den yapılacak yardım, böyle bir mücadelede ne derece etkili olabilir! Avrupa'da güvenilebilecek tek ülke olarak Fransa kalıyordu. Fransa'nın da kendisine özgü bazı problemleri vardı. Bir defa gerek İtalya gerek Almanya, Fransa'nın İspanya'daki meşru hükümete yardım etmesi halinde, bunu kendilerine yapılmış bir tescavüz sayacaklarını bildirmişler -

leri sürüyor, Almanya ve İtalya denemesinden sonra, hür ve demokratik sendikacılık hareketinin yaşayabilmesinin buna bağlı olduğunu belirtiyorlardı. İcra kurulu toplantısında derhal bir deklarasyon yayınlanarak, sendikacılık hareketinin, İspanya'da rejime kastedenlere karşı ortak mücadeleye girdiğini açıkladı, demokratik devletleri yardıma çağırdı. Ayrıca Cumhuriyetçilere yardım için geniş bir kampanya açıldı. Kısa bir

İspanya Hükümeti tarafından 16 Aralık 1963'de yayınlanan ve «İspanyol İşçi Sendikaları Kuruluşu'nun 9000 millî temsilcisi seçimlerini yapıyor» adını taşıyan kitaptan alınan bu resmin altında şunları yazılıdır : Gıda Bölümü işverenlerinden Senyor Capeta Aulet, toplanmış bulunan temsilcileri (işçi) selamlıyor, «hoş geldiniz» diyor. Evet, İspanya'da Franco idaresinin sendikacılık anlayışı bu! İşverenlerin kontrolünde sendikacılık.

di. Ayrıca Fransa içindeki faşist unsurlar da bir hükümet darbesi yaparak idareyi ele geçirmenin yollarını arıyorlar, büyük Fransız şehirlerinde nümayiş üzerine nümayiş düzenleyerek huzursuzluk kaynağı oluyorlardı.

İspanya'da iç savaş hızla cumhuriyetçiler aleyhine gelişmekteyken Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu (IFTU) İcra Kurulu toplantıya çağırıldı. Batı Avrupa sendikacıları faşizm tehlikesinin mutlaka giderilmesi gerektiğini i-

süre içinde büyük meblağlar toplandı. Şimdi tek mesele Cumhuriyetçilerin başarı kazanabilmesi için elzem olan silâh ve cephanelerin bulunmasıydı...

Schevenels'in temasları

Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu (IFTU) Genel Sekreteri Walter Schevenels İcra Kurulu toplantısından he-

**FRANCISCO GIMENEZ
TORRES**

Hükümet kontrolünde sendikacılığın en güzel örneğini veren, İspanyol İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Genel Sekreteri...

men sonra Madrid'e giderek hükümet ileri gelenleriyle görüşti. Cumhuriyetçi hükümet İspanya'nın silâh ve cephane bakımından büyük güçlüklerle karşı karşıya olduğunu bildirdi. Madrid dönüşünde Paris'e uğrayan Schevenels, Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu vasıtasıyla Fransız Hükümeti'nin İspanya'ya yardımcı olmasını istedi. Bu gezi sırasında Fransa'nın nasıl tehlikeli bir baskıya maruz kalmakta olduğu da anlaşılmış oldu... Almanya ve İtalya'nın İspanya'ya karşı girişilecek herhangi bir Fransız hareketini kendilerine tecavüz sayacakları yolundaki notasını İngiltere duymamazlıktan geliyor, Fransa'daki faşist unsurlar çalışmalarına büyük bir hırs ve yıkıcı propaganda ile devam ediyorlardı. Bu şartlar altında devamlı bir Fransız yardımı düşünülecek gibi değildi.

Schevenels İngiltere Hükümeti'nin tutumunu değiştirebilmek amacıyla, o tarihlerde Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonu ve İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Walter Citrine'e (halen Lordlar Kamarası üyesidir) müracaat etti. Lord Cit-

rine'nin bütün çabalarına rağmen olumlu bir sonuç alınamadı. İngiltere, daha ziyade Alman-İtalyan teklifi üzerinde duruyor ve bu teklif gereğince İspanya'daki iç savaş karşısında tarafsız kalınması fikrini savunuyordu. Bu olaylardan bir süre sonra Londra'da, «İspanya'daki iç savaşa karışmama andlaşması» yapıldı. IFTU için de andlaşmayı kabul ve gereğince hareket etmekten öteye yapacak hiçbir şey kalmamış oldu.

İç savaşa karışmama andlaşmasının ilk üç aylık bilançosu tek kelimeyle korkunçtu. Ne Naziler, ne faşistler sözlerinde durdular, Alman ve İtalyan desteği ile Franco kuvvetleri 18 Temmuz ile 30 Ekim arasında 250.000 cumhuriyetçiyi öldürdüler.

Ellerinde silâh ve cephaneleri bulunmayan Cumhuriyetçiler, İspanya ordusunun da büyük ölçüde Franco'dan yana olmasına rağmen, demokrasiyi savunmaya devam ettiler. İşçiler birkaç ay içinde, az çok disiplinli bir ordu haline getirildi; bu orduya Fransa İngiltere, Belçika, Çekoslovakya, Polonya, Almanya, Avusturya, Yugoslavya, hatta Amerika'dan bile gönüllüler katıldı.

İşçilerden meydana gelen ordu kısa bir süre sonra Franco kuvvetlerine ağır kayıplar verdirmeye başladı. Franco kuvvetleri hemen her bölgede püskürtülüyordu. Bu arada IFTU İspanya için para toplamağa devam ediyor, dünyanın çeşitli şehirlerinde konferanslar düzenleyerek, iç savaşın gerçek nedenini dünya kamuoyuna duyurmağa çalışıyordu. İç savaşa karışmama andlaşması kâğıt üzerinde kalmıştı. Almanya ve İtalya Franco'yu açıktan açığa desteklemekteydiler. O kadar ki, Kuzey İspanya'da Stantander şehrinin Franco kuvvetlerinin eline geçmesini takiben Mussolini, Franco'yu resmen tebrik etmekten geri kalmadı. Mussolini'nin tebrik mesajında, «Zaferde, faşist İtalyan kuvvetlerinin de payı olduğu» saklanmıyordu. İşte bu şartlar altında, IFTU da «iç işlere karışmama andlaşması» ile kendisini bağlı hissetmedi ve cumhuriyetçilere bütün imkânlarını seferber ederek yardıma başladı. IFTU İcra Kurulu üyeleri, bu hareketlerinin siyasi sorumluluğunun kendilerine ait olacağını da belirtmişlerdi.

İspanyol sendikacılarından 10'unun önceki yıl Amsterdam'da yapılan ICFTU'nun 8 inci Dünya Kongresi'ne gözlemci olarak katıldıktan sonra İspanya'da tutuklanmaları dünya basınında geniş akisler yaratmıştı. Dünyanın büyük gazetelerinin hemen hepsinde yer alan bu olay hakkında genel kanaat şudur : Franco idaresi sendikal hak ve hürriyetleri baltalamakla kalmamakta, aynı zamanda kişilerin seyahat hürriyetini dahi yok etmeğe çalışmaktadır. ICFTU Kongresine katılan İspanyol sendikacılar için on üç'er yıl hapis cezası verilmesi istenmiştir.

Diktatör Franco'nun başlıca çalışma arkadaşları. Soldan sağa;Plânlama Bakanı, Turizm Bakanı, Dış İşleri Bakanı, Devlet Bakam, Cumhurbaşkanı Yardımcısı.

Komünistlerin rolü

İkinci Dünya Savaşından sonra ele geçirilen gizli arşivler, Hitler'in ve Mussolini'nin Franco'ya yardım için nasıl yarışmalarının delilleri ile doludur. Resmi evrak Führer'in ve Duçenin, faşistler tarafından İspanya'da girişilecek bir harekete yardımcı olacaklarını taahhüt ettiklerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu evraka göre Almanya Franco'ya 500 milyon mark yardımda bulunmuş, ayrıca uçak, tank, pilot ve teknisyen göndermiştir. Mussolini de askeri yardım yapmıştır. Franco'ya iç savaşta yardım ederek, «karışmama andlaşmasını» ihlâl edenler arasında Portekiz, Avusturya ve Macaristan da sayılabilir.

Cumhuriyetçilerin mağlubiyetini hazırlayan sebepler arasında kendi bünyelerindeki fikir ayrılıklarına da işaret etmek yerinde olacaktır. Cumhuriyetçi kuvvetlerin nüvesini işçiler ve sendikaları meydana getirmiştir. Buna karşılık, Cumhuriyetçilerle aynı safatta çarpışmalarına rağmen, anarşistler, solcu cumhuriyetçiler,

sendikalist ve nihayet katolikler ancak bir noktaya kadar dayanışma içinde hareket edebilmişlerdir.

Faşistlerle mücadeleye girişenler arasında «komünistleri» de belirtmek gerekir. Ancak bunlar da, kendi aralarında, «Stalin taraftarları» ve «Troçki taraftarları» olarak ikiye ayrılmışlardı. Esas itibarıyla iç savaşın son zamanları dışında, komünistler İspanya me-

selesinde hiçbir zaman önemli bir rol oynamamışlardır. Bir defa komünist partisinin üyelerinin sayısı gayet azdı. Ayrıca 1 milyon 900 bin üyeli İspanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun bünyesinde ancak 17.000 kadar komünist vardı. İç savaşın son zamanlarına kadar komünistlerin iç politikadaki etkisi o derece azdı ki, 1936 genel seçimlerinde Parlâmento'daki 474 üyelikten ancak 16 sım elde edebilmişlerdi.

«On the other hand we created syndicate life. What a difference between the old syndicate life and the modern one. That old syndicate life, devoted to class-struggle, division among the Spanish people and preparation to the civil war and now this other constructive, cooperating Unions Organization, which opens new roads to enable people to collaborate in the State's life. This Organization is really effective and amazes us more and more as to the progress of culture, its specialization, the work done in the

İşçi hak ve özgürlüklerini korumaktansa, işçinin Devlet tarafından sömürülmesini kolaylaştıran kuruluşlar, totaliter ülkelerin en karakteristik niteliklerinden biridir. Franco sendikacılığı hür işçi hareketini ve kendi durumunu şöyle tarif ediyor: «... Öte yandan, bir sendikal hayat yarattık. Geçmişin sendikal hayatı ile modern sendikacılığın arasında ne büyük fark var! şimdiki Sendikacılık hayatı, yapıcı zihniyetle hareket eder. İşbirliği yapmağa çalışan işçi kuruluşları, fertlerin (halkın) devlet hayatına katılması, işbirliği yapabilmesi için yeni yollar açıyor. Bu kuruluş gerçekten etkili, kültürün arttırılması, ihtisaslaşma yolunda gün geçtikçe daha büyük bir rol oynuyor ve bu haliyle bizleri»

ICFTU İspanya'yı Birleşmiş Milletlere şikâyet etti...

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurulduğu tarihten bu yana Franco rejimi ile mücadele etmektedir. ICFTU bir yandan yayınladığı bildirilerle İspanya'daki feci durumu dünya kamuoyuna duyururken, öte yandan Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'na ve Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'na çeşitli zamanlarda yaptığı şikâyetlerle, Franco idaresine baskı yapılmasını istemektedir. ICFTU Birleşmiş Milletlere ilk şikâyetini, 1953 yılının Haziran ayında yapmış ve İspanya'da, sendikalar yeri-

ne devlet tarafından kurulan «korporasyonların», temel sendikal hak ve hürriyetleri çiğnediğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Komisyonu bu şikâyeti 1954 yılında cevaplandırmış ve ICFTU'nun haklı olduğunu belirterek, kabul ettiği bir «karar tasarısı» ile Franco idaresini korporasyonları kaldıрмаğa, sendikal hak ve hürriyetleri tanımağa davet etmiştir. Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'na da sayısız şikâyetlerde bulunan ICFTU bu kuruluş vasıtasıyla İspanyol hükümetini baskı altında tut-

maktadır. ICFTU, kanunsuz da olsa, hak ve hürriyetlerini savunmak için grevden çekinmeyen İspanyol işçilerine maddi yardımda da bulunduğunu gizlememekte, hür sendikaları Franco diktası ile mücadeleye açıktan açığa davet etmektedir. Franco için en önemli düşman, «barıştan yana, ekmekten yana, özgürlükten yana» olan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve ona bağlı 60 milyon işçiyl teşkilâtlandırılan hür sendikalar.

İspanya'da komünistlerin etkili olmasına «iç savaşa karışmama andlaşması» sebep olmuştur. Batı Avrupa'nın demokratik ülkeleri, bu andlaşma ile İspanya'ya yardım etmekten kaçıyorlardı. Ancak andlaşma Hitler ve Mussolini tarafından açıkça ihlâl edildikten sonra dahi yardım etmeyi göze alamadılar; bu fırsatı değerlendiremediler. Ve İspanya'da meşru seçimlerle işbaşına gelmiş olan cumhuriyetçi iktidar için bir tek çare kaldı: Rusya'dan silâh ve cephane tedarik ederek, asilere karşı demokrasiyi korumak...

Sovyet Rusya'nın yardımı cumhuriyetçilerin en kritik günlerini yaşamakta olduğu sırada yetiştirdi. Rusya, silâh ve cephane vermeye hazır olduğunu belirtiyordu.. Ancak bunun elbet bir karşılığı olacaktı. Nitekim Rus istekleri birbiri arkasından sökün etmeğe başladı. Rusya silâh ve cephanelerin karşılığının altınla ödenmesini istiyordu. Bu istek yerine getirildi. «Komünist eğilimli şahıslar, şu mevkie atansın» diyordu; itiraz edilemedi.

Cumhuriyet can çekişiyordu... Faşizm, komünizm tehlikesini do-

ğurmuştu ve şimdi komünizm faşizme gebedi.

1939 Martından itibaren cumhuriyetçilerin elindeki şehirler teker teker düşmeye başladı. Madrid, Valansiya, Barselona Franco kuvvetlerinin eline geçti..

İspanya'da cumhuriyet ve demokrasi can çekişmekteydi, nihayet öldü ve hâlâ ölü durumda...

27 Yıllık diktatörlük

1939 yılından bu yana Franco, İspanya'yı koyu bir diktayla idare etmiştir. Binlerce kişinin sorgusuz sualsiz öldürüldüğü, onbinlerin cezaevlerinde yıllardır çürütüldüğü, grev yapan işçinin, sendikacının sabotajcı, anarşist, komünist sayıldığı bir diktatörlük...

Sendikacı mısınız?

Hükümetin organı olarak çalışan «sarı sendikaların» üyesi değilseniz, komünistsiniz, anarşistsiniz, varlığını İspanya'nın yüksek menfaateri için zararlıdır!..

Hükümeti tenkide mi yeltendiniz?

Komünist, anarşistsiniz, derhal sürgüne gönderilmelisiniz...

Francro'nun idaresi bu!

İspanya'da grev yapamazsınız, üçünüz dördünüz bir araya gelip, konuşamaz, toplanamazsınız. Çünkü grev yahut bu şekilde yapılan toplu hareketler «askeri ayaklanma» ile bir tutulur, cezanız idamdır!...

İspanya'da toplu sözleşme değil, hükümet tarafından tek yanlı olarak belirlenen çalışma şartları vardır. Bunlara uymak zorundasınız. Aksi takdirde sabotajcısınız, kundakçısınız, işten atılırsınız, size sahip çıkacak kimse yoktur!

Yok edilemiyen

Ancak İspanya'da 27 yıllık diktatörlüğün yok edemediği bir şey vardır. «Hür sendikacılık hareketine candan bağlı işçiler ve sendikacılar.» Bunlar hapse atılmalarına, polis coplarına, asker dipçiklerine hedef olmalarına rağmen kanunsuz da olsa grev yapıyorlar, sendikalar kuruyorlar.

Türk ulusu Ata'sını andı

10 Kasım
günü, bütün
Türk
ulusunun
kalbi
Anıt Kabir'de
çarpıyordu.
Binlerce kişi,
akın akın
Ata'sının
huzurundan
saygı ile,
başları
O na
çevrilmiş
geçti...

Bakanlar - Sendikacılar toplantısı

1 — Tarım İşçilerinin Problemleri.

2 — 440 Sayılı Kanun ve Tüzüğü'nün aksaklık ve noksanlıkları.

3 — Yargı Organları kararlarının uyulanmaması.

4 — Emekli Sandığına tabi işçilerin durumu.

5 — Grev kararlarının ertelenmesi.

6 — 507 Sayılı Kanun aksaklıkları.

7 — Vergi indirimi uygulanması.

8 — Ta-sarruf bono-larının kal-dırılması.

Gündem

9 — Asgari ücretler.

10 — Plânlama.

11 — Sosyalizasyon ve Sigorta hastahanelerinin Sağlık Bakanlığına devri

12 — 506 Sayılı Kanun aksaklık ve noksanlıkları

13 — Muvakkat işçiler konusu

14 — İşçi Bankası kurulması.

15 — Ordu pazarlarına benzer işçi pazarlarının kurulması

16 — İşçi ataşelikleri

17 — Maden Kanunu-nun ön gördüğü teşkilâtla-rın kurulması

18 — 274 ve 275 Sayılı Kanunlar muvacehesinde 7244 Sayılı Kanun

19 — Deri işkolunun problemleri

20 — Askeri Tekaüt ve Muavenet Sandıklarının Sigorta ile birleştirilmesi

21 — 60 yaşını doldu-ranlara ödenmesi lâzım

gelen kıdem tazminatının ödenmesi

22 — Tersanelerin müs-takil müessese haline geti-rilmesi

23 — Bazı Devlet Taah-hütlerinin Tersanelerde yaptırılması

24 — Karayolları işçile-

rinin arazi tazminatı

25 — İşçi ücretlerinin za-manında ödenmesi

26 — Sosyal Sigortalar fonlarının kullanışı

27 — İş Kanunu, Deniz İş Kanununun Mecliste öncelikle görüşülmesi

28 — Limanların bağun-

suz bir Genel Müdürlük haline getirilmesi

29 — Fikir işçilerinin so-runları

30 — Bankalar Kanu-nunda mesken kredisi için değişiklik yapılması

31 — İşçi ikramiyeleri-nin ücretlere eklenmesi.